

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**ORTA ÖĞRETİM SEÇME SINAVINDA BAŞARILI OLAN ÖĞRENCİLERİN
YAZILI ANLATIM BECERİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
SONGÜL ÖZDEMİR**

ANKARA-2008

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**ORTA ÖĞRETİM SEÇME SINAVINDA BAŞARILI OLAN ÖĞRENCİLERİN
YAZILI ANLATIM BECERİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Songül ÖZDEMİR**

**Danışman
Prof. Dr. Murat ÖZBAY**

ANKARA-2008

ÖZET

ORTA ÖĞRETİM SEÇME SINAVINDA BAŞARILI OLAN ÖĞRENCİLERİN
Songül ÖZDEMİR'in "Orta Öğretim Seçme Sınavında Başarılı Olan
Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir İnceleme" başlıklı tezi
..... tarihinde, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Murat ÖZBAY

İmza

Üye : Doç. Dr. Aygün Aksoy

Üye : Yrd. Doç. Dr. Erol BARIN

Üye : .....

Üye : .....

Araştırma kapsamında veriler iki şekile toplanmıştır. İlkinde, öğrencilere
biri serbest olmak üzere altı konu verilmiştir. Seçtikleri bir konuda kompozisyon
yazmaları istenmiştir. İkincisinde ise aynı öğrencilerin 2006 Orta Öğretim
Kurumları Seçme Sınavı Türkçe Testi cevapları alınmıştır. Öğrencilerin Türkçe
alanındaki başarıları öncelikle genel olarak değerlendirilmiştir. Daha sonra,
konusulara göre aynı soruların her biri değerlendirilmiştir. Her soru için ayrı ayrı
konulara göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirilmede görülmüştür ki öğrencilerin yazılı anlatım

ÖZET

ORTA ÖĞRETİM SEÇME SINAVINDA BAŞARILI OLAN ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIM BECERİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

ÖZDEMİR, Songül

Yüksek Lisans, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Murat ÖZBAY

Mart – 2008

Yazılı anlatım temel dil becerilerindedir. İnsanın kendini, duygu ve düşüncelerini tam ve doğru olarak anlatmasının en önemli yolu yazmadır. Öğrencilerin yazma becerilerinin ne düzeyde olduğu ve bu becerinin nasıl geliştirileceği önemli bir husustur.

Bu araştırma, Orta Öğretim Seçme Sınavı'nda 400 ve üzeri puan almış öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin seviyelerini tespit etmek, OKS sınavının yazılı anlatım becerisini ölçmede yeterli olup olmadığını belirlemek, test şeklinde yapılan sınavda yüksek bir başarı gösteren bu öğrencilerin yazılı anlatımlarında aynı başarıyı gösterip göstermediklerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2006 Orta Öğretim Seçme Sınavında 400 ve üzeri puan alarak Ankara merkez Anadolu liselerine yerleştirilmiş 9. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Öğrenciler, tesadüfî örneklem yoluyla seçilmiştir.

Araştırma kapsamında veriler iki şekilde toplanmıştır. İlkinde, öğrencilere biri serbest olmak üzere altı konu verilmiştir. Seçtikleri bir konuda kompozisyon yazmaları istenmiştir. İkincisinde ise Aynı öğrencilerin 2006 Orta Öğretim Kurumları Seçme Sınavı Türkçe Testi cevapları alınmıştır. Öğrencilerin Türkçe alanındaki başarıları öncelikle genel olarak değerlendirilmiştir. Daha sonra, konularına göre ayrılan soruların her biri değerlendirilmiş, öğrenci başarısı ortaya konmuştur. Bu değerlendirmede görülmüştür ki öğrenciler 25 sorudan ortalama

21'ine doğru cevap vermişlerdir. Sonuç %84'lük bir başarıyı göstermektedir ki OKS'de öğrenciler Türkçe alanında başarılıdılar.

Araştırmaya katılan 100 öğrenciye yazdırılan kompozisyonlar, araştırmacı tarafından geliştirilen ölçekle incelenmiştir. Kompozisyonların genel başarısının dışında alt ölçütlerin her biri ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Öğrenciler OKS'de gösterdikleri başarıyı, yazılı anlatımda gösterememişlerdir. Öğrencilerin %63'ü başarısız olmuştur. Öğrencilerin aldığı en yüksek puan 83, en düşük puan 30'dur.

Kompozisyonlar incelendiğinde düşüncelerini paragraflar hâlinde ifade edememe, paragrafta birden fazla düşüncenin bir arada verilmesi, gereksiz sözcük kullanımı, birbiriyle çelişen ifade kullanma, sözcüğün anlamca cümleye uymaması, metinde çelişkiler, deyim/atasözünün yanlış kullanımı, cümlelerde öge eksikliği, hecelerin yanlış bölünmesi, imla yanlışlıkları, sonucun gerekli şekilde bağlanmaması veya sonuç bölümünün hiç olmaması gibi hatalar tespit edilmiştir.

OKS başarısı ile Kompozisyon yazma başarısı arasında anlamlı bir ilişki de yoktur. OKS'de araştırmaya katılan en başarılı öğrenci, kompozisyonda 60 puan almıştır. Kompozisyon puanı yüksek öğrenciler ise OKS'de araştırmaya katılan öğrenciler içerisinde ortalama bir seviyededir.

Bu sonuç da gösteriyor ki OKS, öğrencileri sadece bilgi düzeyinde ölçmekte yazılı anlatım becerisi yönünden ölçememektedir. Türkçe bilgi ve becerilerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde yazılı anlatım becerisinin ölçülmemesi büyük bir eksikliklerdir.

ABSTRACT**AN ANALYSES ON WRITING SKILLS OF SUCCESSFUL STUDENTS AT
HIGH SCHOOL ENTRANCE EXAMINATION**

ÖZDEMİR, Songül

MA, Department of Turkish Education

Advisor: Prof. Dr. Murat ÖZBAY

March – 2008

Writing is one of the basic language skills and the most vital way to express emotions and thoughts precisely and accurately. It is important to know how to evaluate the level of students' writing skills and to improve them.

The aim of this research is to examine the level of writing skills of students' having 400 points and up from High School Entrance Examination (HSEE), to identify if this examination is sufficient enough to measure writing skills and to show whether the students' success at the test-type examination is linear their writing skills.

The scope of this study covers 9th grade students, having 400 points and up from 2006 High School Entrance Examination (HSEE), and now placed to Anatolian High Schools in Ankara. Students are selected by random sampling method.

Within the context of the study, data is collected in two ways. Firstly, students are given six topics one of which is optional and asked to write a composition on the topic they choose. Secondly, the answers of the same students for the Turkish test in HSEE 2006 are analyzed. The success of the students in the field of Turkish is evaluated generally and then questions grouped according to the subject field are assessed. At the end of this valuation, it is clear that students give approximately 21 correct answers out of 25 questions. The result shows that students are successful in the field of Turkish at HSEE with the ratio of 84%.

Researcher analyzes the compositions written by 100 students with a scale. Sub-criteria except for the success of the compositions is evaluated separately

In writing, students aren't as successful as they are in HSEE. 63% of the students failed. 83 is the highest and 30 is the lowest grade they have.

On analyzing the compositions, a lot of mistakes such as inability to form a paragraph, using unnecessary words, conflicting statements, many ideas in one paragraph, meaningless words, conflicts in the text, misuse of proverbs/idioms, deficiency in sentence component, wrong division of the syllable, spelling and conclusion mistakes are identified

There isn't any meaningful relation between writing composition and the HSEE achievement. The most successful student of HSEE attending the survey takes 60 points for the composition. Students having high grades in writing composition are in average level at HSSE. .

It is obvious that HSEE can measure only the knowledge level of students but not writing skill. It is a big defect to skip measuring writing skills to evaluate the Turkish knowledge and skills.

ÖN SÖZ

İnsanlar arasında iletişimi sağlayan en gelişmiş araç dildir. Duygu ve düşünceleri başkalarına iletme; okuduğunu, dinlediğini anlayıp anlatmak; doğru düşünmek; sosyal bir bağ oluşturarak millet olmak; birlik ve bütünlüğü, millet olma özelliğini sürdürebilmek; tarihten gelen kültür mirasını gelecek kuşaklara aktarabilmek... Hepsi dil sayesinde gerçekleşmektedir. Üstlendiği bu görevler, dilin insan hayatındaki yerini ve önemini her geçen gün biraz daha arttırmaktadır.

Toplumlar dili, özellikle de ana dilini, öğrenmeye ve öğretmeye büyük bir önem vermektedirler. Dilini iyi öğrenen fertler, toplum içinde iletişim, düşünce geliştirme ve benzeri pek çok yönden başarılı olmaktadır. Bu fertlerin oluşturduğu toplumlar, insanlar arasındaki bağları kuvvetlendirmekte, beraberliği sağlamakta, kültür mirasını gelecek kuşaklara aktarabilmektedir.

Dil öğretimindeki temel amaç, dilin kurallarına bağlı olarak öğrencilerin kendilerini tam ve doğru şekilde ifade etmelerini; duygu, düşünce ve hayallerini zenginleştirmelerini, bu sayede gelişmelerini sağlamaktır. Gelişim anlama ve anlatma bilgi ve becerilerinin istenen seviyeye gelmesi ile sağlanır.

Türkçenin eğitim ve öğretiminde dinleme ve okumayı kapsayan anlama; yazma ve konuşmayı kapsayan anlatma becerisini geliştirmek temel amaçlardandır.

Bu çalışmada dil becerilerinden biri olan “yazma” ele alınmıştır.

“Yazma” becerisi insanın gördüklerini, dinlediklerini, okuduklarını, araştırdıklarını, duygularını, isteklerini, hayallerini ve düşüncelerini bir düzen ve disiplin içinde anlatmayı gerektirir. Yazma becerisinin geliştirilmesi, belirtilen bu hususların konuşma dilinde de aynı düzen içinde kullanılmasına yardımcı olur. Yazma becerisi ile elde edilmesi beklenen bu kazanımlar, Türkçe derslerinde yeterince öğrenciye verilebilmiş midir? Binlerce öğrencinin uzun zaman içerisinde çalışarak girdiği, kapsamlı bir şekilde ve test şeklinde hazırlanmış OKS’de başarılı öğrencilerin yazılı anlatım becerileri sınavda gösterdikleri başarı ile aynı düzeyde midir? Yazma becerisi ile ilgili olarak, OKS’de doğru bir ölçme değerlendirme

yapılmış mıdır? vb. soruların cevaplarını, elde edilen bulgularla sonuç ve değerlendirmeleri içeren çalışma 6 bölümden oluşmaktadır.

1.Bölüm'de bu çalışmanın gerekçelerini ortaya koyan “Problem Durumu”, çalışmada ulaşılmak istenen “Amaçlar”, çalışmanın Türkçe öğretimi açısından “Önemi”, “Araştırmanın Sınırlılıkları”, “Varsayımlar”, “Temel Kavramlar” ve bu çalışmanın konusu ile “İlgili Araştırmalar” anlatılmıştır.

2.Bölüm'de çalışmanın “Yöntemi” ile ilgili bilgiler verilmiştir. “Araştırma Modeli”, “Evren ve Örneklem”, “Veri Toplama Teknikleri”, “Veri Çözümleme Teknikleri” ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

3.Bölüm'de “Yazı”, “Yazma”, “Yazılı Anlatımın Önemi” anlatılmıştır. Türkçe öğretiminde yazılı anlatımın yeri ve önemi, yazılı anlatımı ölçme ve değerlendirme, Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirmenin gerekliliği, Türkçe öğretiminde ölçme araçları, çoktan seçmeli testlerin öğrencilerin Türkçe bilgi ve becerilerini ölçme ve değerlendirmede yeterliliği açıklanmıştır.

4.Bölüm'de 2006 OKS'de 400 ve üzeri puan alarak başarılı olan öğrencilerin bu sınavdaki durumları değerlendirilmiştir. Öğrencilerin cevapları tek tek değerlendirilmiş durumları ortaya konulmuştur. Aynı öğrencilerin, yazdıkları metinlerden hareketle, yazılı anlatım yönünden durumları belirlenmiştir. Öğrencilerin yazılı anlatımda gösterdikleri başarı ile OKS'deki başarıları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

5.Bölüm'de sonuçlar açıklanmıştır. Benzer içerikli başka araştırma sonuçları ile karşılaştırılarak elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmanın başından sonuna kadar bana ilmi ve tecrübesiyle yol gösteren; benden ilgi, teşvik ve yardımını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Murat ÖZBAY'a şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR CETVELİ	xiv
TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
1. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.3. Araştırmanın Önemi	8
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	10
1.5. Varsayımlar	10
1.6. Temel Kavramlar	11
1.7. İlgili Araştırmalar.....	12
2.BÖLÜM: YÖNTEM	18
2.1. Araştırmanın Modeli	18
2.2. Evren ve Örneklem.....	19
2.3. Veri Toplama Teknikleri	20
2.4. Veri Çözümleme Teknikleri	23
2.4.1. Nicel Değerlendirme	23
2.4.2. Nitel Değerlendirme	24

3. BÖLÜM: YAZILI ANLATIM ve YAZILI ANLATIMI ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	25
3.1. Yazılı Anlatım.....	25
3.1.1. Yazı	25
3.1.2. Yazma	27
3.1.3. Yazılı Anlatımın Önemi	29
3.1.4. Türkçe Öğretim Programında Yazılı Anlatım.....	30
3.2. Yazılı Anlatımı Ölçme ve Değerlendirme	35
3.2.1. Ölçme ve Değerlendirme	35
3.2.1.1. Ölçme	37
3.2.1.2. Değerlendirme	38
3.2.2. Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirmenin Gerekliliği	39
3.2.3. Çoktan Seçmeli Testlerin Türkçe Bilgi ve Becerileri Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliği	40
4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR	45
4.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerle İlgili Bilgiler	45
4.2. Öğrencilerin 2006 OKS Türkçe Başarıları	46
4.2.1. Sözcükte Anlam	50
4.2.2. Cümlede Anlam	51
4.2.3. Paragrafta Anlam	52
4.2.4. Atasözleri ve Deyimler.....	53
4.2.5. Sözcük Türleri	53
4.2.6. Fiiller	54
4.3. Öğrencilerin Yazılı Anlatımdaki Genel Başarıları	54
4.3.1. Öğrencilerin Yazılı Anlatım Başarılarının Kompozisyon Alt Ölçütlerine Göre İncelenmesi	59
4.3.1.1. Kâğıdın Kenarlarında, Paragraf ve Satır Aralarında Uygun Boşluklar Bırakma.....	59

4.3.1.2. Düzgün, Okunaklı ve İşlek Bir Yazı Kullanma.....	60
4.3.1.3. Başlık Koyma.....	61
4.3.1.4. Giriş Cümlelerinin Ana Fikri Göstermesi.....	62
4.3.1.5. Giriş Cümlelerinin Açık ve Etkileyici Olması.....	62
4.3.1.6. Ana Fikre Ulaşmada Düşünce Zinciri Kurma.....	63
4.3.1.7. Yardımcı Fikirler	64
4.3.1.8. Düşünceyi Geliştirmede Her Fikir İçin Paragraf Düzenlenme	65
4.3.1.9. Yazıda Verilmek İstenen Ana Fikre Ulaşma.....	66
4.3.1.10. Sonuç İfadesi	66
4.3.1.11. Konuyu Mantıksal Tutarlılık ve Bütünlük İçinde Anlatma	67
4.3.1.12. Konunun Özelliğine Uygun Düşünceyi Geliştirme Yolları Kullanma	68
4.3.1.13. Atasözü, Deyim ve Söz Sanatlarını Kullanma.....	69
4.3.1.14. Cümle Kuruluşlarının Dil Bilgisine Uygunluğu.....	70
4.3.1.15. Örnek ve Benzetmelerin Yeterliliği ve İçeriğe Uygunluğu.....	70
4.3.1.16. Kelimeleri Yerinde ve Doğru Anlamda Kullanma.....	71
4.3.1.17. Kelime Zenginliği.....	72
4.3.1.18. Cümlede Kelime Tekrarları	72
4.3.1.19. Eski Bilgileri Harekete Geçirme	73
4.3.1.20. Konuyu Kendine Özgü İfadelerle Anlatma.....	74
4.3.1.21. Yazıda Gereksiz Yere Başka Dillerden Gelen ve Kelime/Terim Kullanma.....	74
4.3.1.22. Yazının Şekil ve İçerik Bakımından Öğrencinin Seviyesini Yansıtması	75

4.3.1.23 Yazıda Noktalama İşaretlerine Uyuma.....	76
4.3.1.24. Yazıda İmla Kurallarına Uyulması.....	77
4.3.2. Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarının Kompozisyon Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi	77
4.3.2.1. Kompozisyona Uygun Başlık Seçme.....	78
4.3.2.2.Düzgün, Okunaklı, İşlek Bir Yazı Yazma.....	78
4.3.2.3. Dış Planlama.....	83
4.3.2.4. Kelime Zenginliği.....	86
4.3.2.5. Düşüncelerini Paragraflar Halinde İfade Etme	89
4.3.2.6. Gereksiz Sözcük Kullanımı.....	94
4.3.2.7. Cümlede Belirsizlik Bulunması (Muğlak Cümle).....	94
4.3.2.8. Birbiriyle Çelişen İfade.....	95
4.3.2.9. Sözcüğün Anlamca Cümleye Uymaması.....	96
4.3.2.10. Mantık Hataları.....	97
4.3.2.11. Deyimin/Atasözünün Yanlış Kullanımı.....	98
4.3.2.12. Fazlalık İle İlgili Cümleler.....	99
4.3.2.13. Tekrar Sıklığı İle İlgili Cümleler.....	99
4.3.2.14. Öge Eksikliği.....	100
4.3.2.15. Özne-Yüklem Arasındaki Uyumsuzluk.....	102
4.3.2.16. Tamlama Uyumsuzluğu.....	102
4.3.2.17. Ek Uyumsuzluğu	105
4.3.2.18. Etken-Edilgen Fiillerin Bir Arada Bulunması.....	106
4.3.2.19. Noktalama Yanlışlıkları.....	106
4.3.2.19.1. Cümle Sonunda Nokta Kullanılmaması.....	107
4.3.2.19.2. Gerekli Yerlerde Virgül Kullanılmaması.....	107

4.3.2.19.3. Virgülün Yanlış Kullanılması.....	109
4.3.2.19.4. Kesme İşaretinin Yanlış Kullanılması veya Hiç Kullanılmaması.....	109
4.3.2.19.5. Tırnak İşaretinin Yanlış Kullanılması veya Hiç Kullanılmaması.....	110
4.3.2.19.6. Noktalı Virgülün Yanlış Kullanılması veya Hiç Kullanılmaması.....	110
4.3.2.19.7. Soru İşaretinin Kullanılmaması.....	111
4.3.2.20. İmla Hataları.....	112
4.3.2.20.1. Ayrı ve Bitişik Yazılış Hataları.....	112
4.3.2.20.2. Cümle Başında Küçük Harf Kullanılması.....	115
4.3.2.20.3. Özel İsimlerin Yanlış Yazılması.....	115
4.3.2.20.4. Hecelerin Yanlış Bölünmesi	116
4.3.2.20.5. Büyük Harflerle İlgili Yanlışlıklar.....	116
4.3.2.20.6. Mahallî Söyleyiş veya Konuşma Dilinin Yazıya Aktarılması.....	117
4.3.2.20.7. Sayıların Yazımı İle İlgili Yanlışlar.....	117
4.3.2.21. Fiilimsilerle İlgili Yanlışlar.....	118
4.3.2.22. Sıra Yanlışlığı İle İlgili Cümleler.....	118
4.3.2.23. Bağlı ve Sıralı Cümlelerde Kişi ve Zaman Uyumsuzluğu.....	119
4.3.2.24. Metnin Bütünlüğünü Bozacak Şekilde Geçişler Yapılmasından Kaynaklanan Aksaklık	119
4.3.2.25. Sonucun Gerekli Şekilde Bağlanmaması veya Sonuç Bölümünün Hiç Olmaması	122
4.4. OKS Başarısı İle Yazılı Anlatım Başarıları Arasındaki İlişki.....	122

5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	128
5.1. Sonuçlar.....	128
5.2. Öneriler.....	133
KAYNAKÇA.....	138
EKLER.....	147
EK 1:.....	147
EK 2:.....	149
EK 3:.....	151

KISALTMALAR CETVELİ

<i>a.g.e.</i>	: Adı Geçen Eser
<i>a.g.t.</i>	: Adı Geçen Tez
<i>Ank.</i>	: Ankara
<i>Bkz.</i>	: Bakınız
<i>C.</i>	: Cilt
<i>Çev.</i>	: Çeviren
<i>Eğt.</i>	: Eğitim
<i>Ens.</i>	: Enstitüsü
<i>Fak.</i>	: Fakülte
<i>G.Ü.</i>	: Gazi Üniversitesi
<i>Haz.</i>	: Hazırlayan
<i>İst</i>	: İstanbul
<i>MEB</i>	: Millî Eğitim Bakanlığı
<i>n.</i>	: Frekans
<i>Ort.</i>	: Ortalama
<i>p.</i>	: Anlamlılık düzeyi
<i>r.</i>	: Korelasyon
<i>ss.</i>	: Standart Sapma
<i>s.</i>	: Sayfa
<i>S.</i>	: Sayı
<i>Sos Bil.</i>	: Sosyal Bilimler
<i>TDK</i>	: Türk Dil Kurumu
<i>Top.</i>	: Toplam
<i>Üni.</i>	: Üniversite
<i>vb.</i>	: Ve benzeri
<i>vd.</i>	: Ve diğerleri
<i>Y.</i>	: Yıl
<i>Yay.</i>	: Yayınları

TABLolar

Tablo 1: Türkçe Öğretim Programında Yazılı Anlatım İle İlgili Davranışlar ...	33
Tablo 2: Öğrenci Sayısı ve Cinsiyetleri.....	45
Tablo 3: Araştırmanın Yapıldığı Okullar ve Öğrenci Sayıları.....	45
Tablo 4: Araştırmanın Yapıldığı Okullar ve Öğrenci Sayıları	46
Tablo 5: OKS Genel Başarı.....	46
Tablo 6: OKS Türkçe Başarısı.....	48
Tablo 7: Öğrenciler ve Doğru Cevap Sayıları	49
Tablo 8: Sözcükte Anlam	50
Tablo 9: Cümlede Anlam.....	52
Tablo 10: Paragrafta Anlam	53
Tablo 11: Atasözleri ve Deyimler	53
Tablo 12: Sözcük Türleri.....	54
Tablo 13: Fiiller.....	54
Tablo 14: Kompozisyon Puanları.....	55
Tablo 15: Kompozisyon Başarısı.....	59
Tablo 16: Kâğıdın Kenarlarında, Paragraf ve Satır Aralarında Uygun Boşluklar Bırakma	60
Tablo 17: Düzgün, Okunaklı ve İşlek Bir Yazı Kullanma.....	60
Tablo 18: Başlık Koyma.....	61
Tablo 19: Giriş Cümlelerinin Ana Fikri Göstermesi.....	62
Tablo 20: Giriş Cümlelerinin Açık ve Etkileyici Olması.....	62
Tablo 21: Ana Fikre Ulaşmada Düşünce Zinciri Kurma.....	63
Tablo 22: Yardımcı Fikirler.....	64
Tablo 23: Düşünceyi Geliştirmede Her Fikir İçin Paragraf Düzenlenme.....	65
Tablo 24: Yazıda Verilmek İstenen Ana Fikre Ulaşma.....	66
Tablo 25: Sonuç İfadesi	66
Tablo 26: Konuyu Mantıksal Tutarlılık ve Bütünlük İçinde Anlatma	67
Tablo 27: Konunun Özelliğine Uygun Düşünceyi Geliştirme Yolları Kullanma.....	68
Tablo 28: Atasözü, Deyim ve Söz Sanatlarını Kullanma.....	69

Tablo 29: Cümle Kuruluşlarının Dil Bilgisine Uygunluğu.....	70
Tablo 30: Örnek ve Benzetmelerin Yeterliliği ve İçeriğe Uygunluğu.....	70
Tablo 31: Kelimeleri Yerinde ve Doğru Anlamda Kullanma.....	71
Tablo 32: Kelime Zenginliği.....	72
Tablo 33: Cümlede Kelime Tekrarları.....	73
Tablo 34: Eski Bilgileri Harekete Geçirme	73
Tablo 35: Konuyu Kendine Özgü İfadelerle Anlatma.....	74
Tablo 36: Yazıda Gereksiz Yere Başka Dillerden Gelen Kelime/Terim Kullanma.....	75
Tablo 37: Yazının Şekil ve İçerik Bakımından Öğrencinin Seviyesini Yansıtması.....	75
Tablo 38: Yazıda Noktalama İşaretlerine Uyma	76
Tablo 39: İmla Kurallarına Uyma.....	77
Tablo 40: Kompozisyon Puanları ile OKS Puanlarının Sıralaması.....	123
Tablo 41: OKS Puanları ile Kompozisyon Puanlarının Sıralaması.....	125

GRAFİKLER

Grafik 1: Konularına Göre Soruların Dağılımı.....	50
Grafik 2: Kâğıdın Kenarlarında, Paragraf ve Satır Aralarında Uygun Boşluklar Bırakma.....	60
Grafik 3: Düzgün, Okunaklı ve İşlek Bir Yazı Kullanma.....	61
Grafik 4: Başlık Koyma.....	61
Grafik 5: Giriş Cümlelerinin Ana fikri Göstermesi.....	62
Grafik 6: Giriş Cümlelerinin Açık ve Etkileyici Olması.....	63
Grafik 7: Ana Fikre Ulaşmada Düşünce Zinciri Kurma	64
Grafik 8: Yardımcı Fikirler	65
Grafik 9: Düşünceyi Geliştirmede Her Fikir İçin Paragraf Düzenlenme.....	65
Grafik 10: Yazıda Verilmek İstenen Ana Fikre Ulaşma.....	66
Grafik 11: Sonuç İfadesi.....	67
Grafik 12: Konuyu Mantıksal Tutarlılık ve Bütünlük İçinde Anlatma.....	68
Grafik 13: Konunun Özelliğine Uygun Düşünceyi Geliştirme Yolları Kullanma	69
Grafik 14: Atasözü, Deyim ve Söz Sanatlarını Kullanma.....	69
Grafik 15: Cümle Kuruluşlarının Dil Bilgisine Uygunluğu.....	70
Grafik 16: Örnek ve Benzetmelerin Yeterliliği ve İçeriğe Uygunluğu.....	71
Grafik 17: Kelimeleri Yerinde ve Doğru Anlamda Kullanma.....	71
Grafik 18: Kelime Zenginliği.....	72
Grafik 19: Cümlede Kelime Tekrarları.....	73
Grafik 20: Eski Bilgileri Harekete Geçirme	73
Grafik 21: Konuyu Kendine Özgü İfadelerle Anlatma.....	74
Grafik 22: Yazıda Gereksiz Yere Başka Dillerden Gelen Kelime/Terim Kullanma.....	75
Grafik 23: Yazının Şekil ve İçerik Bakımından Öğrencinin Seviyesini Yansıtması.....	76
Grafik 24: Yazıda Noktalama İşaretlerine Uyuma.....	76
Grafik 25: İmla Kurallarına Uyuma.....	77

1. BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölümde, çalışmanın gerekçelerini ortaya koyan “Problem Durumu”, bu çalışmayla ulaşılmak istenen “Amaçlar”, Türkçenin eğitim ve öğretimi açısından “Araştırmanın Önemi”, “Araştırmanın Sınırlılıkları”, “Varsayımlar”, “Temel Kavramlar” ve “İlgili Araştırmalar” anlatılmıştır.

1.1. Problem Durumu

“Dil, bir toplumu oluşturan bireylerin düşünce ve duygularının o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir (Korkmaz vd.2001: 1).”

“Dil, en basit tarifi ile bir bildirişim aracıdır. İnsanların toplu olarak yaşayabilmeleri, öncelikle aralarındaki karşılıklı haberleşme veya anlaşmayı sağlayacak bir iletişim aracına sahip olmaları ile mümkündür (Korkmaz 1993: 660).”

“Bir iletişim aracı olan dil, basit değil, çok yönlü, çok güçlü bir sistemin aracıdır. Dil, insanı yücelten, onurlandıran, ona saygınlık kazandıran sosyal bir kurumdur. İnsanoğlu zekâsını, duygu ve düşüncelerini dil ile dışa vurur, dil ile paylaşır (Sağır 2002: 1).”

“Whitehead dilin, onu diğer bütün iletişim sistemlerinden ayıran en önemli özelliğini ortaya koymuştu. Dilin dışındaki bütün iletişim biçimleri görelilik olarak sınırlı sayıda işarete, sınırlı bağlamlara indirgenmişken, cümleler vasıtasıyla yaydığımız fikirlerin ya da önerilerin gerçekten sınırı yoktur. Daha önce bir arada kullanıldığına hiç şahit olmadığımız kelimelerden oluşan

kelimeleri duyar duymaz hemen anlayabiliriz (Çev. Aybek Görey. Corbalis 2003).”

“Dil insanlar arasındaki en güçlü iletişim vasıtası olarak, bir topluluğun ‘millet’ olabilmesini sağlayan en önemli unsurdur. Bir insanın iç ve dış dünyası arasındaki bağlantı dil ile kurulduğu gibi, bir toplumun bireyleri arasındaki ortak duygu ve düşünce akışı da yine dil ile kurulabilmektedir (Özbay 2003: 2).”

Toplumun kültürünü oluşturan değerler içinde, temel bir kuvvet vardır ki, o da milletin dilidir. Dil, en büyüğünden en küçüğüne kadar, bütün insan topluluklarının varlıklarını güvence altına alan temel unsurdur. Milletleri birbirinden ayırt eden, onlara temel özellikler yükleyen de dildir.

Ünlü dilbilimci Wilhelm von Humboldt da bu gerçeği “İnsanlar bu dünyada ana dillerinin dünyayı kendilerine sunduğu biçimde yaşamaktadırlar. (Aktaran: Korkmaz 1993: 674)” şeklinde dile getirmiştir. Kişilerin ve toplumların nesnelere ve olaylara değişik açıdan bakıp kavramaları dolayısıyla, her dil gerçeği ayrı bir yönden aksettirdiği için, ayrı toplumların dünyaları da birbirinden farklıdır. Bu da demektir ki, dil, her toplumun içinde yaşadığı şartlara göre ayarlanmakta ve biçimlenmektedir. İşte bu farklı biçimlenme de milletleri birbirinden ayırmaktadır.

“Ana dili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinç altına inen ve bireylerin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan (Aksan 1975: 427); insanın duygu ve düşüncelerini en güzel biçimde ilettiği dildir (Hengirmen 1998:30). Ana dili, gerçek anlamda ilk dil becerisinin aile ortamında ve bu ortamın temel direği olan ananın birincil ilişkisiyle kazanıldığı için bu adla anılmaktadır (Ağca 2001: 37).”

Ana dili öğretiminde temel amaçlar vardır: Bireylere doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilecek dil becerileri kazandırma; onların düşünce güçlerini geliştirme; toplumsallaşma süreçlerine katkıda bulunma...

Ana dili öğretimi, kendi kuralları ve mantığı içinde yalnızca dil öğretimini ilgilendiren bir konu değil, toplum hayatının bütün öğelerini yakından ilgilendiren yaşamsal kavramlar bütünüdür (Yalçın 2002: 15).

Göğüş (1988: 16), ana dili eğitiminin amaç ve işlevlerini şu şekilde belirtmektedir:

“Ana dili için saptanan dinlediğini, okuduğunu anlayabilmek; düşüncesini, duygusunu anlatabilmek; dilin kurallarını öğrenmek; söz dağarcığını geliştirmek; kendi ulusunun edebiyatını ve dünya edebiyatını tanıyıp bunlardan zevk almak, dil ve edebiyat yoluyla ulusal kültürünü ve insanlık kültürünü tanımak amaçları, bütün uygar milletlerde aynıdır. Ana dili eğitimi çok amaçlı olduğu için uygulaması da okuyup anlama, dinleyip anlama, sözle anlatım, yazı ile anlatım, dil bilgisi, sözcük çalışması, edebiyat sanatının kurallarını öğrenme, edebiyat eserlerini anlayıp değerlendirme gibi çok yönlü olmaktadır.”

Dil eğitim ve öğretimindeki amaç öğrencinin iç dünyasını dışa tam ve doğru olarak yansıtmasına yardımcı olmak; kelime hazinesini zenginleştirmek; kültürel değerleri öğretmek ve benimsetmek; bir millete mensup olma düşüncesini yerleştirmek; dilin güzelliklerini göstererek, dili sevdirek, bilinçli ve özenli kullanmasını sağlamak vb. bilgi ve becerileri öğrenciye kazandırmaktır. Tüm bunların öğrencide ne derecede gerçekleştiğini görmek gerekir. İşte bu bilgi ölçme ve değerlendirme ile sağlanmaktadır.

“Ölçme ve değerlendirme, eğitim öğretimin çok önemli bir boyutudur. (...) Özellikle dil dersinde, ölçme ve değerlendirme ayrı bir anlam taşır (Kavcar vd. 1982:111)”

Eğitimin pek çok yönünden biri olan ölçme ve gerekliliğini M. Fuat Turgut (1997:1), şu ifadelerle anlatmaktadır:

“Uygulanan eğitim ve öğretimin başarılı olup olmadığının, başarılı ise ne derecede ve hangi öğrenciler için başarılı olduğunun bilinmesi istenir. Eğitim işlemi devam ederken, başarısızlığın ve başarısız bireylerin erken tanınması, önlem alınmasını kolaylaştırır. Başarı derecesinin bilinmesi ve başarısızlık hallerinin ortaya çıkarılması, ileride girilecek benzer eğitim etkinliklerinin daha gerçekçi esaslarla planlanmasına yardım eder. Fakat başarı derecesinin bilinmesi ve başarısız olanların tanınması; ancak öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliklerinin ölçülüp değerlendirilmesi ile mümkün olur.”

Ölçme ve değerlendirme ile elde edilen sonuçlara dayanılarak öğrencilerle ilgili önemli kararlar alınır. Öğrencilerin başarısıyla ilgili kararlar alınırken, bu kararlara dayanak olacak yeterli bilgi toplanması, toplanan bilgilerde önemli hatalar bulunmaması ve bunların doğru yorumlanması gerekir.

Öğrencilerde dört temel becerinin doğru, tam ve dengeli olarak geliştirilip geliştirilmediği; öğrencilerin yazılı anlatımlarının planlı ve istenilen seviyede olup olmadığı; imla ve noktalama kurallarını doğru kullanılıp kullanmadığı; dil bilgisi konusundaki bilgilerinin yeterli olup olmadığı; Türkçe eğitim ve öğretiminde başlangıç noktası olan öğrenci seviyesi, doğru bir biçimde yapılmış ölçme ve değerlendirmeyle anlaşılabilir. Doğru ölçme ve değerlendirme yapmak da doğru ölçme araçlarını kullanmakla gerçekleşebilir. Yapılan ölçme ve değerlendirmeler sonucunda eğitim ve öğretim faaliyetlerini planlamak gerekmektedir. Başaran'a (1994:305) göre:

“Öğrencide davranış değişikliğini oluşturan öğeler, öğrencinin, yapılan planlı eğitimle öğrendiği bilgi, beceri ve tutumlardır. Eğer öğrenci bir eğitim amacına ulaşmak için eylemlerine gerekli olan bilgi, beceri ve tutumları edinmiş ise, bu öğrencinin davranışlarında istenen düzeyde ve yönde değişimin olduğu varsayılır. Edinilen bilgi, beceri ve tutumların düzeyi, öğrencinin eylemlerinde bunları kullanabilme becerikliliği ile tanınabilir, öğrencinin edindiği bilgi, beceri ve tutumları, dört düzeyde bulunur:

- 1) Tanıma-hatırlama;
- 2) Anlama-kavrama;
- 3) Yorumlama-yargılama;
- 4) Yapma-uygulama.

Bir konuda edinilen bilgi, beceri ve tutumlar, birinci düzeyden dördüncü düzeye gittiği oranda pekiştirilmiş olur.”

Bilgi, beceri ve tutumların hangi düzeyde olduğunun ölçülmesinde soru nitelikleri ve soru tipleri oldukça önemlidir.

Türkçenin eğitim ve öğretiminde “kompozisyon tipi sınavlar”, değişik ölçme araçları geliştirilmiş olmasına karşın ölçme değerlendirmede sıkça kullanılmaktadır.

Bazı bilgi ve becerileri ölçmek için kompozisyon tipi sınavların yerini tutacak başka bir ölçme aracı bulmak oldukça güçtür. Öğrenci davranışlarının ölçülmesinde bu sebeple de oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Öğrenciden, öğretmenin ölçmek istediği bilgi ve beceriye dair verdiği soru veya soruları yazılı olarak cevaplaması istenir. Bu tip sınavda öğrenci sorunun cevabını kendisi hatırlayacak, hatırladığı bu cevabı yazılı olarak ifade edecektir.

Yazılı sınav sorularını kısa cevaplı, sınırlı cevaplı ve serbest cevaplı olmak üzere üç gruba ayırılır. Kısa cevaplı yazılı sınavlar bilgi basamağında ölçme ve değerlendirme yapmaktadır. Serbest cevaplı yazılı yoklamalar kavrama, uygulama ve analiz basamağındaki bilgi ve becerileri ölçmede kullanılabilirler. Serbest cevaplı yazılı sınavlar ise puanlamanın uzun sürmesi ve puanlamaya hata payı karışması dolayısıyla olumsuz yönleri bulunsa da kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında ölçme yapabildiği için başarılı sonuç vermektedirler. Diğer ölçme araçları -özellikle OKS'de de kullanılan çoktan seçmeli testler düşünülürse- bu düzeyde ölçme yapamamaktadırlar.

Kompozisyon tipi sınavlarda, cevabı verenler oldukça serbesttirler. Öğrenci konuyu seçmede, seçtiği konuyu anlatım biçiminde, konuya verdiği ağırlık noktalarında, konuyu sistemli bir biçimde örgütleyerek geliştirmede ve bütünleştirmede, konuya dâhil edeceği bilgilerin seçiminde ve onlara verdiği önem derecesinde oldukça serbesttir. Bu cevaplama özgürlüğü öğrencinin duygu, hayal ve düşünce dünyasının gelişmesini sağlar. Yazılı sınavlar, öğrencinin özgün ve yaratıcı düşünme gücünü, yazılı anlatım becerisini, belli konulardaki görüşünü ve ilgisini ölçmede kolaylık sağlar.

Günümüzde ölçme ve değerlendirmenin çok büyük bir önem taşıdığı alan öğrenci seçme ve yerleştirme sınavlarıdır. Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme Sınavı bu alanda yapılan önemli sınavlardan biridir. Öğrenciler Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen bu sınavdan aldıkları puanlar dikkate alınarak, bilgi düzeylerine göre okullara yerleştirilmektedir. 2006 OKS'de 400 ve üzeri puan alan öğrencilerin çok başarılı oldukları görülmüştür; ancak bu öğrencilerin kavrama,

uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında bilgi ve beceri gerektiren yazılı anlatımlarının ne derece ölçüldüğü üzerine düşünmek gerekmektedir.

Aşağıda, yazılı anlatımın ne durumda olduğunu anlatan görüşler verilmiştir.

“Acaba okullarımızda, (...) Türkçe programındaki anlatım ile ilgili hedeflere ulaşıyor mu? Bu soruya müspet cevap vermek mümkün değildir. Bu konudaki mevcut gözlemler ve ilgililerin görüşleri, hedeflerin ve beklentilerin gerçekleşmediğini göstermektedir. Türk gençliğinin okuduğunu anlayamadığı, anladığını sözlü ve yazılı şekillerde ifade edemediğinden aklı başında herkes şikâyetçidir (Tural 1979:109).”

“Kelime serveti bakımından fakir, cümle kurma açısından kendine güvensiz ve beceriksiz, mecazları ve nüansları zor kavrayanların çoğunlukta olduğu bir nesil... Ve bunlar üniversiteyi kazanabilenler... On bir yıllık, hazırlık okuyanlar için on iki yıllık eğitimin Türkçeyi konuşurken ve yazarken kullanmayı beceren insan yetiştiremediği ortaya çıkıyor (Tural 1992: 43).”

“Ne yazık ki ülkemiz insanları dilekçelerini başkalarının yazdığı, konuşmalarını başkalarının hazırladığı, hatta mektuplarını başkalarına havale eden insanlar ülkesidir (Güzel 1987:436-437).”

“Ülkemizde dil öğretiminin vahametini görmek için bu alanın uzmanı olmaya gerek yoktur. Bugün üniversite öğrencilerimizin önemli bir kısmı ders notları ve magazin haberleri dışında bir şey okumamaktadır. Kısa kuru kalıplaşmış cümleciklerle konuşan, tüm ihtiyaçlarını birkaç yüz kelimeyle ifade etmeye çalışan, yazı yazmaktan korkan, basit bir dilekçeyi bile kurallarına uygun yazamayan, karşısındakini dinlemeyi bilmeyen insanlarımız dil eğitimimizde önemli sorunlarla karşı karşıya olduğumuzun göstergesidir (Özbay 2003:3).”

Yazma eğitim ve öğretimindeki amaç, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini, etkili, işleve ve Türk dilinin kurallarına uygun şekilde yazmalarını sağlamaktır. Yapılan uygulamalı çalışmalarda, öğrencilerin yazma alanında bilgi ve beceri bakımından eksik olduğu her vesileyle belirtilmektedir.

Yazılı anlatım ile ilgili bu görüşlerden yola çıkarak, OKS’de yüksek başarı elde öğrencilerde de yazılı anlatımlarda eksiklik olduğu düşünülebilir. Başarılı olarak

kabul ettiğimiz öğrencilerin yazılı anlatımlarında, özellikle uygulamalarında, görülen eksiklik, hatalar ve durumun ortaya çıkardığı çelişki, konunun üzerinde çalışılması gerektiğini göstermiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Dilin insan ve toplum hayatındaki yeri; insanın kendini, düşünme kabiliyetini geliştirilmesindeki rolü; kişiye sosyal ve psikolojik bakımdan getirdiği rahatlıklar; kendini yazılı ve sözlü olarak ifade edebilmenin önemi göz önünde tutularak bu araştırma yapılmıştır.

Araştırmanın amacı, Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme Sınavı'nda 400'ün üzerinde puan alarak başarılı olan öğrencilerin Türkçe kullanım yeterlilikleri üzerine bir inceleme yapmak ve bunun sonucunda Türkçe öğretiminde yapılması gereken düzenlemelerle ilgili tekliflerde bulunmaktır. Bu amaçları gerçekleştirebilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme Sınavı'nda 400'ün üzerinde puan alarak başarılı kabul edilen öğrencilerin sınavda Türkçe sorularını yapma düzeyleri nedir?
2. Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme Sınavı'ndaki Türkçe soruları, öğrencileri, anlama ve anlatma alanında tam olarak ölçebilir mi?
3. Test şeklinde hazırlan bu sınav öğrencilerin Türkçe bilgi ve becerilerini, özellikle de yazılı anlatımlarını ölçmede yeterli midir?
4. Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme Sınavı'nda 400'ün üzerinde puan alarak başarılı kabul edilen öğrencilerin yazılı anlatım becerileri hangi düzeydedir?
5. Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme Sınavı'nda 400'ün üzerinde puan alarak başarılı kabul edilen öğrencilerin, yazılı anlatım becerilerini etkileyen faktörler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanı insan yapan temel nitelik dildir. Dil sayesinde insanlar duygu, düşünce ve isteklerini bütün inceliği ile açıklayabilirler, yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilirler. Dile, sahip olan insanoğlu, sahip olduğu bu özellik üzerine düşünmüş, tanımlar yapmış, çeşitli yönleriyle onu açıklamaya, ortaya koymaya çalışmıştır. Çünkü insan açısından bakınca, dünyadaki yerini ve değerini belirleyen dildir.

“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine özgü kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş sosyal bir kurumdur (Ergin 1993: 3).”

İnsan açısından bakınca, dil alternatifi olmayan bir araçtır. Bu sebeple insanoğlu dil üzerine bilgiler ortaya koymuş, eski çağlardan beri kendi dillerini öğretmek veya başka dilleri öğrenmek amacıyla araştırmalar yapmıştır.

Bu araştırma Türkçe açısından başarılı kabul edilen öğrencilerin Türkçenin temel becerilerinden olan yazılı anlatım becerisinde ne kadar başarılı olduklarını ortaya koymaktadır.

Türkçe bilgi ve becerisinin ölçme ve değerlendirilmesi, orta öğretim kurumlarında daha çok yazılı sınavlarla yapılmaktadır; ancak Orta Öğretim Seçme Sınavları çoktan seçmeli test şeklindedir. Bu iki sınav şeklinin öğrencilerin ölçme ve değerlendirmesine etkisini şöyle açıklayabiliriz:

“Yazılı sınavda cevaplayıcı, cevabını kendi düşünüp bulmak zorundadır. Türkçe öğretiminin önemli amaçlarından birisi olan düşünme ve düşündüklerini ifade etme, böylece olanaklı hâle gelir. Cevaplayıcı bazı test türlerinde verilen bir cümlenin doğru olup olmadığına karar vermek, bazılarında ise verilenler arasından doğru cevabı seçmek zorundadır. Test türü sınavlar, düşünceleri birleştirmekten çok, parçalı düşünmeye yol açar. Bu tür sınavlarda genellikle hatırlama ön plândadır (Turgut 1997:47).”

Orta Öğretim Seçme Sınavları'nda kullanılan çoktan seçmeli testleri diğer ölçme araçlarından en temel farklardan biri doğru cevabın maddenin içinde yer almasıdır. Cevabı bilmeyenlerin veya madde ile ölçülen davranışa yeterince sahip olmayanların doğru cevabı görünce hatırlamaları kolaylaşmaktadır. Bu nedenle ileri düzeydeki karmaşık davranışları ölçmede yetersiz kaldığı ileri sürülebilir. Ayrıca bu tür testlerin bireylerin yaratıcılığını tam olarak ortaya koymalarını engellediği de düşünülebilir. Özellikle yaratıcılıkla ilgili davranışları veya Bloom'un sınıflamasındaki sentez düzeyi davranışları çoktan seçmeli testlerle ölçmenin zor olduğu söylenebilir.

Turgut (1971: 25), “şans başarısının test puanlarına etkisi” ile ilgili yaptığı çalışmada şu genellemelere varmıştır:

1. Seçmeli testlerde şans başarısı cevaplayıcıların doğru cevabı bilmedikleri maddelerde, tahmine gitmelerinden doğar.
2. Şans başarısı ile test puanına karışan hata, bireysel puanın kullanıldığı birçok halde, önemsiz sayılabilecek kadar küçük değildir.

Yukarıda belirtilen düşüncelerden hareketle çoktan seçmeli test türünde yapılan sınavda başarılı olan öğrencinin -Türkçenin genel özellikleri, öğrenciden beklenen bilgi ve beceriler, yaratıcı olma, kişisel beceri ve yeterlilikler düşünüldüğünde- gerçekte ortaya çıkan sonuç kadar başarılı olmadığını söylemek mümkündür. Bu hâliyle Türkçe açısından doğru bir ölçme değerlendirme yapılmadığı söylenebilir.

Türkçenin eğitimi ve öğretiminde önemi büyük olan yazılı anlatımı ölçme konusunda yapılan bu alan taraması ile başarılı kabul edilen öğrencilerin Türkçe bilgi ve becerisinin ne düzeyde olduğu ortaya konularak, eğitim faaliyetlerine katkı sağlanmaya çalışılacaktır. Türkçenin eğitim ve öğretiminin önemli bir bölümü olan öğrencilerin ölçülmesi konusuna OKS ve yazılı anlatım yönüyle bakılabilecektir.

İlköğretim ikinci kademeyi başarıyla bitirmiş öğrencilerden yazılı anlatım bilgi ve becerileri ile beklenen davranışları ne derecede uyguladıkları, bu konuyla ilgili olarak Türkçe eğitim ve öğretiminin amacına ne kadar ulaşıldığı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Dil eğitim ve öğretimi ile ilgili yapılan plan, proje ve programlara

yardımcı olacak; program geliştirme çalışmaları için gerekli veriler elde edilmesine katkı sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma:

1. Aşağıda ismi verilmiş olan liselerle,
  - a) Fethiye Kemal Mumcu Anadolu Lisesi
  - b) Kalaba Anadolu Lisesi
  - c) Atatürk Anadolu Lisesi
  - ç) Atatürk Lisesi
  - d) Yıldırım Beyazıt Anadolu Lisesi
2. 2006- 2007 eğitim-öğretim yılında, Ankara merkez Anadolu liselerinde 9. sınıfta öğrenim gören 100 öğrenciyle,
3. 2006 yılında Orta Öğretim Seçme Sınavında 400 ve üzerinde puan alarak başarılı kabul edilen öğrencilerle,
4. Öğrencilerin verilen konularla ilgili yazdıkları kompozisyonların değerlendirilmesiyle,
5. Öğrencilerin yazma uygulamaları sırasındaki davranışları ve bu davranışları etkileyen koşullarla sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Araştırmadaki başlıca varsayımlar şunlardır:

1. 2006 yılında Orta Öğretim Seçme Sınavında 400 ve üzerinde puan alarak başarılı kabul edilen öğrenciler, Türkçe bilgi ve becerileri yazılı anlatımlarında uygulama bakımından beklenen düzeydedir.
2. Ölçek geliştirmede görüşlerine başvuru alan uzmanlar, alanlarında yeterlidir.

3. Araştırma için kullanılan örneklem, çalışma evreni temsil etmektedir.
4. Kompozisyonların ölçme ve değerlendirilmesi öğrencilerin gerçek durumlarını yansıtmaktadır.

1.6. Temel Kavramlar

Araştırmada sıkça kullanılan bazı terimlerin açıklanması gereklidir. Bu terimler:

Ölçme: “Ölçme, geniş anlamıyla, herhangi bir niteliği gözlemek ve gözlem sonucunu sayılarla ya da başka sembollerle ifade etmektir (Turgut, 1997:3).” Ölçmede eşyanın, olayların veya insanların ölçmeye konu olan niteliklerinin gözlenmesi, sayılması veya bir ölçme aracıyla karşılaştırılması söz konusudur. Ölçme işleminin sonucunda da, ölçmeye konu olan niteliğin derecelenmesi, çeşitli sembollerle gösterilmesi esastır. Ölçmelere genellikle hata karışır. Bir ölçme sonucunun güvenilir olması, ölçme hatalarının önemsiz dereceye indirilmesiyle sağlanır.

“Ölçme işleminde, öğrencide belirlenen davranışları gözleme ve bunları sayılarla ya da çeşitli sembollerle gösterme esastır. Gözlem sonuçlarını belirlerken objektif olabilmekte kullanılan ölçme araçları etkili olmaktadır (Demirel 1996: 97).”

Değerlendirme: “Değerlendirme, ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak, ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma sürecidir (Turgut, 1997: 3).”

Değerlendirmenin güvenilir ölçme sonuçlarına dayanılarak, geçerli bir ölçütle yapılması gereklidir. Bu şekilde yapılan işlem doğru bir değer yargısına ulaşmamızı sağlar. Eğitimdeki niteliklerin ve becerilerin ölçülmesinde, değerlendirmenin dayanacağı ölçme sonuçlarının hatalarını azaltmak çok zordur. Değerlendirmenin kullanılacağı ölçüt seçimi ise daha zordur. Çünkü uygun bir ölçüt seçme işleminde, eğitimin amaçlarından öğrencinin özgeçmişine kadar birçok etkenin dikkate alınması gereklidir.

“Değerlendirme de ölçme sonuçlarının belli bir ölçüte vurarak bir değer yargısına varıldığı için objektif olmak çok güç olmaktadır. Değerlendirme, günlük hayatımızda çok sık yapılan bir işlem olmasına karşın ölçme işlemine daha az yer verilmektedir. (Demirel 1996: 97)”

Yazılı Sınavlar: Öğrencilerin bir ya da birkaç soruya yazılı cevap vermeleri şeklinde yapılan ölçme araçlarıdır.

“Yazılı sınavlar, problem çözme, problemleri organize etme, yeni ve orijinal fikirler üretme, bilgileri denetleme, görüşleri değerlendirme, fikirleri analiz etme ve benzeri gibi davranışların ölçülmesi için en uygun sınav türü olarak kabul edilir (Tan ve Erdoğan 2004).”

Öğrencilerin de öğretmenlerin de alışık olduğu sınav türüdür. İlköğretimden başlayarak her eğitim kademesinde kullanılmaktadır.

Çoktan Seçmeli Sınavlar: Testi alanların, belirli sayıdaki seçenekler arasından birini uygun bulup yanıt vermesini gerektiren sorulardan meydana gelen ölçme araçlarıdır.

Çoktan seçmeli testler uygulandığında yanıtlayıcıdan beklenen soruyu okuması, doğru yanıt üzerinde düşünmesi, doğru seçeneğe karar vermesi ve işaretlemesidir.

Çoktan seçmeli testlerde cevaplama özgürlüğü yoktur. Verilecek cevaplar seçeneklerle sınırlıdır.

1.7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yazılı anlatım ve OKS ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar anlatılmıştır. Bu çalışmaların konusu, yöntemi ve sonuçları üzerinde durulacaktır.

Tekin (1980) okullardaki Türkçe eğitimini, okuduğunu anlama ile yazılı anlatım becerilerini gerçekleştirme açısından değerlendirmiştir. Yükseköğretim

birinci sınıf öğrencilerine okuduğunu anlama, yazılı anlatım bilgisi ve yazılı anlatım becerisi testleri uygulayarak elde ettiği verileri yorumlamıştır. Çalışmasında yükseköğretime kadar devam eden ilkokul, ortaokul ve lisedeki Türkçe öğretiminin okuduğunu anlama ile yazılı anlatım becerisini yeterli düzeyde kazandırmadığını ortaya koymuştur.

Ruhi (1994) yaptığı çalışmada yazılı anlatımlarda görülen aksaklıklar üzerinde durmuş ve yazılı anlatımda öğrencilerin verilen konu başlığını yeterince daraltamamaları ve çok geniş bir konuyu yazmaya çalıştıkları için kompozisyonlarda konuları birbirine bağlayamamalarının metin oluşumundaki aksaklığa sebep olduğunu belirlemiştir. Metin içeriğinin düzenlenmesinde konunun gerektirdiği sınırlamamanın belirlenememesi de bir başka yazılı anlatım aksaklığıdır. Ruhi'ye göre bu sorun özellikle kompozisyonların giriş ve sonuç bölümlerinde ortaya çıkmaktadır. Giriş bölümünde öğrencilerin olayları yer ve zaman çizgisine oturtamadıklarını, sonuç bölümünde ise daha önce dile getirilmesi gereken bilgilere yer verdiklerini gözlemlemiştir.

Özbay (1995), yaptığı çalışmada ortaokul öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin seviyesini tespit ederek test türü imtihanların bu becerilerin ölçülmesinde yeterli olup olmadığını belirlemiştir. 515 öğrencinin yazılı anlatım bilgisi testindeki %64'lük başarısını, gerçek bir başarı kabul etmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Bunun nedenini çoktan seçmeli testlerin bazı kolaylıkları, şans faktörü, tercihlerin öğrencilere hazır olarak verilmesi vb. olarak açıklamış ve kompozisyon imtihanında elde edilen sonuçlar da bu tespitin doğru olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Çalışmada, kompozisyon kâğıtlarının incelenmesi sonucunda, genel başarı oranının % 48 olduğu tespit edilmiştir. Genel sonuçlara göre öğrencilerin yazılı anlatım becerilerindeki en önemli eksikliklerinin noktalama işaretlerini kullanamama, imla kurallarına uymama, anlatılmak istenene uygun kelime bulamama, kurallara uygun cümle kuramama olduğu görülmüştür.

Uygun (1996) İlköğretim Türkçe Eğitim Programını öğretmen görüşlerine göre değerlendirmiştir. Öğretmenler yazılı anlatım becerisinin kazandırılmasında öğretmenlerin % 33'ü öğrencilere günlük yazdırılması, % 22'si de atasözü ve deyim açıklattırması yaptırılması gerektiğini belirtmiştir.

Sever (1997) tam öğrenme yönteminin, öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerindeki etkisini incelemiştir. Tam öğrenme yönteminin öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin bilgi ve kavrama basamaklarındaki öğrenme düzeyine etkisi ile aynı yöntemin öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin bilgi ve uygulama basamaklarındaki öğrenme düzeylerine etkisi araştırılmıştır.

Çalışmanın sonucunda, öğrencilere okuduklarını anlama becerisinin bilgi düzeyindeki davranışlarını kazandırmada geleneksel yöntemlerle tam öğrenme yöntemi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilere, okuduklarını anlama becerisinin kavrama düzeyindeki ve yazılı anlatım becerisinin hem bilgi hem de uygulama düzeyindeki davranışlarını kazandırmada tam öğrenme yönteminin geleneksel yöntemlerden daha etkili olduğu görülmüştür.

Kayman (1997) Türkçe öğretiminde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma yapmıştır. Bu amaçla toplam 102 öğretmene bir anket formu uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 83'ü, öğrencilerin yazılı anlatımda en fazla imla hatası yaptıklarını belirtmiştir.

Kayman ana dili eğitiminin sadece Türkçe derslerine bırakılmamasını, diğer derslerden de yeri geldikçe yararlanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Öncü (1999) videonun yazılı anlatım etkinliğinde ön çalışma olarak kullanılmasının bu beceri üzerinde ne derece etkili olduğu konusunda bir araştırma yapmıştır. Çalışma sırasında 20 öğrenci deney ve kontrol grupları olmak üzere iki gruba ayrılmış, deney grubuna yazılı anlatımda ön çalışma olarak video filmleri gösterilmiş, kontrol grubuna ise yazılı anlatımda ön çalışma olarak video filmleri gösterilmemiştir.

Gruplara ön test verildikten sonra üç hafta süren uygulamaya geçilmiştir. Uygulamanın sonunda her iki gruba da son test verilmiş ve bu testlerin sonuçları analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda ön çalışma sırasında video filmleri gösterilmiş öğrencilerin yazılı anlatımda daha başarılı olduğu görülmüştür.

Deniz (2000) “Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent 5. Sınıf öğrencilerinin Durumu” adlı çalışmasında köy ve kentte yaşayan öğrencilerin yazılı anlatım beceri seviyelerini tespit etmiştir. Köy ve kent yaşamının, ailenin sosyo-ekonomik durumunun, öğrencinin sosyal hayat ve okuldaki durumunun ve öğrenci ile ailesi arasındaki ilişkilerin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Deniz, araştırma sonunda köy ve kent öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri arasında anlamlı derecede bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Yazılı anlatım becerisinin tespit edilmesinde Türkçe Eğitimi Programı'ndan hareket edilerek bu etkinlikle ilgili davranışlar listesi kullanılmış ve sonuç olarak değerlendirme ölçeğindeki 27 davranışın 22'sinde kent öğrencilerinin anlamlı başarı farkı gösterdiği, köy öğrencilerinin ise sadece iki davranışta ileri seviyede oldukları bulunmuştur. Üç davranışta ise köy ve kent öğrencileri arasında anlamlı düzeyde farka rastlanmamıştır.

Bu başarı farklılığından hareketle öğrencilere anket aracılığı ile yöneltilen soruların cevaplarına bakıldığında, yaşanan yerin öğrenciye ve ailesine sunduğu çeşitli sosyo-ekonomik ve kültürel durumlar açısından kent öğrencilerinin köy öğrencilerine göre daha avantajlı ve ileri seviyede oldukları görülmüştür.

Temur (2001) Ankara'da yaptığı araştırmasında ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım beceri düzeyi ile okul başarıları arasındaki ilişkinin boyutunu belirlemeye çalışmıştır. Bu bağlamda ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım beceri düzeyleri ile matematik, fen bilgisi ve sosyal bilgiler dersleri arasında bir ilişkinin varlığı araştırılmıştır.

Bu amaçla öğrencilere bir yazılı anlatım beceri testi uygulanmış daha sonra bir kompozisyon yazdırılmıştır. Toplanan malzeme bir uzman, bir müfettiş, bir de araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlarla öğrencilerin yılsonu matematik, fen bilgisi ve sosyal bilgiler derslerindeki not ortalamaları karşılaştırılmıştır. Araştırmanın genel sonucuna göre öğrencilerin yazılı anlatım becerileri ile diğer derslerdeki başarıları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur.

Çelikipazu (2006), çalışmasında Erzurum merkez ilçedeki ilköğretim okullarının 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarında yaptıkları yanlışları belirleyip bu yanlışların sebeplerini ve karşılaşılan sorunlarla ilgili çözüm önerileri sunmuştur.

Bahar (2006), 2005 – 2006 eğitim ve öğretim yılı Uşak merkez ilçede üç okulun 8. sınıfında öğrenim gören 45 erkek ve 45 kız öğrencisi üzerinde, öğrencilerin teorik gramer bilgisi ile yazılı anlatım bozukluğu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yönelik bir araştırma yapmıştır.

Bu çalışmada öğrencilerin kendilerine yönelik hazırlanan ve uygulanan dil bilgisi hedeflerini tam olarak kazanamadıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin yazdıkları metinlerde yaptıkları gramer hataları, anlatım bozuklukları ile yazma becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Akbayır (2006) öğretmen adaylarından oluşan 20 kişilik uygulama grubuna 10 hafta içerisinde 80 metinden elde edilen verilerden yazılı anlatımda biçimin (üslubun) bir ögesi olarak kullanılan anlatım biçimlerinin yazma becerisindeki işlevleri edinim (yetenek) ve kullanım (uygulama) bağlamında incelemesini yapmıştır.

Çalışmada, sistematik bir biçimde, ilk yazılıdan son yazılına doğru, -gelişme, edinim ve kullanım düzeyinde- sıralandığında, anlatım biçimlerini kuram ve uygulama bağlamında kavrayan, yeterli donanımı alan öğretmen adayı bir öğrencinin, düşünsel ya da yaratıcı yönü yüksek, özgün bir metin ortaya koymasa da

kurgu ve dil kullanımını açısından nitelikli metinler oluşturmada belirli bir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Avcı (2006) Muğla il merkezindeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım yanlışlarını Türkçe Programı çerçevesinde incelemiştir.

Çalışmada, tesadüfî yöntemle seçilmiş 100 öğrencinin yazılı anlatım çalışmaları, gözlenilebilir otuz bir maddelik davranış ve oluşturulan ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Sonuçta cinsiyete bağlı on bir davranışın hepsinde kız öğrencilerin daha başarılı olduğu belirlenmiş, diğer 20 davranışta cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. En çok uygulama hatası görülen davranışlar ve başarı yüzdeleri iki noktayı doğru kullanabilme, tırnak işaretini doğru kullanabilme, “de” bağlacını doğru yazma sayıları doğru yazma, paragraflarda bütünlük sağlama, konuyu paragraf yapma şeklinde sıralanmıştır.

Güzeller (2006), “Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme sınavının Türkçe Dil Yeterlilikleri Açısından Modellenmesi” isimli çalışmasında OKS sonuçlarını kullanarak her testin alt boyutlarını (zihinsel süreçler) belirlemiş ve Türkçe alt testi boyutları ile matematik, fen bilimleri ve sosyal bilimler alt testi boyutları arasındaki ilişkileri modelleme kapsamında ele almıştır. Araştırma, 2002 yılında OKS’ye giren 548.455 aday arasından tesadüfî olarak seçilen 262.132 kişi üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, Türkçe testi anlam ve ilişki kurma becerisi boyutlarının, matematikteki başarıyı fen bilimlerine göre daha fazla açıkladığı gözlemlenmiştir. Çalışmada, dil becerilerinin (okuduğunu anlama ve ilişki kurma) yalnızca Türkçe derslerinde değil, matematik ve fen bilimleri için de önemli olduğu ortaya çıkarılmıştır. Türkçe testinin anlam bilgisi ve ilişki kurma boyutlarının, matematik alt boyutlarındaki başarıyı, fen bilimleri alt boyutlarındaki başarıya göre daha fazla açıkladığı görülmektedir.

2. BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın “Yöntemi” ile ilgili bilgiler verilmiştir. “Araştırma Modeli”, “Evren ve Örneklem”, “Veri Toplama Teknikleri”, “Veri Çözümleme Teknikleri” ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

2.1. Araştırma Modeli

2006 yılında Orta Öğretim Seçme Sınavında 400 ve üzerinde puan alan öğrencilerin yazılı anlatım becerileri ile ilgili yapılan bu çalışma “uygulamalı bir alan araştırması”dır (Kaptan 1995:56–57). Çalışma evrenini temsil eden öğrencilerle ilgili bilgilerin bir kısmı, yazılı anlatım uygulaması ile elde edilmiştir.

Bu araştırmada tarama (survey) modeli kullanılmıştır. “Tarama modeli var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, bilinmek istenen şeyin gözlenip belirlenebilmesidir (Karasar 2003: 77, Gökçe 1988, Uysal 1976).” OKS’den 400 puan alarak başarılı olan öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin düzeyleri değiştirmeye ve etkilemeye çalışmadan olduğu gibi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırma bir betimleme ve açıklama özelliği de taşımaktadır. Betimleme, olayın ya da kişinin neye benzediğinin resmini çizmektir. Betimleme karmaşık şeyleri algılanabilir kılmakla ilgilidir. Açıklama da karmaşık şeyleri anlaşılır

kılmakla ilgilidir; ancak değişik bir düzeyde. Şeylerin, olayların ve durumların nedenlerini bulmayı, buldukları duruma nasıl ve niçin geldiklerini göstermeyi gerektirir.

Açıklamanın olayın nasıl ya da niçin böyle olduğuna odaklanırken, betimlemenin olayın ne olduğuna odaklandığını söylersek farkı daha iyi vurgulamış oluruz (Punch 2005: 16).

Çalışma evrenine dâhil olan öğrencilerin OKS sonuçları ve yazılı anlatım becerileri olduğu gibi nicel veriler ve incelemelerle ortaya konulduktan sonra, sonuç ile ilgili açıklamaya gidilmiştir.

Konuyla ilgili verilerin değerlendirilmesinde hem nicel hem de nitel bir araştırmalar yapılmıştır. OKS sonuçları nicelik yönünden değerlendirilmiş, öğrencilerin başarıları çeşitli yönlerden incelenerek açıklanmıştır. Yazılı anlatımlarda da nicelik yönünden değerlendirmeler yapılmıştır; ancak yazılı anlatımların nitelik yönünden incelenmesi araştırmanın amacı için çok daha anlamlı sonuçlar vermiştir. Yazılı anlatımlarda nitelik yönünden yapılan değerlendirmelerde kompozisyon kâğıtlarından örnekler verilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2006 Orta Öğretim Seçme Sınavında 400 ve üzeri puan alan ve 2006–2007 eğitim- öğretim yılında, Ankara ili merkez Anadolu liselerinde, 9. sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Evren çok geniş olduğundan ve araştırmaya bütün öğrencilerin dâhil edilmesinin mümkün olmadığını “tesadüfî örnekleme (Gökçe 1988)” yoluyla araştırma örnekleme alınmıştır.

Farklı sosyo-ekonomik unsurların öğrencilerin dil becerileri üzerinde etkili olduğu ortaya konulmuştur (Küçük 1998, Avcıoğlu 2000). Bu nedenle farklı sosyo ekonomik düzeyde okullardan öğrenciler araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırma, Fethiye Kemal Mumcu Anadolu Lisesi'nden 20 öğrenci, Kalaba Anadolu Lisesi'nden 5 öğrenci, Atatürk Anadolu Lisesi'nden 43 öğrenci, Atatürk Lisesi'nden 32 öğrenci olmak üzere toplam 100 üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Öğrenci sayıları okullar arasında farklılık göstermektedir. Uygulamada her okula aynı sayıda öğrenciye kompozisyon yazdırılmıştır; ancak 400 ve üzeri puan alan öğrenciler araştırmaya dahi edilmiştir. Atatürk Anadolu Lisesi ve Atatürk Lisesi'nde 400 ve üzeri puan alan çok olmasına karşılık Fethiye Kemal Mumcu Anadolu Lisesi ve Kalaba Anadolu Lisesi'nde 400 ve üzeri puan alan az öğrenci vardır. Bu durumda öğrenci sayılarının okullara göre farklılık göstermesine sebep olmuştur.

2.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırma grubunu teşkil eden öğrencilerle ilgili materyallerin toplanması iki aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşamada, öğrencilere önceden belirlenmiş konuların yazılı olduğu kâğıtlar (Bkz.: Ek 1) dağıtılıp kompozisyon yazacakları bir konu seçmeleri istenmiştir. Daha sonra öğrencilerden verilen boş kâğıtlara seçtikleri konuyla ilgili kompozisyon yazmaları istenmiştir.

Yazma ya da konuşma eylemi konunun seçimi ile başlar (Özkırımlı, 1994:123). O hâlde öğrencilerin yazma eylemindeki başarılarını tam olarak ölçebilmek için, yazmaları istenen konunun dikkatle seçilmesi gerekmektedir. Öğrencinin düşündüklerini anlatacak sözcükleri seçmesi, sözcükleri cümlelere dönüştürmesi, cümleleri düşüncüyü anlatabilecek paragraflar hâline getirmesi öğrencileri merkezde bulundurarak, doğru seçilmiş bir konu ile mümkün olacaktır. Düşüncelerini serbestçe düzenleyip anlatma olanağı bulabileceği, özgün ve yaratıcı düşüncelerini açığa vurabileceği konular seçilirken öncelikle Talim ve Terbiye Kurulu'nun 27.IV.1953 gün ve 181 sayılı kararı (T.D. 744.) göz önünde bulundurulmuştur. Bu karar:

“Kompozisyon konularının öğrencilerin bilgi ve tecrübe sınırları dışına çıkmaması gerekir. “Nezaket nedir?”, “Müzik hakkında neler düşünüyorsunuz?”,

“Ağaçları anlatınız.”, “İmtihan nedir?” gibi umumi konular ortaokullar için mücerret kalır. Bunların yerine mesela “Küçük kardeşiniz radyo çocuk saatinden neler öğrenmektedir?” “Ağaçlı bir köy veya kasaba, ağaçsız bir köyden veya kasabadan niçin üstündür?”, “Sizi çok heyecanlandıran bir imtihanı anlatınız.” gibi çocuğun yer yer, günlük hayatı içinde düşünebileceği ve sıkıntı çekmeden yazabileceği meseleleri ihtiva eden konular verilmelidir.”şeklindedir.

İyi bir yazı kişisel deneyimlerimiz sonunda elde edilen malzeme ile gerçekleştirilir. Doğrudan başımızdan geçmiş, üzerinde düşündüğümüz, yaşadığımız ve gözlemlediğimiz konularda yazı yazmak bizi daha başarılı kılar (Aktaş, Gündüz: 2005).

Demirel (2002:100), yazma ile ilgili düşüncelerini şu maddelerde açıklamaktadır.

-Öğrencilerin kendi düzeylerine uygun duygu, deney, yaşantı ve bilgilerini anlatma olanağı verilen konular seçilmelidir.

-Öğrencilerin düzeyleri dikkate alınmalıdır.

-Öğrencilerin yazma konusunda kişisel ayrılıkları göz önünde tutulmalıdır.

Öğrencilerin yaşları, olmaları gereken seviye, yazılı anlatımlarda farklı alanlardaki becerileri (Kimi serbest yazmada iyidir, kimi yaratıcı yazmada vb.), konunun açık olması, geniş olmaması gibi noktalar göz önünde bulundurularak onlardan aşağıdaki konularda kompozisyon yazmaları istenmiştir:

1. Çevrenizde bulunan, sevdiğiniz bir kişinin bütün özelliklerini anlatan bir yazı yazınız.
2. Çıktığınız tatilde hoşunuza giden bir yeri ve o yerin çeşitli özelliklerini anlatan bir yazı yazınız.
3. Aşağıdaki resmi inceleyerek; düşünce, duygu ve hayallerinizi anlatan bir yazı yazınız.

4. “Küresel ısınma” konusunda duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir yazı yazınız.
5. “Arkadaşlık” konusunda düşündüklerinizi ifade eden bir yazı yazınız.
6. Bunların dışında istediğiniz bir konuyu seçip yazı yazabilirsiniz.

Altıncı maddede konu sınırlanmayarak öğrencilerin daha iyi bir yazılı anlatım yapmaları için ortam hazırlanmıştır.

Kompozisyonlar 15.03.2007 tarihinde Atatürk Anadolu Lisesi ve Ankara Atatürk Lisesi'nde; 22.03.2007 tarihinde Kalaba Anadolu Lisesi ve Fethiye Kemal Mumcu Anadolu Lisesi'nde her okulda iki 9. sınıf şubesinde bir ders saatinde (45 dakika) yazdırılmıştır.

Öğrencilerden yazılı anlatımları ile ilgili doğru verileri elde edebilmek için, uygulamanın yapıldığı sınıfların Dil ve Anlatım, Türk Edebiyatı ders öğretmenleri ile görüşülmüş ve ders öğretmenleri tarafından bu uygulama sonuçlarının sözlü notlarına etki edeceği duyurulmuştur. Kompozisyon yazımı, Türk Edebiyatı ile Dil ve Anlatım derslerinde uygulanmıştır.

Verilerin elde edilmesinin ikinci aşaması, EĞİTEK'ten, kompozisyon yazan öğrencilerin 2006 OKS sınavının Türkçe kısmının cevapları (05.04.2007) alınarak tamamlanmıştır.

2.4. Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırmada nicel ve nitel değerlendirmeler yapılmıştır.

2.4.1. Nicel Değerlendirme

Kompozisyonların değerlendirilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen "Kompozisyon Değerlendirme Ölçeği" (Bkz.: Ek 2) kullanılmıştır. Ölçek geliştirilirken daha önce bu alanda yapılan bazı çalışmalardan (MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 2006, Özbay 2002, Demirel 2002:107, Demirel 1996:106, Ağca 1999:149, Atılğan ve diğerleri 2006:218, Kantemir 1995:102, Sever 1995:232) faydalanılmıştır.

Ölçekte yer alan başlıklara göre öğrencilerin kompozisyonları değerlendirilmiş ve puanlar verilmiştir.

2.4.2. Nitel Değerlendirme

Nitel değerlendirmelerin yanında nitel değerlendirmeler de yapılmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında görülen eksiklik ve hatalar ele alınmış; bunlar öğrencilerin yazdıkları kompozisyonlardan hareketle örneklenmiş, açıklanmıştır. Verilen örneklerde öğrencilerin yaptığı noktalama ve imla hatalarına, anlatım bozukluklarına müdahale edilmemiştir. Metin öğrencinin yazdığı şekliyle aktarılmıştır.

3. BÖLÜM: YAZILI ANLATIM ve YAZILI ANLATIMI ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

3.1. Yazılı Anlatım

OKS’de başarılı öğrencilerin yazılı anlatım başarıları incelenmiştir. Konunun bu kısmında yazılı anlatım üzerine değerlendirme yapılmıştır.

3.1.1. Yazı

Yazı dilinin şifresini alfabe oluşturur. Sesleri gösteren harflerin, belirli bir sıraya göre dizilmiş bütününe alfabe denir (TDK, Türkçe Sözlük, 1988: 50). Alfabedeki harflerin bir anlatım belirtmek üzere göre yan yana getirilmeleri, belirli kurallara göre olur. Bu kurallar, milletlerin dillerine göre değişir.

“Kavramların harflerle gösterilmesi, yazı dilini meydana getirmiştir. Yazı dili konuşma dilinden doğmuştur. Yazı dili medeniyet dilidir; tarih boyunca, ancak medeniyeti, kültürü ve edebiyatı olan milletlerin yazı dilleri olmuştur (Ergin, 1992: 10).” Yazı dilinin ortaya çıkmasındaki en önemli sebeplerden biri budur. Yazının kalıcılığı sayesinde geçmişin toplumsal ve kültürel değerleri bugüne kadar gelmiştir. Yazı duygu ve düşüncelerin yayılmasına imkân tanıdığı için uygarlığın gelişmesini de sağlamıştır.

Yazılı dilinin ve yazılı anlatımın ne olduğunu anlatmada ve özelliklerini belirtmede -sıklıkla birlikte kullanıldıkları için- sözlü anlatımla karşılaştırma, daha açıklayıcı bir yoldur.

“Yazı dili, bir lehçe veya ağız üzerine kurulan ortak dilin yazıda kullanılması sonucunda ortaya çıkan dildir. Konuşma dili ise, çeşitli söyleyiş özellikleri olan ve yazı dilinden farklı olan dil (Korkmaz, 1992: 103)” olarak tanımlanabilir.

“Söz ile yazı birbirinden ayrı iki göstergeler dizgesidir. Yazının asıl varlık nedeni, sözü göstermektir. Ancak yazı dili, görüntüsü olduğu sesli göstergenin önüne geçmiştir (Saussure, 1985: 27).”

“Konuşma dilinde kelime, hangi yapıda kullanılırsa kullanılsın bir eşya, bir durum ya da bir düşüncenin yerine kullanılmaktadır. Yazı dilinde, yazılı bir kelime, hangi yapıda kullanılırsa kullanılsın, konuşulan bir kelimenin yerini tutmaktadır (Bruner, 1991: 90).” Bu sebeple yazı dili ile konuşma dili arasında önemli bir fark vardır.

Yazı dili daha çok standart dili karşılar; çünkü halk diline ya da konuşma diline göre standart dile daha yakındır.

“Yazı dili, insan düşüncesinin oldukça ileri bir gelişmişlik düzeyinde ulaştığı dönemlerin ortaya koyduğu bir iletişim aracıdır. Yazı, kalıcı olduğu için konuşma dilinin unutulma zafiyetini taşımaz. Ayrıca yazı dili, çok defa kural tanımadan konuşulan dile kıyasla, düşünce ve mantık süzgecinden geçirilerek düzenli hale getirilmiş şekli olduğu için, anlaşılması kolaylaştırılmış bir ifade şeklidir (Ağca, 1999: 18)”.

Ortamlara göre durmadan değişen konuşma dili, açık, sağlam ve derin düşünmeye elverişli değildir.

Yazı, konuşmadaki ses, vurgu, jest ve mimik imkânlarına sahip değildir. Buna karşılık, dilde yapıyı olan noktalama ve birtakım yazım kurallarına bağlıdır.

“Konuşmada birtakım yanlışlıklar fark edilmez ya da dikkate alınmaz; ancak yazıdaki yanlışlıklar, yazılı anlatımın etkisini azaltır. Bu sebeple yazı dili, daha çok özen ister. Kelime seçiminden cümle yapısına kadar düşünülerek ortaya

konulur. Yazmada, daha çok zaman olduğu için hata yapma riski de azdır (Özby, 2000: 38).”

“Konusma dilinde kullanılan kelimeler ve cümle yapısı, daha çok konuşma ortamına ve dinleyiciye göre tayin edilir. Yazı dilinde ise bunun etkisi daha azdır (Bruner, 1991: 90).”

İnsanın yeryüzünde kalıcılığını sağlayan yazı, başlangıçta sözü göstermek amacıyla ortaya çıksa da zamanla onun önüne geçmiştir. İnsan yazı ile açık, geniş, derin ve sağlam bir ifade ortamı bulmuş ve ortaya çıkardığı ürünleri gelecek kuşaklara aktarabileceği, ebedileşeceği bir ifade ortamı bulmuştur.

3.1.2. Yazma

Dil, anlatma ve anlamamanın birlikteliğiyle bir bütün oluşturmaktadır. Çünkü iletişim karşılıklı yapılan bir eylemdir. Gönderenin alıcıya iletiyi sunduğu kanalı, her iki tarafın da bilmesi gerekir. Aksi takdirde anlaşma gerçekleşmez.

Bir dili bilmek demek, o dilde kişinin anlama ve anlatmayı gerçekleştirmesi demektir. Anlama ve anlatma bir beceridir. Bu beceri, eğitim, uygulama ve tekrarlarla gelişip olgunlaşmaktadır.

Yazılı anlatım, öğrencinin gördüğünü, duyduğunu düşündüğünü ve yaşadığını anlatmasıdır. Anlatmanın iki önemli boyutundan biridir.

“Yazma duygu, düşünce istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılmasıdır. Yazma insanın doğası gereği kendini dışa vurduğu davranışlardan birisidir. Duygu, düşünce, görüş ve hayallerin sözle ifade edilmesi yeterli değildir. Dil gelişiminde yazı daha çok önemlidir. Yazma insanın günlük çalışmalarında olduğu kadar, meslekteki bilgilerini başkalarına aktarmak açısından da bir ihtiyaçtır. Yalnız edebiyatla uğraşanlar değil, diğer alanlarda çalışanlar da yazma ihtiyacı duyarlar (Özby 2006:121).”

“Yazma, konuşmadan sonra en çok başvurduğumuz bir anlatım biçimidir. Hangi biçimde ve hangi amaçla yazılırsa yazılsın, yazılı anlatımın temel amacı; okuyucuya belli bir konuda, belirli bir haber iletmektir (Özbay 2006:122).”

“Anlatma isteği, insanda iki ana biçimde belirir: *Konuşma, yazma*. İnsanoğlu, varlığını belirlemek için bu iki ana biçimden birine başvurma ihtiyacı duyar (Özdemir ve Binyazar, 1998: 15).”

Yazılı anlatım, bireyin kendini doğru ve amacına uygun olarak ifade etmesinde ve iletişim kurmasında en etkili araçlardan biridir. Türkçe Öğretim Programı'nda yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Uzun bir süreç isteyen yazma becerisinin kazanılması ve istenen amaçlara ulaşılması, ancak çeşitli ve özendirici yazma uygulamalarıyla mümkün olur (Türkçe Öğretim Programı 6-7-8, 2005:7).

Yazma becerisini kazanma çalışmaları, orta öğretimde önemli bir yer tutar. Anlatıma özen gösterme, düşünceyi tam ve doğru bildirme yazıyı konuşmaya göre daha güç bir beceri kılmıştır. Bu durumun en açık göstergesi, toplumun yazma konusundaki yetersizliğidir. Konuşma metinlerini, mektuplarını, dilekçelerini vb. kendileri yazamayan insanların ne kadar çok olduğu sıkça görülmektedir.

Yazma, birtakım sembollerle duygu, düşünce, istek ve tasarıların anlatılmasıdır. İnsanın kendini tam ve doğru bir biçimde ifade ederek insanlarla sağlıklı iletişim kurmasında önemli bir anlatım aracıdır.

3.1.3. Yazılı Anlatımın Önemi

Dil bir iletişim kanalı olduğu için çeşitli alanlara ait bilgilerin aktarımı dil aracılığıyla gerçekleşmektedir.

“Öğrenci okulda ana diliyle kitaplar okuyacak, öğrendiklerini öğretmenlerine bildirecek, ödevler hazırlayacak, yazılı ve sözlü sınavlar verecektir. Bu etkinliklerde ana dili eğitiminde edindiği anlama ve anlatma becerilerinden yararlanacaktır (Göğüş, 1978: 24).”

“Okuduğunu ve dinlediğini anlamayan, anladığını da söz ve yazıyla anlatamayan bir öğrencinin hiçbir derste başarılı olması düşünülemez. Bu her öğretim düzeyinde böyledir (Özdemir, 1975: 24).”

Öğrencinin ana dilinde kazandığı davranışlar, onun gerek okuldaki, gerekse okul dışındaki çevresine uyumunu belirleyen etkenlerdir. Ana dilindeki başarı derecesiyle, okuldaki başarı ve çevreye uyum gücü arasında yakın bir ilişki görülebilir.

“Öğrenci çeşitli alanlara ait bilgilerin çoğunu okuma ya da dinleme yoluyla edinir. Kendi bilgi, düşünce ve duygularını da konuşma ya da yazma yoluyla aktarır. Bu dört etkinlik (okuma, yazma, dinleme, konuşma), içeriği ve anlamı ne olursa olsun, bütün derslerdeki öğrenmeler için gereklidir. Bu nedenle ana dili öğrenimi, bütün derslerin temelini oluşturur (Tekin, 1980: 18).”

Çocuk, dinleme ve konuşma becerilerini örgün eğitime gelinceye kadar aile ve çevre ortamında belirli ölçüde kazanır. Hiç okula gitmemiş bazı kimselerin bu becerilerindeki ileri seviye, insanı şaşırtacak derecede olabilir. Ancak yazma ve okuma becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesi örgün eğitimin işidir.

“Kavramlar, dil içinde oluşur; duygular, düşünceler, yargılar dil ortamında gerçekleşir. Bu nedenle kişinin eğitime yatkınlığı, öncelikle ana dilindeki yeterliliğine bağlıdır. Ana dilinin işleyiş düzenini iyi kavrayan, okuduğunu kolay anladığı gibi, duyup düşündüğünü eksiksiz anlatmayı da başarır (Şimşek, 1993: 37).”

“Dil ile düşünce birbirini tamamlayan unsurlardır. Dil bir bakıma duygu ve düşüncelerin dışa uzanmış görüntüleri, zihindeki kavramların ses kalıbına dönüşmüş

sembolleridir (Korkmaz, 1980: 15).” Bu sebeple insan dil ile düşünür, tasarlar ve anlatır. Anlatımın bir şekli olan yazılı anlatım da bu düşüncelere, kalıcılık ve sunduğu çeşitli imkânlarla daha iyi anlaşılma olanağı sağlar.

Yazılı anlatım, eğitim öğretim faaliyetleriyle kazandırılan bilgilerin hayata yansıtılması aşamasında önemli rol oynar. Yeni öğrenilen bilgiler, kişideki diğer bilgi ve becerilerle bir bütün oluşturarak hayata yansıtılır. Yazılı anlatım, kişideki bu yoğrulan bilgileri aktarmaya yarar.

Dünyada eğitim sorunlarının başında, öğrenileni hayata yansıtamamaktan doğan davranış bozukluklarıyla nasıl baş edileceği sorusunun cevabının aranması gelmektedir, denilebilir (Ağca, 1999a: 46).

İletişimde ve öğrenmede geri bildirme önemli bir aşamadır. Çünkü gönderilenin algılandığının belirtilmesi geri bildirme ile olur. Geri bildirme araçlarından biri de yazılı anlatımdır.

3.1.4. Türkçe Öğretim Programında Yazılı Anlatım

Eğitim sistemleri, programlar üzerine kurulmuştur. Program, eğitim ve öğretimin temelidir.

“Öğrenci davranışlarında istenilen değişiklikleri oluşturmak amacıyla, ayrıntılı olarak yapılan plânlamaya öğretim programı denir. Öğrencilerden beklenen öğrenmeyi meydana getirebilmek için planlanmış faaliyetlerin tamamı olarak da tanımlanabilir (Tekin,1980:5).”

“Öğrencilere kazandırılacak özellikleri, yani erişilecek hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için yapılacak çeşitli faaliyetlerle kullanılacak araç ve gereçleri, saptanan hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını anlama olanağı verecek değerlendirmeyi içeren bir öğretim programı, eğitim ve öğretime tıpkı bir mimarın planı gibi hizmet eder. Bu sebeple bir öğretim programının;

Niçin eğitim?

Neler, ne zaman ve nasıl öğretilecek?

Ne kadar öğrenildiği nasıl anlaşılacak? sorularına açık, net ve tutarlı bir şekilde cevap vermesi gerekir (Tekin, 1980: 5).”

“Dil öğretim programının amacı, aldığı ham öğrenciyi, anlayan, anladığı üzerinde düşünebilen, düşündüklerini anlatabilen, bu anlatma işini sözlü ve yazılı olarak yapabilen, düşündüğü, anladığı şeyler üzerine sorabilen öğrenciler hâline getirmektir (Sakaoğlu, 1998: 14).”

Ana dilinin, bilgiden çok beceri olma niteliği, bu eğitimin programını saptarken, yapılacak çalışmaları, uygulanacak yöntemi de belirler. Ana dili eğitimiyle çocuğa, anlam ve duyguya göre vurgulayarak düzgün ve doğru bir okuma; iyi dinleme; okuduğunu, dinlediğini doğru ve tam anlama; doğru konuşup doğru yazma; yeterli bir kelime hazinesi kazanma; dil kurallarını öğrenip uygulamaya çalışma; okuduğu yazı ve yapıtlardan zevk almak ve değerini anlamak beceri ve yeteneğini kazandırma amaçlanır. Bu beceri ve alışkanlıkların gelişmesi ise uzun çalışmalar ve yinelemeler ister (Deniz 2000:46).

“Ana dili eğitimi yalnız dil becerileri kazandırmayı amaçlamaz; onun geliştireceği nitelikler arasında doğru düşünmek, kişilik geliştirmek, topluma uyabilmek, Türk ve dünya kültürünü kazanmak da vardır (Göğüş, 1992: 45).”

Türkçenin anadili olarak eğitimini ve öğretimini konu edinen, İlköğretim Okulları Türkçe Programı, T.T.K.B.’nin 22. 09.1981 tarih ve 172 sayılı kararı ile kabul edilmiş; 06. 07. 1981 tarih ve 2098 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanmıştır.

Program, genel amaçlar, açıklamalar, ilk okuma-yazma, anlama, anlatım, dil bilgisi, yazı, yöntem, araç ve gereçler, ölçme ve değerlendirme bölümlerinden oluşmaktadır. Program, Türkiye’de yeni uygulanmaya başlanan çağdaş program geliştirme anlayışına göre hazırlanmış öncü bir eğitim programı niteliğindedir (Demirel, 1999: 8).

1981’de hazırlanan Türkçe Programında, ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilere yazılı anlatımda kazandırılacak davranışlar(bilgi, beceri ve alışkanlıklar), aşağıdaki gibi belirlenmiştir¹:

Tablo 1: 6-7-8 Türkçe Öğretim Programı’nda (1981) Yazılı Anlatım İle İlgili

Davranışlar

---

¹ 2098 sayılı T.D.’de yayınlanan programın alınmasının sebebi, öğrencilerin orta öğretim ikinci kademedeki bu programa göre eğitim almış olmalarıdır. Öğrencilerden beklenen bu programda belirtilmiş olan hedeflere ulaşmalarıdır.

Numara	Davranış	Sınıf		
		6	7	8
1	Yazım yanlışı yapmadan yazabilmek, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanabilmek.	X	X	X
2	Yerine göre türlü yapıdaki cümlelerle, doğru olarak 4-5; 5-6; 6-8 cümlelik paragraflar kurabilmek.	X	X	X
3	Türkçe derslerindeki her türlü etkinliklere katılabilmek, varılan sonuçları anlatabilmek, açıklayabilmek.	X	X	X
4	Yakın çevreyi, bilinen bir köy, kasaba, kent vb. ni kısaca anlatabilmek.	X	X	
5	Bayram, tören, şölen, şenlik, gibi hareketli bir olayı, yerini ve orada olanları kısaca anlatabilmek.	X	X	
6	Özel mektuplar ve iş mektupları, zarf üstü yazabilmek.	X	X	X
7	Dilekçe, telgraf, alındı, senet yazabilmek, bir karar, bir olay üzerine rapor düzenleyebilmek.	X	X	X
8	Bir gezide görülenleri ve edinilen izlenimleri anlatabilmek.	X	X	
9	Düzeyine uygun kelime grupları, atasözü, özdeyiş ve deyimleri açıklayabilmek.	X	X	X
10	Türkçeden başka derslerle ilgili de olsa gözlem, deney , sonuç ve açıklamaları, yazım ve söz dizimi yanlışı yapmadan, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanarak anlatabilmek.	X	X	X
11	Okuduğu bir kitabı, izlediği bir filmi tanıtılabilmek, özetleyebilmek, o kitap ya da film üzerindeki düşüncelerini (eleştirilerini , yargılarını)belirtebilmek.	X		X
12	Çevresinin doğal, toplumsal ve ekonomik olaylarını anlatabilmek.	X		
13	Seçme şiirler defteri tutma zevk ve alışkanlığını kazanabilmek.	X	X	X
14	Uygun bir parçayı kişilerin özelliklerine göre karşılıklı konuşmalara dönüştürebilmek.	X	X	
15	Yeteneği varsa öykü , şiir yazma gibi sanat etkinliklerinde bu yeteneğini	X	X	X

	geliştirmek,			
16	El yazısını her zaman her türlü kalemle gereği gibi okunaklı, işlek, güzel ve düzenli yazma yeteneğini geliştirmek.	X	X	X
17	Yerine göre türlü yapılardaki cümleleri doğru kurabilmek.		X	X
18	Bilinen bir kimsenin, örnek bir kişinin fiziksel, karakter portrelerini çizebilmek; bir ağacı, bir hayvanı, bir yapıyı vb. ni anlatabilmek.		X	X
19	Gördüğü, yaşadığı olaylar üzerindeki duygu ve düşüncelerini belirtebilmek.		X	X
20	Eğitsel kol çalışmalarıyla ilgili toplantıların programlarını düzenlemek, alınan kararları maddeler hâlinde yazabilmek; bu konularda bildiriler, duyurular hazırlamak; sonuçları bir rapora bağlayabilmek.		X	X
21	İleriki öğrenimi ya da hayatıyla ilgili tasarı ve düşüncelerini anlatabilmek.			X
22	Yurt ve dünya sorunları ile ilgili düşüncelerini belirtebilmek.			X

Programın yazı ile ilgili bölümünde (MEB, 1995:95-99), öğrencilere kazandırılacak davranışlar yerine, sınıflara özel ders konuları belirlenmiştir. Yazının bir beceri olması sebebiyle, öğrencilerin kazanacakları davranışların da belirtilmesi, yazının amaçlarına ulaşması bakımından daha uygun ve etkili olabilirdi. Yine bu bölümde en çok üzerinde durulan konu, el yazısıdır. El yazısı yetenek ve ilgi gerektiren bir beceridir. Okunaklı, süratli, işlek ve güzel bir yazının dışındaki el yazısı eğitimi isteğe bağlı bir eğitim olmalıdır.

Programın yöntemle ilgili bölümünde, yazılı anlatıma yönelik açıklamalar (MEB, İlköğretim Programı, 1995: 114) yer almaktadır. Yazılı anlatımla ilgili olarak daha çok öğretmene yönelik yazma fırsatları, çalışma türleri, plan, yazım ve söz dizimi, kurallara uygunluk, yazma ödevlerinin değerlendirilmesi ve düzeltilmesi, güzel yazılmış ve sanat değeri taşıyan yazılara yönlendirme gibi konularda öneri ve açıklamalar getirilmiştir. Bu açıklama ve öneriler yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesine yönelik önemli yöntem ve teknikler içermektedir.

Yazma becerisinin konuşma, dinleme, okuma ve dil bilgisi ile desteklenmesi gerekmektedir; çünkü yazma bir birikim işidir ve bu birikimin edinilmesinde bu beceriler etkilidir.

Yazmada edebi türlerde başarılı ürünler vermek yaratıcılıkla ilgili olsa da bu türlerin özelliklerini öğretmek gerekmektedir. Yazma tekniğindeki bilgi ve beceriler bu türlere uygun şekilde yazarak geliştirilebilir.

3.2. Yazılı Anlatımı Ölçme ve Değerlendirme

Ölçme ve değerlendirme, eğitimin önemli bir boyutudur. Ölçme ve değerlendirme, çalışmanın bu kısmında, Türkçe bilgi ve becerilerin ölçülmesi yönünden ele alınmıştır.

3.2.1. Ölçme ve Değerlendirme

Eğitim, genel anlamıyla, öğrencilerde istenilen yönde davranış değişikliği sağlamak, öğrencileri geliştirmek, var olan yanlış davranışları düzeltmek amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerin tümü olarak tanımlanmaktadır.

“Eğitim: 1.Belli bir konuda, bir bilgi ve bilim dalında yetiştirme ve geliştirme, eğitime işi. 2.Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye. 3.Eğitim bilimi olarak tanımlanmaktadır. Eğitimcilerin ilk, orta ve yüksek okuldaki faaliyetleri; kurslardaki daktilo kullanmayı öğretme, bir müzik aleti kullanma vb. gibi öğretimler; meslek öğretimi eğitimin farklı örnekleridir (TDK 2005:435).”

Eğitimin pek çok yönü vardır. Bu yönlerden biri de ölçme ve değerlendirmedir. M. Fuat Turgut (1997:1), ölçme ve değerlendirmenin neden gerekli olduğunu şu ifadelerle anlatmaktadır:

“Uygulanan eğitim ve öğretimin başarılı olup olmadığının, başarılı ise ne derecede ve hangi öğrenciler için başarılı olduğunun bilinmesi istenir. Eğitim işlemi devam ederken, başarısızlığın ve başarısız bireylerin erken tanınması, önlem alınmasını kolaylaştırır. Başarı derecesinin bilinmesi ve başarısızlık hallerinin ortaya çıkarılması, ileride girilecek benzer eğitim etkinliklerinin daha gerçekçi esaslarla planlanmasına yardım eder. Fakat başarı derecesinin bilinmesi ve başarısız olanların tanınması; ancak öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliklerinin ölçülüp değerlendirilmesi ile mümkün olur.”

Ölçme ve değerlendirme ile elde edilen sonuçlara dayanılarak öğrencilerle ve dersin işlenişi ile ilgili önemli kararlar alınır. İşlenen konuların seviyeye uygunluğu, eğitim ve öğretimde kullanılan yöntem ve tekniklerin isabetli olup olmadığı, konuların yeterince ve doğru olarak anlaşılıp anlaşılmadığı, öğrencilerin başarısı vb. konulardaki kararlar alınırken, bu kararlara dayanak olacak yeterli bilgi toplanması, toplanan bilgilerde önemli hatalar bulunmaması ve bu bilgilerin doğru yorumlanması gerekir.

Ölçme ve değerlendirme ile ilgili verilen bilgiler, Türkçenin eğitim ve öğretimi için çok önemlidir. Türkçenin öğretiminde dersin amacına ulaşım ulaşmadığı; öğrencilerde dört temel becerinin doğru, tam ve dengeli olarak geliştirilip geliştirilmediği; öğrencilerin yazılı anlatımlarının planlı ve istenilen seviyede olup olmadığı; imla ve noktalama kurallarını doğru kullanılıp kullanmadığı; dil bilgisi konusundaki bilgilerinin yeterli olup olmadığı vb. konular ölçme ve değerlendirme yapılarak anlaşılabilir. Bu ölçme ve değerlendirmeler sonucunda eğitim ve öğretim faaliyetlerini planlamak gerekmektedir. Amaçlanan hedefe ulaşabilmek, doğru yapılmış ölçme ve değerlendirmeye bağlıdır. Doğru ölçme ve değerlendirme yapmak da doğru ölçme araçlarını kullanmakla mümkündür.

Ölçme ve değerlendirme, genel kullanımda birbirinden ayrı anlam taşıyan iki kavramdır. Öğretmenlerimizin bu kavramları birbirine karıştırarak kullandıkları

görülmektedir. Bu yanlışlık, bazı Batı kaynaklarında değerlendirme kavramına, ölçmeyi de içine alacak kadar geniş anlam verilmesinden doğmuştur. Bu çalışmada ölçme ve değerlendirme kavramlarının ayrı ayrı kullanılmasına özen gösterilmiştir.

3.2.1.1. Ölçme

Tekin'e göre (2003: 31) ölçme; belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının, sahip oluş derecesinin gözlenip gözlem sonuçlarının sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir.

“Ölçme işleminde öğrencide belirlediğimiz davranışları gözleme ve bunları sayılarla ya da çeşitli sembollerle gösterme esastır. Gözlem sonuçlarını belirlerken objektif olabilmekte, kullandığımız ölçme araçları etkili olmaktadır (Demirel 1996: 97).”

Belli bir özelliğe sahip olup olmama ya da sahip oluş derecesi bakımından bireyler arasında farklar vardır. Fark kavramı, ölçme için temeldir. Bir anlamda denebilir ki ölçme, farktan doğmuştur (Tekin 2003: 31).

“Eğitimde; eğitim programının sağlam olup olmadığını anlama, öğretimde başvurulan metotların etkililik derecesini saptama, öğrencileri başarılı olabilecekleri düşünülen alanlara yönlendirme, öğrenme güçlüklerini tespit etme, öğrenci başarısını saptama ve ölçme ve değerlendirme ögesinin iyi işleyip işlemediğini görme gibi amaçlarla yapılan değerlendirmelerin hepsi ölçme sonuçlarına dayanır (Baykul 2000: 89-90).”

Ölçme; eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi, öğrenciler arasındaki farkların belirlenmesi, öğrenci başarısının ortaya konması, öğretim programının öğrencilere uygunlu vb. pek çok sebeple eğitimin önemli bir parçasıdır.

“Eğitimde başarının ölçülmesi dolaylı yoldan yapılır. Başarı doğrudan ölçülemeyeceği için bireyin tepkide bulunabileceği koşullar yaratılır. Bunun için öğrencilerin, bilgi, beceri ve tutumlarına yönelik uyarıcılar (ölçme araçları) hazırlanır ve bu uyarıcılara tepkide bulunmaları istenir. Öğrencilerin uyarıcılara verdikleri tepkilere göre başarıları ölçme yoluna gidilir. Ancak, ölçme sonucuna

göre elde edilen sıfır puanı, o öğrencinin hiç bilgisi olmadığı; yirmişer puan alan iki öğrencinin eşit bilgiye sahip olduğu ya da kırk puan alan öğrencinin yirmi puan alan öğrencinin bilgisinin iki katı bilgiye sahip olduğunu söyleyemeyiz (Kaynak 2000: 11-12).”

Ölçmede, ölçme konusu olan şey, bir nitelik ve bu niteliğin gözlenmesidir. Nitelik doğrudan ölçülebileceği gibi bu başka bir yolla, dolaylı olarak da ölçülebilir.

3.2.1.2. Değerlendirme

“Değerlendirme, ölçümlerden bir anlam çıkarmak ve ölçülen nesnelere hakkında bir değer yargısına ulaşmaktır (Tekin, 2003: 39).”

“Genel anlamda değerlendirme ölçme sonucunda belirlenen durumla ilgili olarak verilen kararlar bütünüdür. Şüphesiz bu kararlar içerisinde en somut olarak düşünülen öğrencinin başarılı veya başarısız ilân edilmesidir. Ancak, bu tür bir yaklaşım değerlendirmenin çok basit anlamda algılanması anlamını taşır. Çünkü her sınav tek tek her öğrenci için bir değer ifade ettiği gibi, o değerler toplamı, sınıf veya ders öğretmeni için de bir anlam taşır. Bu anlam sınavda sorulan sorulara verilen cevaplardaki ortak başarılarla ve ortak hatalarda saklıdır (Cemiloğlu 2001:185).”

“Değerlendirmede ölçme sonuçları alınır; ölçütle karşılaştırılır ve ölçme sonucunun, ölçütle belirlenen koşulu karşılayıp karşılamadığına bakılır. Değerlendirme, ölçülen özelliğe ilişkin bir kararla sonuçlanır. (Özçelik 1998: 221).” Verilen kararlar ölçülen özelliğin belli bir amaçla işe yarayıp yaramadığı ortaya çıkar.

“İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine (2003: 12) göre öğrencilerin, edindikleri bilgi, beceri, görüş, tutum ve davranışlarda oluşan kazanımlara ne ölçüde ulaştıklarını ölçmek için değerlendirme yapılır (Madde 32/h).”

Değerlendirme, kendisi de dâhil olmak üzere, eğitim sistemindeki öğelerin iyi işleyip işlemediğini, varsa işlemeyen yönlerini ortaya koyar; böylece sistemin onarılmasını sağlar (Baykul 2000: 89).

“Ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak bir değer yargısına ulaşma işidir (Turgut 1997).”

Değerlendirme, kesin olarak bir ölçme sonucu ile bir ölçütü gerektirir. Ölçütsüz değerlendirme olmaz. Ölçüt, bir yargıya varmak veya değer vermek için başvuru ilke, kıstas olarak tanımlanmaktadır.

3.2.2. Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirmenin Gerekliliği

Öğrenmenin değerlendirilmesinin gerekliiği iki yönlüdür. Birinci yön, öğrencinin öğrenmesi değerlendirilerek onun davranışlarını biçimlendirmesinde yarar sağlar, ikinci yön ise öğretmenin görevinde ne düzeyde başarılı olduğunu görmesini sağlamış olur.

Öğrenci, öğrenmesinin değerlendirilmesi ile doğru-yanlış davranışlarını tanır, bu davranışlar arasından doğru davranışları seçer, kendi yeteneklerini tanıyarak bir mesleğe doğru yönelmeye başlar, başarılarını görerek yeni amaçlara doğru girişimlerde bulunmaya kendinde güç bulur.

Gerçekleştirdiği öğrenim yaşantıları ile öğrencinin eğitim hedeflerine ne kadar ulaşabildiğini değerlendirmek öğretmenin görevidir. Çünkü öğretmen, öğrencilerinin davranışlarını istenen yönde ne kadar değiştirebildiğini tanımak, sonucu bir ölçüğe göre sayısal olarak oraya koymak zorundadır. Öğretmen bu sonuçlara dayanarak, istenen öğrenmeyi gerçekleştiremeyen öğrencilerine kılavuzluk etme, öğrenmeyi engelleyen etmenleri ortadan kaldırma, eğitimi ve öğretimi geliştirme, kendi öğretmenlik kusurlarını düzeltme olanaklarına kavuşur. Öğretmene böylesine yardım edebilecek bir sonuç da ancak iyi bir değerlendirme ile sağlanabilir.

Değerlendirmenin amacı, öğrencide öğrenmeyle oluşan davranış değişikliklerinin niteliğini ölçmek ve bunu sayısal olarak anlatmaktır.

Değerlendirmenin sonuçları, öğrencinin hangi konularda öğrenme güçlüğü çektiğini ortaya koyarak, öğretmenin öğrenciye nasıl yardımda bulunacağına, nasıl bir eğitim ve öğretim yolu seçeceğine yardım eder.

“Öğrencilerin, uygulanan bu yöntemler ve teknikler sonucunda belirlenen hedef karşısındaki durumu belirli zamanlarda yapılacak ölçmelerle saptanacak ve alınan sonuçlar değişik değerlendirmelere tabi tutulacaktır. ‘Ölçme ve değerlendirme’ olarak tanımlanan bu çalışma, Türkçe dersinin hedefi ve müfredatı ile birlikte eğitim öğretim faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası durumundadır (Cemiloğlu 2001:181).”

“Hedefe varıp varmadığımızı ya da ne ölçüde vardığımızı anlamak için, öğrenci becerilerinin ve davranışlarının değerlendirilmesi gerekir. Bundan dolayı ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretimin çok önemli bir boyutudur (Kavcar ve diğerleri 2004: 103).”

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinde, ölçme ve değerlendirmenin birbiri ardına yapılan iki önemli işlemdir. Birinci adım ölçmedir ve ölçülmek istenen bilgi, beceri ölçme araçları ile ölçülüp sayısal verilere dökülür. İkinci adım ise değerlendirmedir. Ölçme sonucuna dayanılarak yorum yapmak, ölçmenin verdiği sonucu eğitim ve öğretim adına anlamlı hale getirmektir.

3.2.3. Çoktan Seçmeli Testlerin Türkçe Bilgi ve Becerileri Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliği

Çoktan seçmeli testler pek çok yönü ile eğitimde ölçmede en çok kullanılan araç olma özelliğini göstermektedir; ancak bu test türünün öğrencinin Türkçe bilgi ve becerisini tam bir ölçme ve değerlendirmeye tabi tuttuğunu söylemek de zordur.

Bu konu ile ilgili olarak Türkçe öğretimi, eğitimde ölçme ve değerlendirme kitaplarında ve konunun uzmanı kişiler tarafından sakıncalar dile getirilmiştir. Bu sakıncaların birincisi öğrencileri sadece bilgi basamağında ölçmesi, daha ileri

düzeydeki davranışları ölçmemesi, öğrencilerin yaratıcılığının gelişmesini olumsuz yönde etkilemesidir.

“Çoktan seçmeli madde türü, kişinin bildiklerini örgütleyerek sunma ve cevaplarını dil bilgisi kurallarına göre açıkça ifade etme gücünü ölçmede kullanılamaz. Eğer bu boyutlardan biri, sınavın ölçmeye yöneldiği özellikler arasında bulunuyorsa, o zaman yazılı yoklama (essey) tipi bir sınav yapılması gerekir (Tekin 2003: 149).”

Türkçenin eğitim ve öğretiminde ölçülmek istenen davranışlar, bilgi ve beceriler Bloom'un sınıflamasında genellikle üst düzeydedir. Bu nedenle çoktan seçmeli testler Türkçenin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde doğru bir ölçme aracı değildir.

Çoktan seçmeli testlerin ileri düzeydeki karmaşık davranışları ölçmede yetersiz kaldığı ileri sürülebilir. Ayrıca çoktan seçmeli testleri sık uygulamanın bireylerin yaratıcılığını engellediği yönünde görüşler de bulunmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, yapılandırılmış oldukları için özellikle yaratıcılıkla ilgili davranışları veya Bloom'un sınıflamasındaki sentez düzeyi davranışları çoktan seçmeli testlerle ölçmenin zor olduğu söylenebilir. Çoktan seçmeli testlerin bu özelliği geçerlik ve kullanılabilirliği azaltır. Ancak bu eleştirilerin genellenemeyeceğini söylemekte yarar vardır. Çünkü alanında yetkin ve madde yazma becerileri üst düzeyde gelişmiş olan yazarlar oldukça karmaşık davranışları ölçebilen maddelerden oluşmuş testler ortaya koyabilmektedir (Atılğan ve diğerleri 2006:293).

Çoktan seçmeli testlerin sadece bilgiyi ölçmeleri, beceriyi ve öğrencinin analiz ve sentez gücünü, yaratıcılığını, kompozite etme başarısını ölçememeleri eleştirilere sebep olmuştur. Eleştirilere sebep olan özellikleri ezberciliği de teşvik etmektedir.

“Bu tip ölçme araçları ile karşılaşan öğrencilerin sadece bilgi kalıplarını ve sonuçları öğrenmek için çalıştıkları, öğrendikleri bilgileri uygulamaya ve dolayısıyla da davranışa dönüştürme çabasına girmedikleri ileri sürülebilir (Cemiloğlu 2000:183).”

Türkçe dersi bir bilgi değil beceri dersidir. Türkçe öğretiminde birtakım kuralların, bilgilerin, tanımların ezberlenmiş olmasının bir anlamı yoktur. Çoktan

seçmeli testlerle bazı bilgiler ölçülebilir. Fakat bu dersin amaçlarını ölçmede kullanılamaz. Mesela uygun sorular hazırlanırsa okuduğunu anlama gücü ve kelime bilgisini ölçmede kullanılabilir. Ancak testle, kişinin bildiklerini belli bir plana göre, Türkçenin kurallarına uygun olarak söz ve yazıyla ifade etme becerisi ölçülemez. Çünkü test türü sınavlarda öğrenciye belli bir çerçevede kalma mecburiyeti getirilmektedir. Bu çerçeve içerisinde doğru cevabı bulması istenmektedir. Bir beceri ortaya koymaktan çok hatırlama ön plana konmaktadır. Öğrencilerin dinlediklerini, düşündüklerini, tasarladıklarını, okuduklarını, incelediklerini söz ve yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatmasına fırsat verilmemektedir (Özbay 1997: 15).

Çoktan seçmeli testler Türkçenin eğitim ve öğretiminde kısıtlı bir şekilde kullanılabilir. Okuduğunu anlama becerisinin veya diğer becerilerin bilgi seviyesinde ölçülmesinde faydalanılabilir.

“Doğrudan doğruya becerinin ölçülmesinde – yazılı ve sözlü ifade becerisi – kullanılması, hem öğrencilerin yaratıcılık gücünü ortaya koymalarını hem de bu güçlerini geliştirmelerini engeller (Özbay 1997: 16).”

Son dönemlerde eğitim sistemi içerisinde gelişen ölçme ve değerlendirme yöntemleri, ana dilinin gelişmesine engel olmaktadır. Bilhassa okul öncesi ve ilkokullarda öğrencilerin test tekniği ile imtihanlara hazırlanmaları, öğrencinin dil yeteneği, sözlü ve yazılı anlatım yeteneğinin gelişmemesine neden olan faktörlerden biridir. Bu şartlarla okula gelen öğrencilerin Türkçe derslerinde zorlandıkları tespit edilmiştir. Gördükleri, duydukları bir hadiseyi ifade edebilme güçlüğü, kelime hazinelerinin geniş olmayışı, öğrencileri Türkçe dersine karşı ilgisiz bir duruma getirmektedir. Öğrencilerin sorulan sorulara kısa cevap verme alışkanlıkları branş öğretmenlerini zor duruma düşürmekte ve öğretimi aksatmaktadır. Ayrıca öğrencilerin imlâ kurallarına yeterince ilgi göstermemelerini ve yazılı anlatımda başarısız oluşlarını da test tekniğine bağlayabiliriz. Sürekli test tekniğine şartlandırılan öğrencilerde anlatım bozukluklarına, yazım hatalarına sıkça rastlanmaktadır. (Güçel, 1993:251).

“Çoktan seçmeli maddelerde, bir maddenin yokladığı bilgiye sahip olmayan cevaplayıcının bile tahminle doğru cevabı bulma olasılığı vardır. Şans başarısı, testin geçerlik ve güvenilirliğini düşürücü yönde etki eder (Tekin 2003: 150).”

Özçelik (1981:19) Türkçe ile ilgili hazırlanan testlerin kapsamlarını şu şekilde belirtmiştir:

“I. SÖZ VE YAZIYI ANLAMA YÖNÜNDEN:

A. Sözcüklerle ilgili olarak (kavram düzeyinde):

1. Sözcüklerin doğrudan ve dolaylı anlamlarını hatırlayabilme.
2. Sözcüklerin hangi anlamlarında kullanıldıklarını belirleyebilme

B. Cümlelerle İlgili Olarak (Yargı Düzeyinde):

1. Cümlelerin yapısal, anlamsal ve anlatımsal özelliklerini tanıyabilme
2. Cümlelerin, seçiliş nedenlerini görebilme

C. Paragraflarla İlgili Olarak (Düşünce Düzeyinde):

1. Paragraftaki düşünceleri belirleyebilme
2. Paragraftaki ana düşünceyi, yan düşüncelerden ayırabilme
3. Düşünceyi geliştirme yol ve biçimlerini tanıyabilme

II. SÖZ VE YAZIYLA ANLATMA YÖNÜNDEN:

A. Sözcüklerle İlgili Olarak (Kavram Düzeyinde):

1. Amaca uygun sözcüğü seçebilme
2. Seçilen sözcüğü, yerli yerinde kullanabilme

B. Cümlelerle İlgili Olarak (Yargı Düzeyinde):

1. Dilin işleyiş düzenine uygun (kurallı ve anlamlı) cümle kurabilme
2. Cümleleri, değişik amaçlara uygun gelecek biçimlere sokabilme

C. Paragraflarla İlgili Olarak (Düşünce Düzeyinde):

1. Cümleleri, bir düşünceyi iletecek düzene sokarak aralarında dil ve düşünce bağlantısı kurabilme
2. Paragrafta, düşünceyi geliştirici düzenlemeler yapabilme

Türkçe derslerinde erişilmek istenen hedeflerden başlıcaları yukarıda verilenlerdir.”

Özçelik, hazırlanan bir Türkçe testinin kapsamını, erişilmek istenen hedefleri belirtmiştir; ancak bu verilenler öğrencinin Türkçe ile ilgili bilgi ve becerisini tam olarak ölçmek için yeterli olmayacaktır. “*Hatırlayabilme, tanıyabilme, ayırabilme, görebilme, seçebilme*” ölçülmek istenen davranışlar öğrenciye zaten verilmektedir. Öğrenciden beklenen sadece istenen -hatta önceden ezberlediği- bilgiyi hatırlamasıdır. Kendisine verilmiş olan bilgi ile yaptığı bu hatırlama işlemi, öğrencinin gerçek seviyesini göstermez. Önemli olan istenenin öğrencinin *kendisi* tarafından hatırlanması –hazır verilmiş hatırlaması değil-, hatırlanmakla kalmayıp günlük hayatında dili sözlü ve yazılı olarak kullandığı her anda ve alanda

uygulanmasıdır. Bu davranışı gösteren öğrenci için Türkçe açısından yeterli denilebilir. Testler bu yeterliliği tam ölçmemektedir.

Talim ve Terbiye Kurulu, Türk Dili ve Edebiyatı ile Türkçe sorularını düzenleme teknikleri ile ilgili olarak hazırlanacak soruların vasıflarını şöyle belirlemiştir (MEB 1953:744) :

“Sorular, müfredat programına göre öğrencilere kazandırılması **istenen ve kazandırılan bilgi ve maharetlere** inhisar etmelidir.”

Devlet Ortaokul Türkçe imtihanı sorularının hazırlanması hakkında yayınlanan genelgede testlerle ilgili olarak şu uyarı yapılmıştır (MEB 1970: 1611. 251-252):

“Test biçiminde düzenlenen soruların, **öğrencilerin Türkçede ulaştıkları seviyeyi ölçmede her zaman yeterli bir yol olamayacağı göz önünde tutulmalıdır.**”

Konuyla ilgili hazırlanmış kaynaklarda yer alan bilgilerden, yorumlardan Talim ve Terbiye Kurulu'nun yayınladığı genelgeler ve aldığı kararlardan hareketle ölçmede çoktan seçmeli sınav türünde hazırlanan soruların öğrenciyi Türkçe açısından yeterli ve tam bir şekilde ölçemeyeceği söylenebilir.

4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde 2006 OKS’de 400 ve üzeri puan alarak başarılı olan öğrencilerin bu sınavdaki başarı durumları değerlendirilmiştir. Sınavda sorulmuş olan sorulara verilmiş olan cevaplar tek tek değerlendirilmiş öğrencilerin durumları ortaya konulmuştur. Aynı öğrencilerin, yazdıkları metinlerden hareketle, yazılı anlatımdaki durumları belirlenmiştir. Öğrencilerin yazılı anlatımda gösterdikleri başarı ile OKS’deki başarıları arasındaki değerlendirilmiştir.

4.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerle İlgili Bilgiler

Tablo 2:Öğrenci Sayısı ve Cinsiyetleri

	Öğrenci sayısı	Yüzdesi
Erkek	57	57,0
Kız	43	43,0
Toplam	100	100

Araştırmaya katılan öğrenci sayısı 100’dür. Bu öğrencilerin 57’si erkek, 43’ü kızdır.

Tablo 3: Araştırmanın Yapıldığı Okullar ve Öğrenci Sayıları

	Öğrenci sayısı	Yüzdesi
Ankara Atatürk Lisesi	34	34,0
Atatürk Anadolu Lisesi	41	41,0
Fethiye Kemal Mumcu Anad. Lisesi	20	20,0
Kalaba Anadolu Lisesi	5	5,0
Toplam	100	100

Araştırmanın yapıldığı okullarda sınıf mevcutları 30'dur. Bu okulların her birinde tesadüfî yöntemle belirlenmiş iki sınıfta kompozisyon yazdırılmıştır. Atatürk Anadolu Lisesi ve Atatürk Lisesi'nde sınıftaki öğrencilerin hepsi, 2006 OKS'de 400'ün üzerinde puan almışlardır. Fethiye Kemal Mumcu Anadolu Lisesi ve Kalaba Anadolu Lisesi'nde yine iki sınıfa kompozisyon yazdırılmıştır; ancak sınıf içerisinde 400'ün üzerinde puan alanların sayısı az olduğu için, o okullardan daha az örneklem alınabilmiştir.

Kalaba Anadolu Lisesi'nin öğrenci sayısının istatistik analizlerde yeterli olabilmesi için, bu okulun öğrenci sayısı ile Fethiye Kemal Mumcu Anadolu Lisesi'nin öğrenci sayısı birleştirilmiştir. Buna göre yeni bir tablo oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okullara göre sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 4: Araştırmanın Yapıldığı Okullar ve Öğrenci Sayıları

	Öğrenci sayısı	Yüzdesi
Ankara Atatürk Lisesi	34	34,0
Atatürk Anadolu Lisesi	41	41,0
Fethiye Kemal Mumcu Anadolu Lisesi+Kalaba Anadolu Lisesi	25	25,0
<i>Toplam</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

4.2. Öğrencilerin 2006 OKS Türkçe Başarıları

2006 OKS'de öğrencilerin başarıları aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 5: OKS Genel Başarı

	Öğrenci sayısı	Alınan puanlar			Ortalama	
		En yüksek puan	En düşük puan	Fark	Puanların ortalaması	Standart hata
<i>OKS toplam puan</i>	<i>100</i>	<i>471,446</i>	<i>399,664</i>	<i>71,782</i>	<i>429,504</i>	<i>2,00554</i>
<i>Doğru yanıt Sayısı</i>	<i>100</i>	<i>25</i>	<i>17</i>	<i>8</i>	<i>20,82</i>	<i>0,188</i>

Araştırmaya katılan öğrencilerin aldığı puanları en yükseği 471, en düşüğü 399,664'tür. En düşük puan bile OKS' de çok büyük bir başarıdır; çünkü öğrenciler yaşıtlarını puan olarak geride bırakmış ve Ankara'nın en iyi Anadolu liselerinde okumaya hak kazanmışlardır.

Öğrencilerin Türkçe testindeki başarıları, soruların her birine verdikleri cevaplarda da görülmektedir (EK:3 2006 OKS Soruları)

Tablo 6: OKS Türkçe Başarısı

2006 OKS Türkçe Soru No	Yanlış Yapan Öğrenci Sayısı	Yanlış Yapan Öğrenci Yüzdesi	Yanlış Yapan Öğrencilerin Geçerli Yüzdesi	Yanlış Yapan Öğrencilerin Birlikmiş Yüzdesi	Doğru Yapan Öğrenci Sayısı	Doğru Yapan Öğrenci Yüzdesi	Doğru Yapan Öğrencilerin Geçerli Yüzdesi	Doğru Yapan Öğrencilerin Birlikmiş Yüzde	Boş Bırakan Öğrenci Sayısı	Boş Bırakan Öğrenci Yüzdesi	Yanlış Yapan +Doğru Yapan Öğrenci Sayısı	Yanlış Yapan +Doğru Yapan Öğrenci Yüzdesi	Yanlış Yapan +Doğru Yapan Öğrenci Geçerli Yüzdesi
1	2	2,0	2,0	2,0	98	98,0	98,0	98,0	-	-	100	100,0	100,0
2	29	29,0	29,0	29,0	71	71,0	71,0	71,0	-	-	100	100,0	100,0
3	6	6,0	6,0	6,0	94	94,0	94,0	94,0	-	-	100	100,0	100,0
4	18	18,0	18,0	18,0	82	82,0	82,0	82,0	-	-	100	100,0	100,0
5	9	9,0	9,0	9,0	91	91,0	91,0	91,0	-	-	100	100,0	100,0
6	32	32,0	34,8	34,8	60	60,0	65,2	65,2	8	8,0	100	100,0	100,0
7	16	16,0	16,0	16,0	84	84,0	84,0	84,0	-	-	100	100,0	100,0
8	2	2,0	2,0	2,0	98	98,0	98,0	98,0	-	-	100	100,0	100,0
9	22	22,0	22,4	22,4	76	76,0	77,6	77,6	2	2,0	100	100,0	100,0
10	19	19,0	21,3	21,3	70	70,0	78,7	78,7	11	11,0	100	100,0	100,0
11	13	13,0	13,1	13,1	86	86,0	86,9	86,9	1	1,0	100	100,0	100,0
12	3	3,0	3,0	3,0	97	97,0	97,0	97,0	-	-	100	100,0	100,0
13	-	-	-	-	100	100,0	100,0	100,0	-	-	100	100,0	100,0
14	23	23,0	23,0	23,0	77	77,0	77,0	77,8	-	-	100	100,0	100,0
15	28	28,0	28,3	28,3	71	71,0	71,7	71,7	1	1,0	100	100,0	100,0
16	2	2,0	2,0	2,0	98	98,0	98,0	98,0	-	-	100	100,0	100,0
17	20	20,0	20,2	20,2	79	79,0	79,8	79,8	1	1,0	100	100,0	100,0
18	31	31,0	31,6	31,6	67	67,0	68,4	68,4	2	2,0	100	100,0	100,0
19	13	13,0	13,0	13,0	87	87,0	87,0	87,0	-	-	100	100,0	100,0
20	3	3,0	3,0	3,0	97	97,0	97,0	97,0	-	-	100	100,0	100,0
21	3	3,0	3,0	3,0	97	97,0	97,0	97,0	-	-	100	100,0	100,0
22	25	25,0	25,5	25,5	73	73,0	74,5	74,5	2	2,0	100	100,0	100,0
23	9	9,0	10,0	10,0	81	81,0	90,0	90,0	10	10,0	100	100,0	100,0
24	12	12,0	13,2	13,2	79	79,0	86,8	86,8	9	9,0	100	100,0	100,0
25	30	30,0	30,3	30,3	69	69,0	69,7	69,7	1	1,0	100	100,0	100,0

Öğrenciler 25 sorudan ortalama olarak 21'ine doğru cevap vermişlerdir. Bu %84'lük bir başarıyı göstermektedir ki OKS'de öğrencilerin Türkçe alanında ne kadar başarılı olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin en başarılı olduğu soru 13. sorudur, tamamı bu soruyu doğru cevaplamıştır. En başarısız olunan soru ise 6. sorudur, bu soruya 32 öğrenci yanlış cevap vermiş, 8 öğrenci ise bu soruya cevap verememiştir.

Tablo 7: Öğrenciler ve Doğru Cevap Sayıları

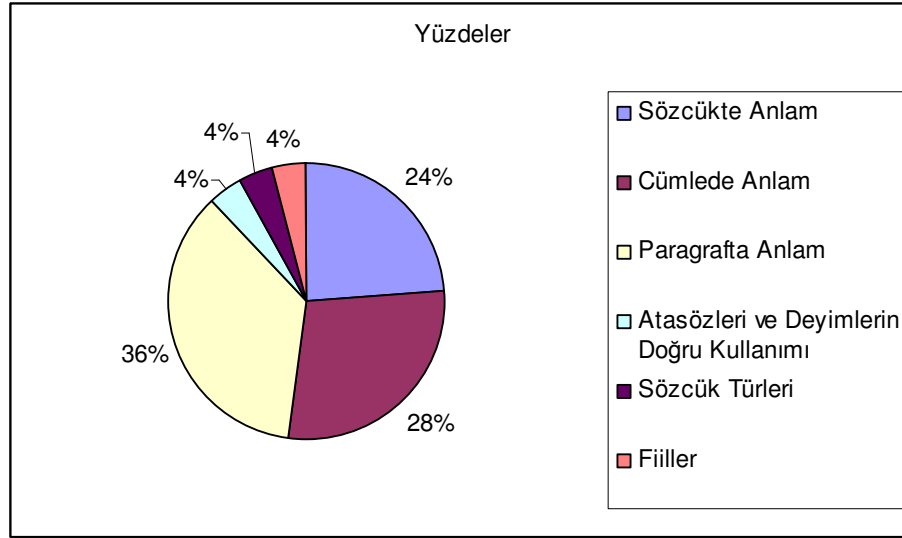
Öğrenci sayısı	Doğru cevap sayısı	Öğrencilerin yüzdesi %
5	17	5
7	18	7
12	19	12
18	20	18
21	21	21
19	22	19
9	23	9
8	24	8
1	25	1

Öğrencilerin 5 tanesi 17 doğru cevap, 7 tanesi 18 doğru cevap, 12 tanesi 19 doğru cevap, 18 tanesi 20 doğru cevap, 21 tanesi 21 doğru cevap, 19 tanesi 22 doğru cevap, 9 tanesi 23 doğru cevap, 8 tanesi 24 doğru cevap, 1 tanesi 25 doğru cevap vermiştir.

Yapılan istatistiklerde OKS'de sorulan soruların konulara göre dağılımı ve bu dağılıma göre öğrencilerin başarıları incelenmiştir.

Aşağıdaki tabloda OKS 2006'da sorulan soruların konulara göre dağılımı gösterilmiştir:

Grafik 1: Konularına Göre Soruların Dağılımı

Aşağıda bu konularda sorulan sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplar incelenmiştir.

4.2.1. Sözcükte Anlam

2006 OKS Türkçe sorularına bakıldığında genelde okuduğunu anlama, sözcüğün farklı anlamlarını bilme ve bunları birbirinden ayırt edebilme gibi anlama dayalı soruların ağırlıkta olduğunu görüyoruz. 25 sorunun 6 tanesi (%24'ü) bu konudur.

Aşağıdaki tabloda “sözcükte anlam” konusunda, öğrencilerin verdiği cevaplar incelenmiştir.

Tablo 8: Sözcükte Anlam

Soru no (2006 OKS'deki soru no)	Soruyu doğru cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu yanlış cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu boş bırakan öğrenci sayısı	Başarı yüzdesi %	Toplam
1	98	2	0	98	100
2	71	29	0	71	100
3	94	6	0	94	100
4	82	18	0	82	100
5	91	9	0	91	100
6	60	32	8	60	100

Görüldüğü üzere öğrencilerin bu konuda sorulmuş olan sorulara doğru cevap verme oranları oldukça yüksektir. Öğrencilerin başarı ortalaması %82.66'dır.

Sorular incelendiğinde görülmektedir ki öğrenciler kelimelerin anlamlarını kendileri cümle içinde kullanıp anlam farklarını etmemektedirler. Verilmiş olanlar arasından seçim yapmaktadırlar. Türkçe açısından asıl ölçülmek istenen öğrencinin anlam konusundaki kendinin bu farkları ne kadar bildiği ve cümle içerisinde kullanabildiğidir.

Örnek:

“Söylenmek” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde, “Bilgisayar, reklâmlarda söylendiği gibi ucuz değil.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A)Yaptığım kötülüğü anlayınca bana söylendi.
  - B)Bugün tarlalarda ilaçlama yapılacağı söylendi.
  - C)Bir kere söylenmeye başladı mı susmazdı.
  - D)Senin, çocuğa neden söylendiğini öğrenmek istiyorum.
- (Cevap: B, OKS 2006 1.soru)

Bu soruda öğrenciden “söylenmek” sözcüğü ile ilgili verilmiş olan anlamların içinden doğru olanı seçmesi istenmiştir. Öğrenci, kelimenin farklı anlamları ile ilgili cümleleri kendisi kurmamaktadır. Hazır verilmiş olan kelimenin anlamları içinden seçim yapmaktadır.

Aynı yıl sorulan diğer sözcükte anlam soruları da benzer niteliktedir.

4.2.2. Cümlede Anlam

Cümlede anlam konusu da sınavda önemli bir yer tutmuştur. Soruların %28'si bu konudandır.

Cümlede anlam ile ilgili sorular ve öğrencilerin cevaplama oranları şöyledir:

Tablo 9: Cümlede Anlam

Soru no (2006 OKS'deki soru no)	Soruyu doğru cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu yanlış cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu boş bırakan öğrenci sayısı	Başarı yüzdesi %	Toplam
7	84	16	0	84	100
8	98	2	0	98	100
9	76	22	2	76	100
10	70	19	11	70	100
11	86	13	1	86	100
22	73	25	2	73	100
25	69	30	1	69	100

Cümlede anlam konusunda öğrenciler, ortalama başarı %79.42' dir.

Başarının en düşük olduğu soru 25. sorudur.

25. 1- Giriş kapısını bu kartla açabilirsin.

2- Yağmurun başlamasıyla herkes kaçıştı.

3- Yıllardır görmediği arkadaşına hasretle sarıldı.

Bu cümlelerde, “ile” aşağıdaki anlam ilgilerinden hangisini kurmamıştır?

A) Neden - Sonuç   B) Nitelik   C) Birliktelik   D) Araç

(Cevap: C)

Soruda, öğrenciden, ne “ile”nin farklı anlamlarını bulma ne de bu anlamların içinde bulunduğu cümleleri kendilerinin bulmaları istenmiştir. Öğrenciye farklı anlamlar ve bunların içinde kullanıldığı cümleler hazır olarak verilmiştir. Beklenen sadece anlamalarla cümleleri eşleyip dışarıda kalanı işaretlemektir. Buna rağmen 100 öğrencinin 31'i bu soruya cevap verememiştir.

Cümlede anlam konusunda sorulan diğer sorularda benzer niteliktedir.

4.2.3. Paragrafta Anlam

25 sorunun 9'u bu konudan gelmiştir. Sınav sorularının %36'sı paragrafta anlam konusundan sorulmuştur.

Paragrafta anlam ile ilgili sorular ve öğrencilerin cevaplama oranları şöyledir:

Tablo 10: Paragrafta Anlam

Soru no (2006 OKS'deki soru no)	Soruyu doğru cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu yanlış cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu boş bırakan öğrenci sayısı	Başarı yüzdesi %	Toplam
13	100	0	0	100	100
14	77	23	0	77	100
15	71	28	1	71	100
16	98	2	0	98	100
17	79	20	1	79	100
18	67	31	2	67	100
19	87	13	0	87	100
20	97	3	0	97	100
21	97	3	0	97	100

Paragrafta anlam konusunda öğrenciler, ortalama %85.88 başarılıdır.

4.2.4. Atasözleri ve Deyimler

Soruların %4'ü, 25 sorunun 1'i, bu konudan sorulmuştur. Öğrencilerin, atasözü ve deyimlerin yerinde kullanımı ile ilgili soruya verdikleri cevapların oranı şöyledir:

Tablo 11: Atasözleri ve Deyimler

Soru no (2006 OKS'deki soru no)	Soruyu doğru cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu yanlış cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu boş bırakan öğrenci sayısı	Başarı yüzdesi %	Toplam
12	97	3	0	97	100

Yukarıdaki soruyu 100 öğrencinin 3'ü yanlış, 97'si doğru cevaplamıştır. Atasözleri ve deyimler konusunda öğrenciler, %97 başarılıdır.

4.2.5. Sözcük Türleri

Soruların %4'ü bu konudan sorulmuştur. Öğrencilere sözcük türleri ile ilgili sorulan soru ve cevap yüzdesi şöyledir:

Tablo 12: Sözcük Türleri

Soru no (2006 OKS'deki soru no)	Soruyu doğru cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu yanlış cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu boş bırakan öğrenci sayısı	Başarı yüzdesi %	Toplam
23	81	9	10	81	100

Yukarıdaki soruyu 100 öğrencinin 9'u yanlış, 81'i doğru cevaplamış; 10'u boş bırakmıştır. Başarı %81'dir.

4.2.6. Fiiller

Soruların %4'ü bu konudan sorulmuştur. Fiillerle ilgili soru ve cevap yüzdesi şöyledir:

Tablo 13: Fiiller

Soru no (2006 OKS'deki soru no)	Soruyu doğru cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu yanlış cevaplayan öğrenci sayısı	Soruyu boş bırakan öğrenci sayısı	Başarı yüzdesi %	Toplam
23	79	12	9	79	100

Soruyu 100 öğrencinin 12'si yanlış, 79'u doğru cevaplamış; 9'u boş bırakmıştır. Başarı % 79'dur.

4.3.Öğrencilerin Yazılı Anlatımdaki Genel Başarıları

Öğrencilerin yazdıkları kompozisyonların değerlendirilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen “Kompozisyon Değerlendirme Ölçeği” (Bkz.: Ek 2) kullanılmıştır. Bu ölçekten de hareketle öğrencilerin yazılı anlatım becerileri çeşitli yönlerden değerlendirilmiş, öğrencilerin başarı durumları ortaya konmuştur.

Öğrencilerin araştırmacı ve bir edebiyat öğretmeni tarafından okunarak ortalaması alınan kompozisyonlardan EK 2'de verilen ölçütlere göre aldıkları puanlar şöyledir:

Tablo 14: Kompozisyon Puanları

KOMP. NO	OKS PUANI	KOMP.1	KOMP.2	KOMP.3	KOMP.4	KOMP.5	KOMP.6	KOMP.7	KOMP.8	KOMP.9	KOMP.10	KOMP.11	KOMP.12	KOMP.13	KOMP.14	KOMP.15	KOMP.16	KOMP.17	KOMP.18	KOMP.19	KOMP.20	KOMP.21	KOMP.22	KOMP.23	KOMP.24	KOMP. ORT.
1	419,84	1	2	1	1	1	2	2	0	2	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	3	1	1	1	33
2	404,19	1	2	1	2	1	2	1	1	3	1	2	1	1	2	1	2	1	2	1	1	3	1	1	1	35
3	399,66	0	1	1	1	2	2	1	2	1	1	2	1	1	2	1	2	2	2	1	1	4	2	1	2	36
4	401,64	1	1	2	2	4	3	1	5	4	3	4	3	1	2	2	2	2	1	1	4	4	3	2	2	59
5	414,09	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	3	2	1	2	1	3	2	1	1	3	3	1	2	1	43
6	403,83	1	3	2	2	1	3	3	3	4	3	1	2	0	1	2	1	1	1	1	1	2	2	2	2	44
7	401,01	0	1	1	2	2	2	2	4	3	2	3	1	1	3	1	1	1	0	0	2	4	2	1	2	41
8	401,13	0	0	1	2	1	2	2	1	2	2	3	2	1	2	1	1	0	1	2	2	3	2	2	1	36
9	401,79	1	1	2	2	2	1	1	2	1	2	2	2	1	2	1	2	2	0	1	1	3	1	1	1	35
10	400,82	1	2	0	1	0	1	2	0	3	1	2	3	1	3	2	2	2	2	1	2	3	1	2	1	38
11	403,22	1	1	1	1	1	3	2	4	2	2	2	2	1	1	1	2	4	2	2	2	3	2	1	1	44
12	404,45	0	0	2	1	1	1	2	2	3	3	3	1	1	1	1	3	1	2	1	1	4	1	1	1	37
13	400,99	0	0	2	2	1	4	2	3	3	2	2	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	44
14	400,87	0	1	0	1	1	2	2	0	2	4	2	2	2	3	3	2	3	2	2	2	2	2	1	2	43
15	405,96	0	1	2	2	1	2	2	1	3	1	3	1	2	3	1	3	1	2	1	1	3	1	2	1	40
16	401,00	0	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	3	1	3	2	2	1	2	2	2	3	2	2	2	44
17	402,45	1	1	2	1	1	3	2	2	2	2	3	1	1	3	1	2	0	2	1	1	3	1	2	1	39
18	411,84	1	2	2	2	1	2	2	3	3	3	2	1	2	2	1	2	1	1	2	1	3	1	1	2	43
19	400,00	1	2	2	2	1	2	1	1	3	2	2	1	1	3	2	2	1	1	2	1	3	2	2	2	42
20	401,61	1	3	0	1	1	3	2	3	2	1	4	1	1	3	2	3	0	2	2	2	2	1	2	1	43
21	400,33	1	2	2	1	1	2	2	3	2	2	3	1	1	3	1	3	0	2	1	2	3	1	1	2	42
22	404,00	0	1	0	1	1	1	3	2	1	2	1	1	2	1	3	1	1	1	1	1	4	1	2	2	34
23	404,04	1	2	0	1	1	2	2	2	2	1	3	3	1	2	2	3	1	1	1	2	3	1	2	2	41
24	419,85	0	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1	3	3	3	1	1	2	1	1	3	2	3	41
25	412,09	1	1	1	2	2	4	5	3	6	3	4	6	5	3	3	2	3	1	3	4	4	3	2	3	74
26	420,41	0	2	2	2	1	3	2	1	2	2	3	1	1	3	1	3	0	2	1	1	3	1	3	3	43
27	403,39	1	3	0	2	2	3	3	2	4	2	5	2	2	3	2	3	2	2	2	2	3	2	1	1	54
28	452,65	1	3	2	2	2	3	3	1	4	2	5	3	2	4	3	3	1	2	2	2	3	3	3	1	60
29	451,26	1	2	2	1	1	4	3	1	3	3	4	2	1	2	2	2	0	1	2	1	2	2	1	1	44
30	448,17	0	1	1	2	2	3	3	1	3	3	3	2	2	2	1	2	1	1	2	2	2	2	2	1	44
31	460,79	1	3	2	2	2	3	3	1	6	3	4	3	2	1	2	2	4	2	2	2	4	2	1	1	58
32	444,96	1	3	2	2	1	3	3	1	4	2	3	1	1	3	2	2	1	2	2	2	4	1	1	1	48
33	448,33	1	2	1	1	1	2	2	1	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	3	1	2	1	39

34	424,64	0	2	0	1	1	2	2	1	2	2	3	1	2	4	1	3	1	2	1	1	3	1	2	2	40	
35	441,00	0	1	2	1	1	2	2	1	3	1	2	2	2	3	2	2	2	2	1	1	4	2	1	1	41	
36	448,00	1	1	2	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2	1	3	0	1	1	1	3	1	1	3	35	
37	446,87	1	2	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	3	2	3	1	1	1	1	1	2	2	1	36	
38	443,14	1	3	2	2	3	3	4	2	6	4	4	2	5	4	4	3	2	1	2	3	4	3	3	2	72	
39	460,23	0	2	1	1	2	2	3	2	5	3	4	1	1	3	2	2	1	1	1	2	2	1	1	1	44	
40	416,85	1	2	2	2	2	3	3	2	4	2	4	2	2	3	2	2	2	1	1	2	1	2	3	3	53	
41	432,80	0	1	0	2	1	2	2	1	3	2	2	1	1	2	1	3	1	2	1	1	3	1	2	2	37	
42	455,99	2	3	2	2	2	3	3	2	6	4	4	2	2	4	2	2	2	2	2	2	4	4	4	4	69	
43	471,45	1	2	2	2	2	3	3	3	4	3	4	2	2	3	2	3	2	1	2	2	4	2	3	3	60	
44	440,82	0	2	2	2	2	4	4	3	3	3	4	4	3	4	2	3	2	2	2	2	3	2	1	1	60	
45	451,24	1	1	2	2	3	4	2	2	6	3	4	4	3	3	3	3	2	1	2	3	3	2	3	1	63	
46	457,29	0	1	2	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	3	1	2	0	1	1	1	3	1	1	1	30	
47	468,81	1	2	2	2	3	3	3	4	3	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1	44	
48	447,45	1	1	2	2	2	2	2	2	3	2	3	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1	2	1	1	41	
49	456,82	1	1	2	2	2	4	3	1	3	2	4	1	1	2	2	3	1	1	1	1	2	1	2	1	44	
50	447,07	0	1	2	2	1	2	3	1	4	2	3	1	1	3	2	2	1	1	2	2	3	1	1	2	43	
51	425,67	1	1	2	2	2	2	2	1	3	2	4	1	1	2	1	2	1	2	2	1	2	2	2	2	43	
52	454,01	1	1	2	2	2	2	2	1	4	2	3	1	1	3	2	2	1	1	2	1	3	2	1	1	43	
53	459,75	1	1	0	0	1	1	2	3	2	2	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	3	1	1	1	31	
54	449,40	1	1	2	2	2	1	3	3	3	2	2	3	3	1	1	2	2	1	3	1	2	3	2	2	48	
55	422,45	0	1	2	2	1	1	2	1	3	2	3	1	1	3	1	3	1	2	1	1	3	1	2	2	40	
56	427,43	1	2	2	2	2	2	3	2	3	2	3	1	1	2	1	2	1	2	1	1	2	1	2	2	43	
57	443,47	1	1	2	2	2	2	2	2	3	2	4	2	2	3	2	2	1	1	1	2	2	1	1	1	44	
58	441,87	1	1	1	1	1	2	2	1	3	1	3	1	1	3	1	2	1	2	1	1	3	1	1	3	38	
59	450,49	2	3	2	2	3	4	4	2	6	4	6	6	5	5	2	4	3	2	3	4	4	4	4	1	2	83
60	444,40	1	3	2	2	2	3	3	1	5	3	4	2	2	3	2	2	2	2	2	2	4	2	3	3	60	
61	447,63	2	4	2	2	2	4	3	2	5	4	4	6	3	5	3	4	2	2	3	4	4	4	2	3	79	
62	428,43	2	3	2	2	2	3	2	1	3	2	3	2	2	3	2	3	2	2	2	2	3	2	2	2	54	
63	452,34	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	2	3	2	2	1	2	1	4	2	3	3	3	44	
64	453,21	0	2	2	2	2	2	2	2	4	2	3	2	2	3	2	3	1	2	2	2	3	2	2	3	52	
65	454,20	1	3	0	1	2	2	3	4	3	3	3	2	3	2	2	3	2	2	2	2	4	1	1	2	53	
66	441,64	1	2	2	2	2	3	3	1	5	2	4	2	2	3	3	3	1	2	2	2	3	2	3	3	58	
67	468,08	1	4	2	2	2	1	3	2	5	4	4	3	3	3	3	4	1	2	2	3	3	3	2	3	65	
68	440,68	0	2	2	1	2	3	3	1	5	3	4	3	2	3	3	3	3	1	2	3	1	3	2	2	57	
69	446,36	0	1	2	2	2	4	3	2	2	3	2	3	2	2	1	3	2	1	2	1	2	3	3	1	49	
70	446,25	1	2	2	2	2	3	3	2	3	3	4	2	2	2	2	3	1	1	1	1	3	2	3	3	53	

71	440,80	2	1	2	1	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	1	2	0	2	1	2	2	1	2	2	43
72	440,39	1	2	2	2	2	1	2	1	3	2	4	2	2	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1	1	42
73	444,96	1	2	2	1	1	1	2	1	3	2	2	1	1	3	1	3	1	1	1	2	2	2	1	2	39
74	455,25	1	2	2	2	2	2	2	1	4	3	3	2	3	4	2	3	1	1	1	2	4	2	3	3	55
75	455,28	1	2	2	1	1	2	2	1	4	2	2	3	3	3	2	2	2	2	1	2	2	4	3	2	51
76	421,02	0	1	1	1	1	3	3	1	2	1	2	3	2	3	2	2	1	1	2	2	0	2	3	3	42
77	414,39	1	2	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	42
78	414,25	1	2	1	1	2	3	3	0	5	4	2	2	1	4	3	4	2	1	2	3	2	2	1	2	53
79	417,03	1	2	0	2	2	3	3	1	2	3	3	2	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	43
80	415,77	1	2	1	1	2	3	3	3	4	2	3	2	2	3	2	4	1	1	2	2	4	2	3	3	56
81	421,83	2	4	2	2	3	4	4	5	6	4	5	5	4	3	2	3	1	2	1	3	4	3	3	2	77
82	431,32	1	2	2	2	2	3	2	3	2	2	4	3	3	2	3	1	1	2	1	1	4	2	3	4	55
83	418,07	0	4	2	2	2	3	3	1	4	1	4	3	3	4	2	3	2	0	2	1	3	2	1	2	54
84	426,49	0	3	2	1	1	2	2	5	2	2	2	2	1	4	2	3	0	2	1	2	3	1	3	3	49
85	418,18	1	5	2	1	2	1	2	5	4	3	1	3	2	4	2	4	2	2	2	3	3	2	4	2	62
86	418,89	2	4	2	2	2	3	3	4	5	2	4	2	2	4	2	3	2	2	2	2	3	2	4	5	68
87	415,85	0	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	4	3	4	3	4	1	2	2	4	4	3	1	1	54
88	432,68	0	2	1	2	2	2	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	1	2	1	0	2	2	2	43
89	425,47	1	1	2	1	2	3	3	2	3	2	1	2	2	3	2	3	1	2	1	1	2	2	1	1	44
90	427,38	1	2	2	2	2	3	3	3	5	3	5	2	2	3	3	3	2	2	1	1	3	2	1	1	57
91	431,43	1	2	2	1	1	4	3	1	5	4	4	3	2	3	2	2	2	2	2	2	3	3	3	2	59
92	415,40	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	3	1	1	3	1	3	1	2	1	1	3	1	1	3	41
93	424,04	0	1	2	1	1	1	1	1	3	1	2	1	1	3	1	3	0	0	1	1	3	1	1	1	31
94	421,60	0	2	2	2	2	3	2	1	3	1	3	1	1	2	1	2	1	1	1	1	3	1	2	3	41
95	422,55	2	3	2	2	2	2	1	3	2	4	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1	2	1	3	2	44
96	423,43	1	2	2	2	2	3	1	2	2	3	2	2	1	2	1	3	1	2	1	1	3	1	1	1	42
97	428,60	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2	2	1	2	2	1	2	0	1	1	3	2	1	3	43
98	424,85	0	1	1	1	2	2	1	2	1	1	3	1	1	3	1	3	0	1	1	1	3	1	2	2	35
99	423,35	1	2	2	2	2	2	2	1	3	2	3	1	1	2	1	3	1	0	1	1	4	2	3	2	44
100	420,51	0	2	2	2	2	2	2	1	2	2	4	2	1	3	1	3	1	1	1	1	3	1	2	1	42

MEB tarafından yayınlanan, Millî Eğitim Bakanlığı Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği (2007:26421) başarının değerlendirilmesinde aşağıdaki puanlamanın esas alınmasını gerektirmektedir.

Madde 16- Öğretmenler, sınav sorularını düzenlerken, öğretim programlarında belirtilen özel ve genel amaçları varsa hedeflenen becerileri, açıklamaları ve konuları esas alır. Öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede beşli not düzeni kullanılır. Sınav, ödev ve projeler ile uygulamalar, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Değerlendirme sonuçları, öğretmen not defteri ile not çizelgelerine puan olarak yazılır. Puanların not değeri ve derecesi aşağıdaki gibidir.

Puan Not Derece

85-100 5 Pekiyi

70-84 4 İyi

55-69 3 Orta

45-54 2 Geçer

25-44 1 Geçmez

0-24 0 Etkisiz

Dönem puanı, yılsonu puanı, yılsonu başarı puanı ve mezuniyet (diploma) puanı 100 üzerinden; dönem notu, yıl sonu notu ve yıl sonu başarı notu da 5'lik not sistemine göre Yönetmelik hükümlerince belirlenir. 5'lik not sisteminde başarı dört, başarısızlık iki notla değerlendirilir.(01/02/2007- 26421 RG)

Yukarıdaki tabloyu buna göre incelediğimizde öğrencilerin yazılı anlatım başarı durumu şöyledir:

Tablo 15: Kompozisyon Başarısı

	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kız	
(0-24 puan) 0 Etkisiz	0	0	0
(25-44 puan) 1 Geçmez	43	20	63
(45-54 puan) 2 Geçer	6	8	14
(55-69 puan) 3 Orta	6	12	18
(70-84 puan) 4 İyi	2	3	5
(85-100 puan) 5 Pekiyi	0	0	0

Tabloda da görülmektedir ki öğrencilerimiz OKS’de gösterdikleri başarıyı, yazılı anlatımda gösterememişlerdir. Öğrencilerimizin %63’ü başarısız olmuşlardır. Geri kalanların ise durumu beklenildiği kadar başarılı değildir. Hiçbir öğrenci pekiyi alamamıştır. Öğrencilerin aldığı en yüksek puan 83, en düşük not 30’dur.

4.3.1. Öğrencilerin Yazılı Anlatım Başarılarının Kompozisyon Alt Ölçütlerine Göre İncelenmesi

Öğrencilerin yazdığı kompozisyonlar geliştirilen ölçekteki alt ölçütlere göre ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir ve şu sonuçlar elde edilmiştir:

4.3.1.1. Kâğıdın Kenarlarında, Paragraf ve Satır Aralarında Uygun Boşluklar Bırakma

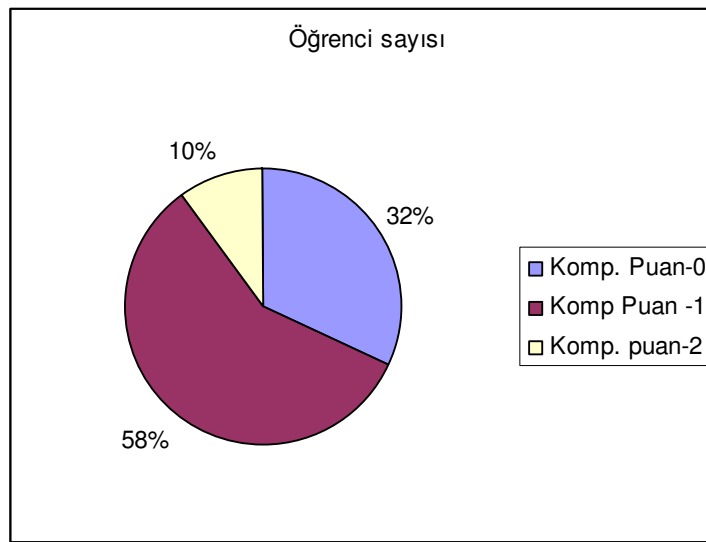
Kompozisyonlarda dış görünüm oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Yazılı anlatımda kâğıdın başından sonuna kadar dış görünüşünün düzenlenmesidir (Ağca 1999).

Bu başlık altındaki ölçüt 100 puan üzerinden 2 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre yapılan incelemelerde 32 öğrencinin kâğıdının kenarlarında hiç boşluk bırakmadığı görülmüştür. 58 öğrenci yeterli olmasa da bir miktar boşluk bırakmıştır. 10 öğrenci istenilen şekilde ve miktarda kâğıdını düzenlemiştir.

Tablo 16: Kâğıdın Kenarlarında, Paragraf ve Satır Aralarında Uygun Boşluklar Bırakma

	Komp. Puan-0	Komp Puan -1	Komp. puan-2
Öğrenci sayısı	32	58	10
Öğrenci yüzdesi	32	58	10

Grafik 2: Kâğıdın Kenarlarında, Paragraf ve Satır Aralarında Uygun Boşluklar Bırakma

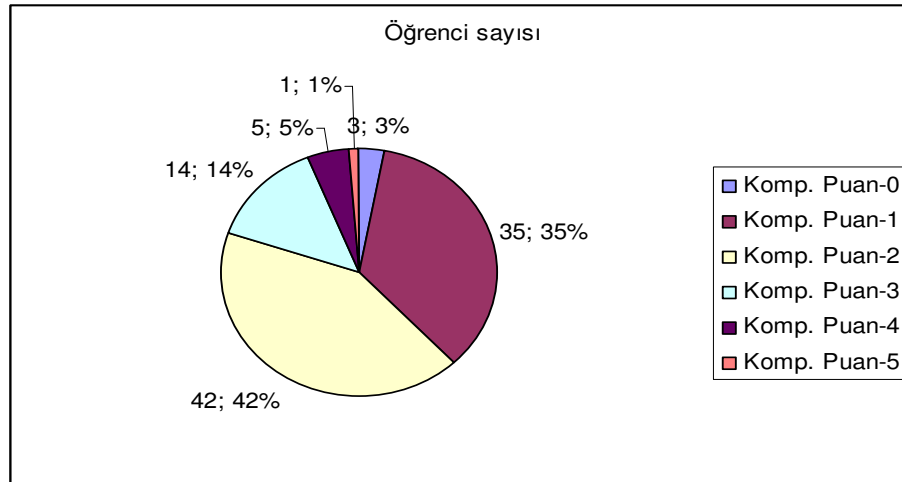

4.3.1.2. Düzgün, Okunaklı ve İşlek Bir Yazı Kullanma

Ölçüt 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Yapılan incelemelerde 3 öğrenci 0, 35 öğrenci 1, 42 öğrenci 2, 14 öğrenci 3, 5 öğrenci 4 ve sadece bir öğrenci 5 puan almıştır.

Tablo 17: Düzgün, Okunaklı ve İşlek Bir Yazı Kullanma

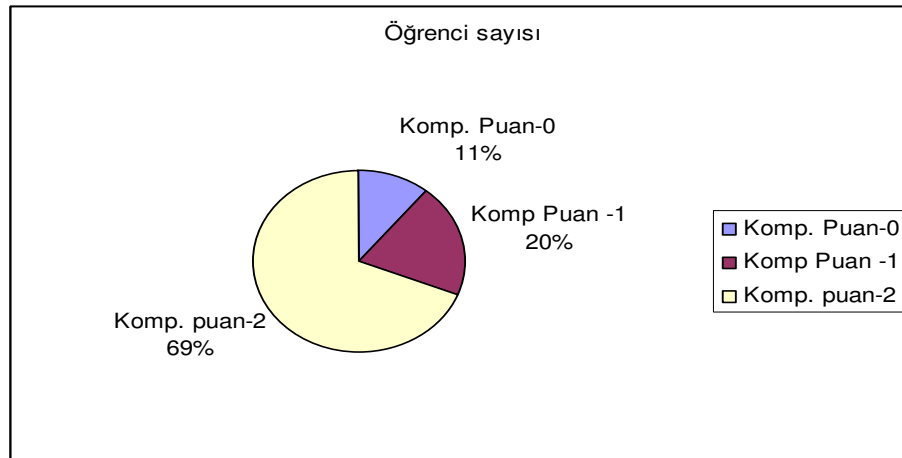
	Komp. Puan-0	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4	Komp. Puan-5
Öğrenci sayısı	3	35	42	14	5	1
Öğrenci yüzdesi	3	35	42	14	5	1

Grafik 3: Düzgün, Okunaklı ve İşlek Bir Yazı Kullanma**4.3.1.3. Başlık Koyma**

Öğrencilerin çoğunluğunun konuyla ilgili bir başlık koymasına karşılık 11 öğrenci hiç yazısına başlık koymamıştır ve 0 puan almıştır. 20 öğrenci 1, 69 öğrenci 2 puan almıştır.

Tablo 18: Başlık Koyma

	Komp. Puan-0	Komp Puan -1	Komp. puan-2
Öğrenci sayısı	11	20	69
Öğrenci yüzdesi	11	20	69

Grafik 4: Başlık Koyma

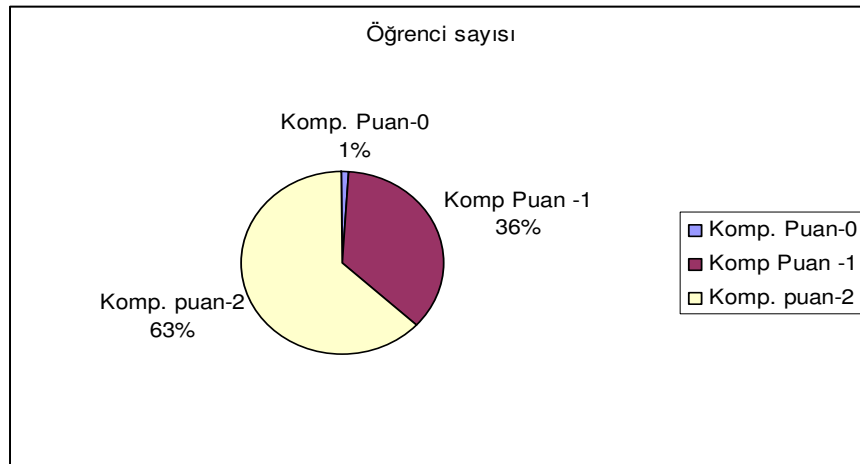
4.3.1.4. Giriş Cümlelerinin Ana Fikri Göstermesi

Bu başlık altındaki ölçüt 100 puan üzerinden 2 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre yapılan incelemelerde 1 öğrenci 0, 36 öğrenci 1, 63 öğrenci 2 puan almıştır.

Tablo 19: Giriş Cümlelerinin Ana Fikri Göstermesi

	Komp. Puan-0	Komp Puan -1	Komp. puan-2
Öğrenci sayısı	1	36	63
Öğrenci yüzdesi	1	36	63

Grafik 5: Giriş Cümlelerinin Ana Fikri Göstermesi

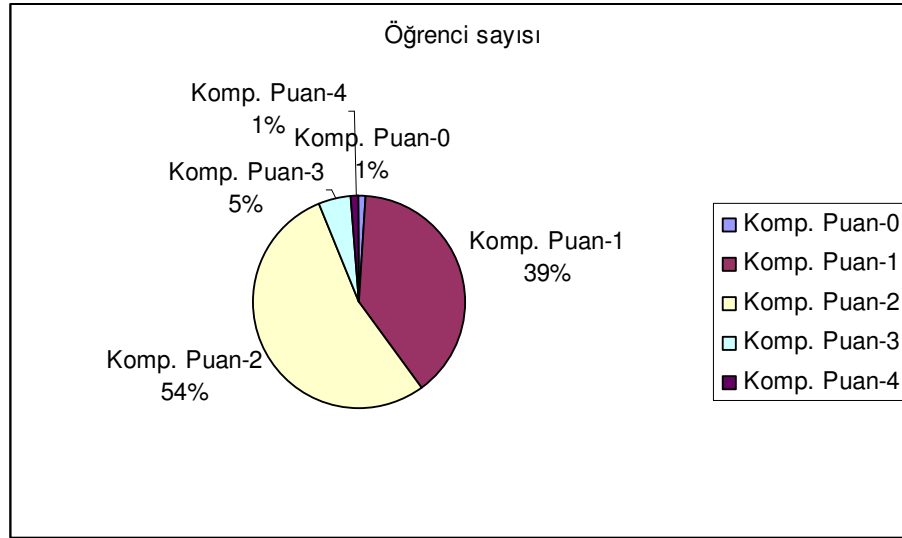

4.3.1.5. Giriş Cümlelerinin Açık ve Etkileyici Olması

Öğrencilerin konuya girişlerde açık, etkili ve güzel cümleler kuramadığı görülmüştür. Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 1 öğrenci 0, 39 öğrenci 1, 54 öğrenci 2, 5 öğrenci 3, 1 öğrenci 4 puan almıştır.

Tablo 20: Giriş Cümlelerinin Açık ve Etkileyici Olması

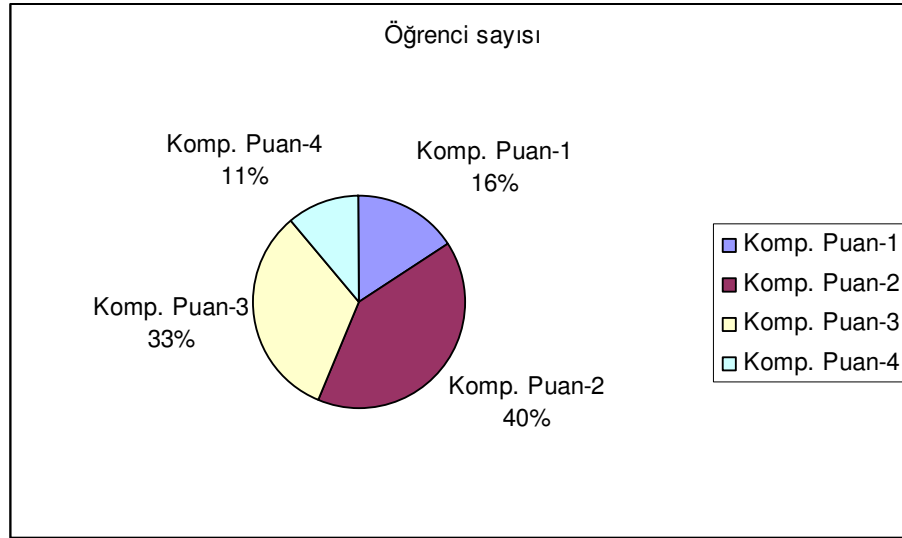
	Komp. Puan-0	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4
Öğrenci sayısı	1	39	54	5	1
Öğrenci yüzdesi	1	39	54	5	1

Grafik 6: Giriş Cümlelerinin Açık ve Etkileyici Olması**4.3.1.6. Ana Fikre Ulaşmada Düşünce Zinciri Kurma**

Öğrencilerin ana fikre ulaşırken bir düşünce zinciri kuramadıkları gözlenmiştir. Daha çok akıllarına ne gelirse onu yazmışlardır. Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 16 öğrenci 1, 40 öğrenci 2, 33 öğrenci 3, 11 öğrenci 4 puan almıştır.

Tablo 21: Ana Fikre Ulaşmada Düşünce Zinciri Kurma

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4
Öğrenci sayısı	16	40	33	11
Öğrenci yüzdesi	16	40	33	11

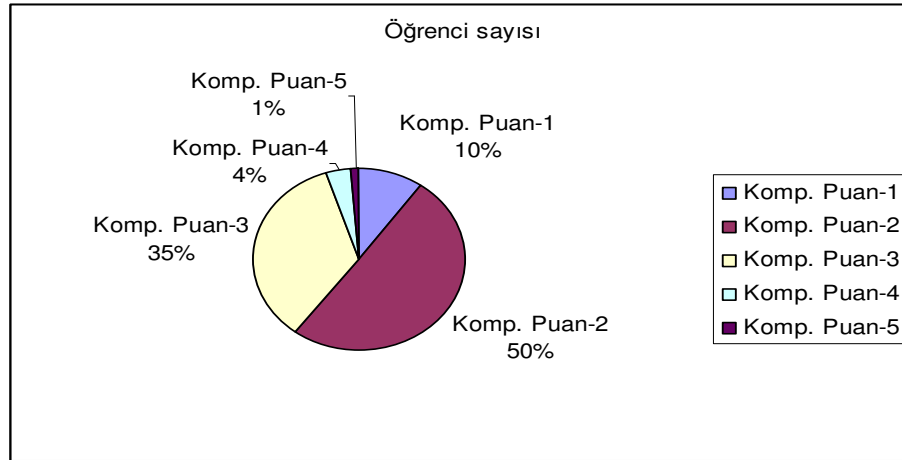
Grafik 7: Ana Fikre Ulaşmada Düşünce Zinciri Kurma**4.3.1.7. Yardımcı Fikirler**

Ana fikri destekleyici yardımcı fikirler yazmada öğrenciler beklenen düzeyde değillerdir. Ölçüt 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 10 öğrenci 1, 50 öğrenci 2, 35 öğrenci 3, 4 öğrenci 4, 1 öğrenci 5 puan almıştır.

Tablo 22: Yardımcı Fikirler

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4	Komp. Puan-5
Öğrenci sayısı	10	50	35	4	1
Öğrenci yüzdesi	10	50	35	4	1

Grafik 8: Yardımcı Fikirler

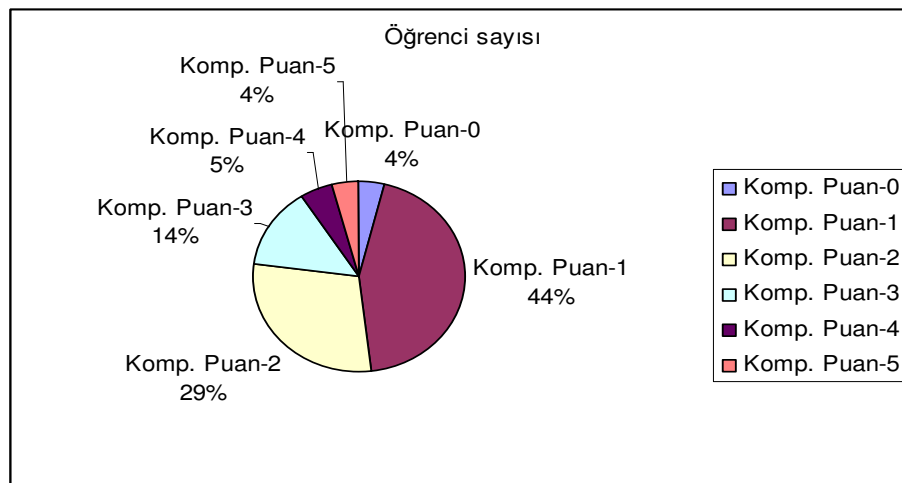
4.3.1.8. Düşünceyi Geliştirmede Her Fikir İçin Paragraf Düzenlenme

Ölçüt 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 4 öğrenci 0, 44 öğrenci 1, 29 öğrenci 2, 14 öğrenci 3, 5 öğrenci 4, 4 öğrenci 5 puan almıştır.

Tablo 23: Düşünceyi Geliştirmede Her Fikir İçin Paragraf Düzenlenme

	Komp. Puan-0	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4	Komp. Puan-5
Öğrenci sayısı	4	44	29	14	5	4
Öğrenci yüzdesi	4	44	29	14	5	4

Grafik 9: Düşünceyi Geliştirmede Her Fikir İçin Paragraf Düzenlenme

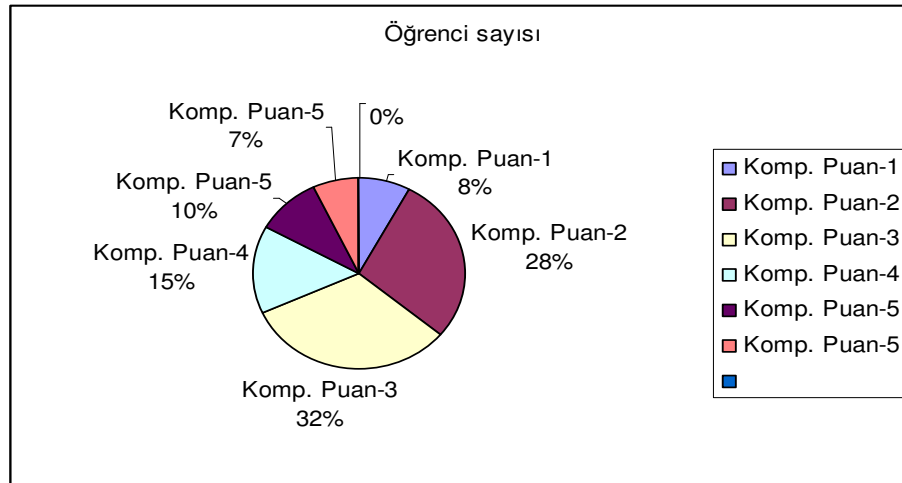
4.3.1.9. Yazıda Verilmek İstenen Ana Fikre Ulaşma

Ölçüt 100 puan üzerinden 6 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 8 öğrenci 1, 28 öğrenci 2, 32 öğrenci 3, 15 öğrenci 4, 10 öğrenci 5, 7 öğrenci 6 puan almıştır.

Tablo 24: Yazıda Verilmek İstenen Ana Fikre Ulaşma

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4	Komp. Puan-5	Komp. Puan-5
Öğrenci sayısı	8	28	32	15	10	7
Öğrenci yüzdesi	8	28	32	15	10	7

Grafik 10: Yazıda Verilmek İstenen Ana Fikre Ulaşma

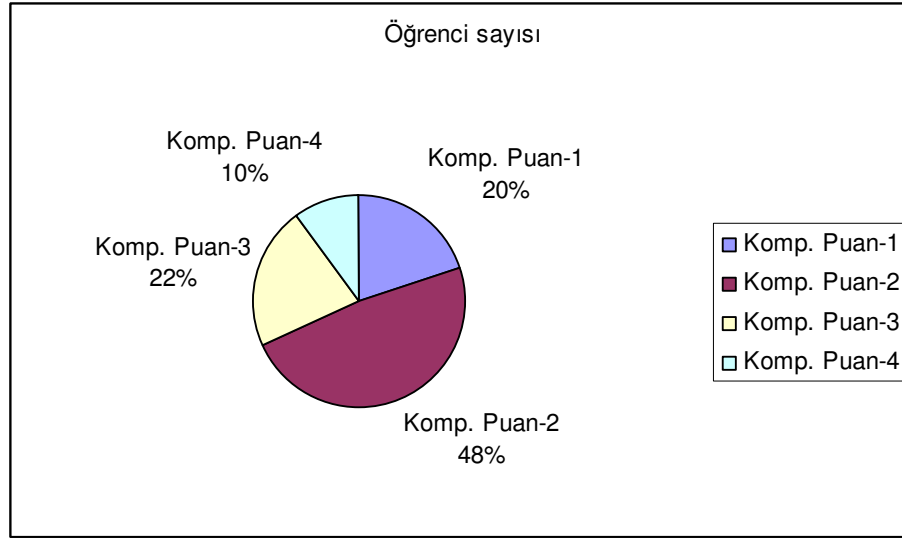
4.3.1.10. Sonuç İfadesi

Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 20 öğrenci 1, 48 öğrenci 2, 22 öğrenci 3, 10 öğrenci 4 puan almıştır.

Tablo 25: Sonuç İfadesi

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4
Öğrenci sayısı	20	48	22	10
Öğrenci yüzdesi	20	48	22	10

Grafik 11: Sonuç İfadesi

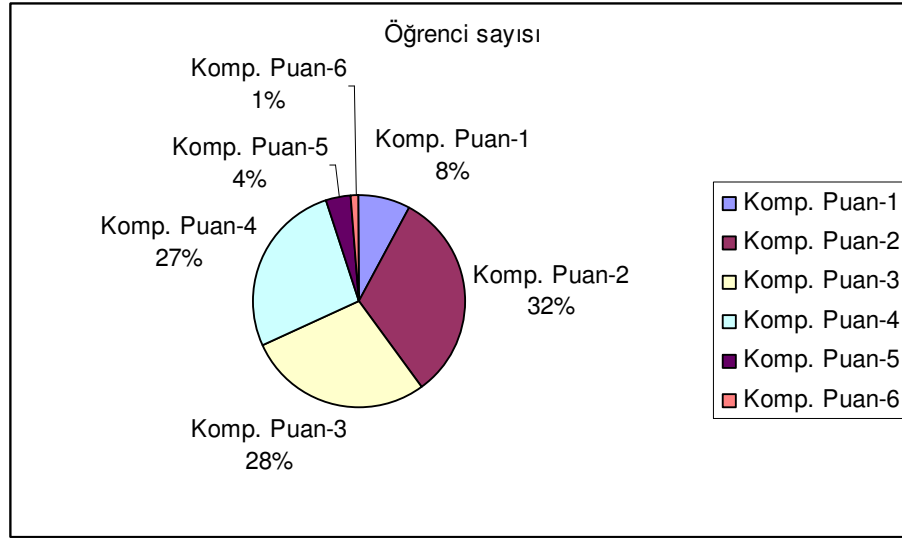
4.3.1.11. Konuyu Mantıksal Tutarlılık ve Bütünlük İçinde Anlatma

Yazıda mantık yönünden çelişkiler bulunup bulunmamasına, sebep-sonuç ilişkileri kurabilmeye, amaç-sonuç ilişkileri kurabilmeye dikkat edilmiştir. Ölçüt 100 puan üzerinden 6 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 8 öğrenci 1, 32 öğrenci 2, 28 öğrenci 3, 27 öğrenci 4, 4 öğrenci 5, 1 öğrenci 6 puan almıştır.

Tablo 26: Konuyu Mantıksal Tutarlılık ve Bütünlük İçinde Anlatma

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4	Komp. Puan-5	Komp. Puan-6
Öğrenci sayısı	8	32	28	27	4	1
Öğrenci yüzdesi	8	32	28	27	4	1

Grafik 12: Konuyu Mantıksal Tutarlılık ve Bütünlük İçinde Anlatma

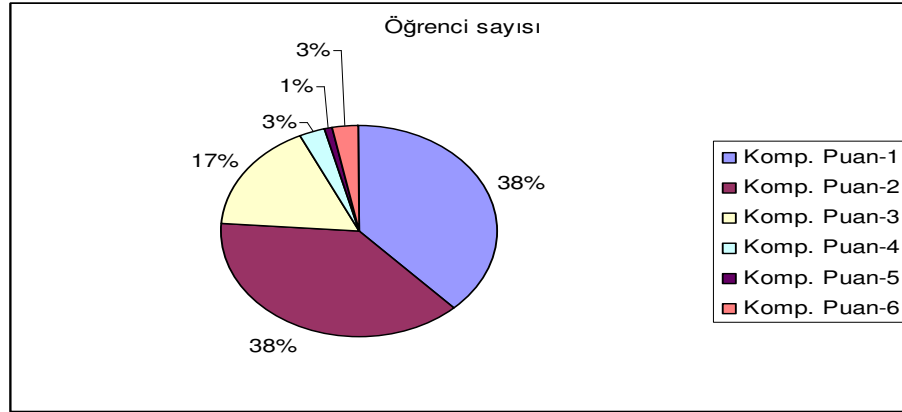
4.3.1.12. Konunun Özelliğine Uygun Düşünceyi Geliştirme Yolları Kullanma

Öğrencinin tanımlama, betimleme, örnekleme, karşılaştırma, tanık gösterme, benzetme ve sayısal verilerden yararlanılarak ana fikir desteklenmesi 100 puan üzerinden 6 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 38 öğrenci 1, 38 öğrenci 2, 17 öğrenci 3, 3 öğrenci 4, 1 öğrenci 5, 3 öğrenci 6 puan almıştır.

Tablo 27: Konunun Özelliğine Uygun Düşünceyi Geliştirme Yolları Kullanma

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4	Komp. Puan-5	Komp. Puan-6
Öğrenci sayısı	38	38	17	3	1	3
Öğrenci yüzdesi	38	38	17	3	1	3

Grafik 13: Konunun Özelliğine Uygun Düşünceyi Geliştirme Yolları Kullanma

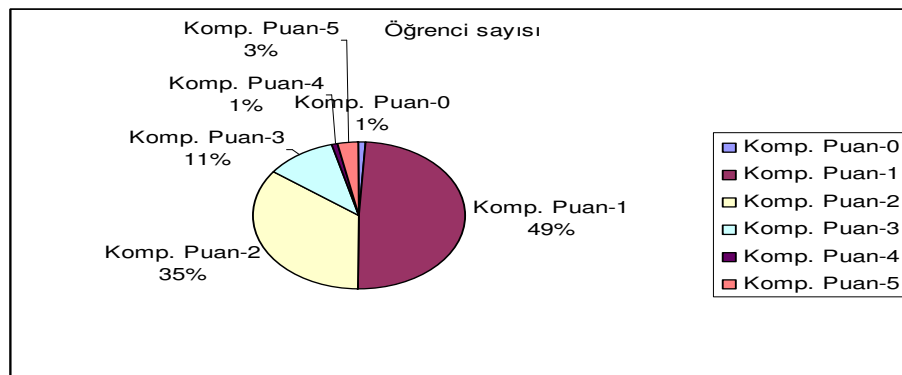
4.3.1.13. Atasözü, Deyim ve Söz Sanatlarını Kullanma

Anlatımın zenginleştirilmesi 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 1 öğrenci 0, 49 öğrenci 1, 35 öğrenci 2, 11 öğrenci 3, 1 öğrenci 4, 3 öğrenci 5 puan almıştır.

Tablo 28: Atasözü, Deyim ve Söz Sanatlarını Kullanma

	Komp. Puan-0	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4	Komp. Puan-5
Öğrenci sayısı	1	49	35	11	1	3
Öğrenci yüzdesi	1	49	35	11	1	3

Grafik 14: Atasözü, Deyim ve Söz Sanatlarını Kullanma

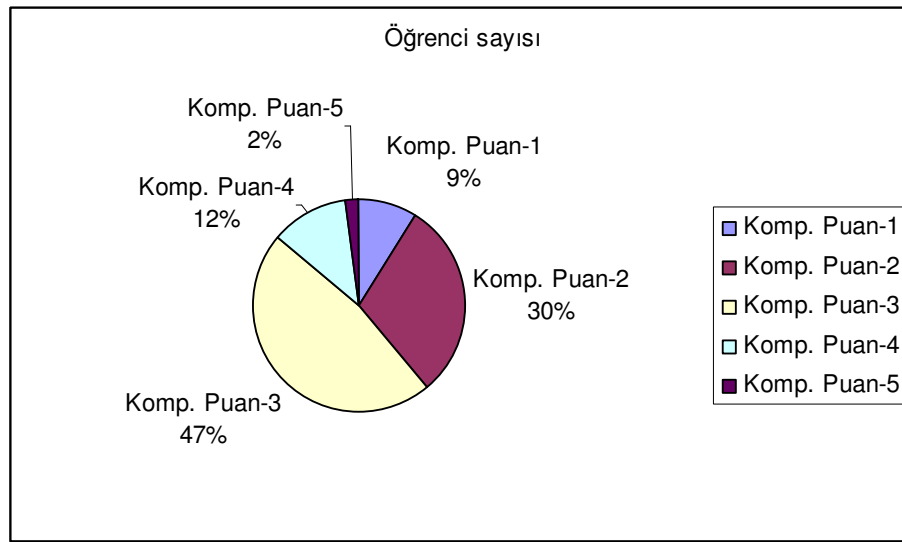
4.3.1.14. Cümle Kuruluşlarının Dil Bilgisine Uygunluğu

Ölçüt 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 9 öğrenci 1, 30 öğrenci 2, 47 öğrenci 3, 12 öğrenci 4, 2 öğrenci 5 puan almıştır.

Tablo 29: Cümle Kuruluşlarının Dil Bilgisine Uygunluğu

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4	Komp. Puan-5
Öğrenci sayısı	9	30	47	12	2
Öğrenci yüzdesi	9	30	47	12	2

Grafik 15: Cümle Kuruluşlarının Dil Bilgisine Uygunluğu

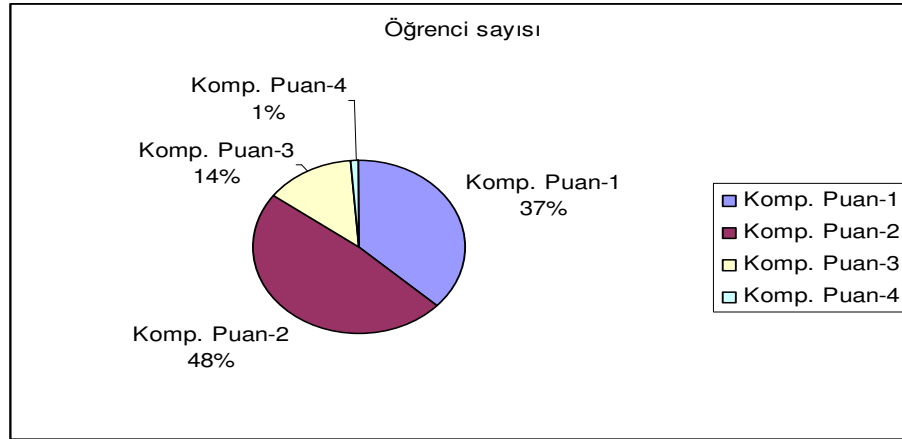
4.3.1.15. Örnek ve Benzetmelerin Yeterliliği ve İçeriğe Uygunluğu

Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 37 öğrenci 1, 48 öğrenci 2, 14 öğrenci 3, 1 öğrenci 4 puan almıştır.

Tablo 30: Örnek ve Benzetmelerin Yeterliliği ve İçeriğe Uygunluğu

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4
Öğrenci sayısı	37	48	14	1
Öğrenci yüzdesi	37	48	14	1

Grafik 16: Örnek ve Benzetmelerin Yeterliliği ve İçeriğe Uygunluğu

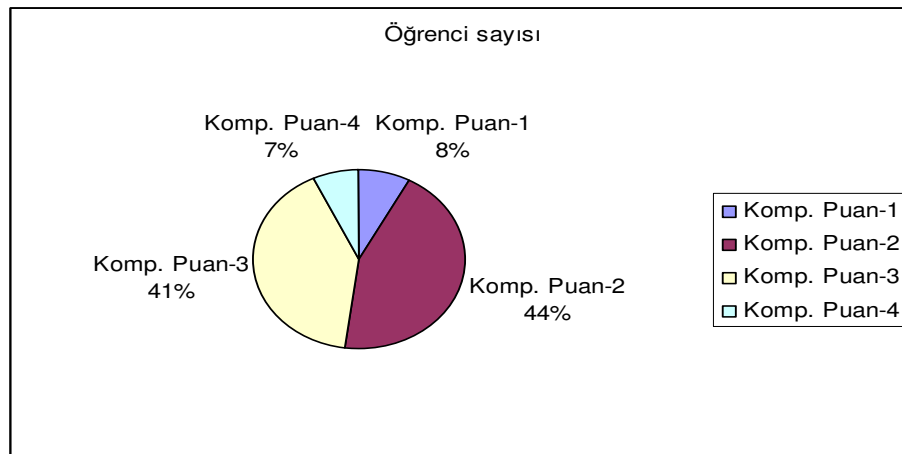
4.3.1.16. Kelimeleri Yerinde ve Doğru Anlamda Kullanma

Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 8 öğrenci 1, 44 öğrenci 2, 41 öğrenci 3, 7 öğrenci 4 puan almıştır.

Tablo 31: Kelimeleri Yerinde ve Doğru Anlamda Kullanma

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4
Öğrenci sayısı	8	44	41	7
Öğrenci yüzdesi	8	44	41	7

Grafik 17: Kelimeleri Yerinde ve Doğru Anlamda Kullanma

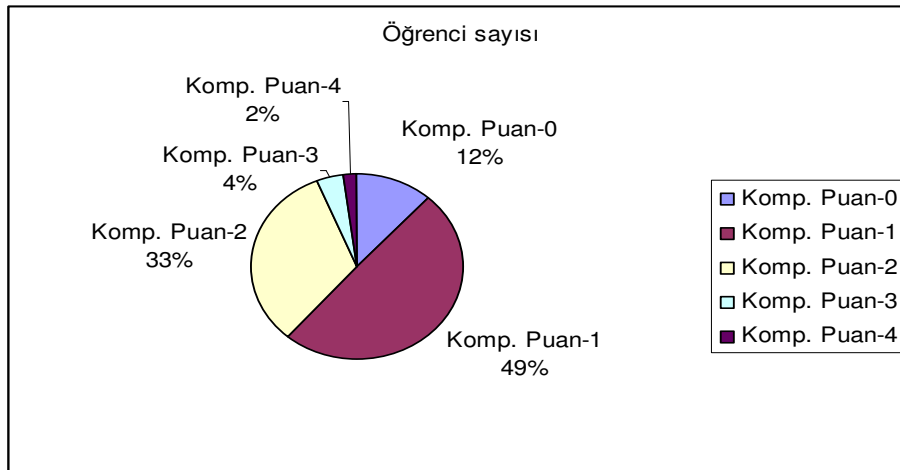
4.3.1.17. Kelime Zenginliği

Öğrencilerin yazısında kelime zenginliğinin (Programda, öğrencilerin en az 150 kelimedenden oluşan metinler yazması istenmiştir.) arandığı ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 12 öğrenci 0, 49 öğrenci 1, 33 öğrenci 2, 4 öğrenci 3, 2 öğrenci 4 puan almıştır.

Tablo 32: Kelime Zenginliği

	Komp. Puan-0	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4
Öğrenci sayısı	12	49	33	4	2
Öğrenci yüzdesi	12	49	33	4	2

Grafik 18: Kelime Zenginliği

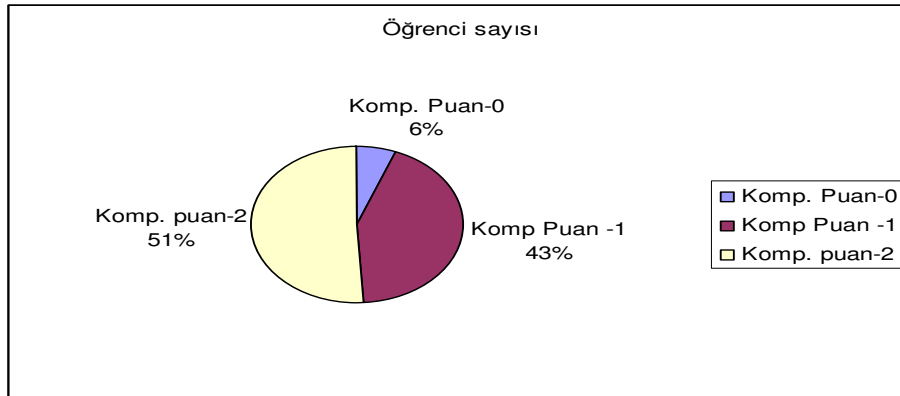
4.3.1.18. Cümlede Kelime Tekrarları

100 üzerinden 2 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre yapılan incelemelerde 6 öğrenci 0, 43 öğrenci 1, 51 öğrenci 2 puan almıştır.

Tablo 33: Cümlede Kelime Tekrarları

	Komp. Puan-0	Komp Puan -1	Komp. puan-2
Öğrenci sayısı	6	43	51
Öğrenci yüzdesi	6	43	51

Grafik 19: Cümlede Kelime Tekrarları

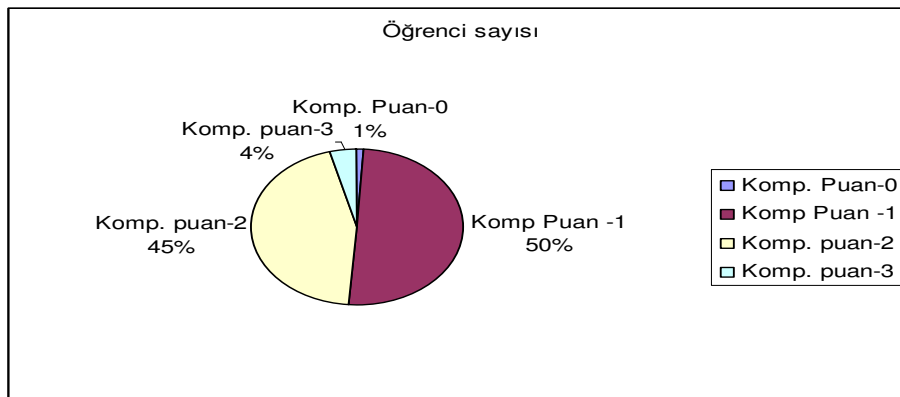
4.3.1.19. Eski Bilgileri Harekete Geçirme

Eski bilgilerin hatırlanarak zihinde var olan malzemenin konu ile ilgili ve yeterli olmasının incelendiği bu madde 100 puan üzerinden 3 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre yapılan incelemelerde 1 öğrenci 0, 50 öğrenci 1, 45 öğrenci 2, 4 öğrenci 3 puan almıştır.

Tablo 34: Eski Bilgileri Harekete Geçirme

	Komp. Puan-0	Komp Puan -1	Komp. puan-2	Komp. puan-3
Öğrenci sayısı	1	50	45	4
Öğrenci yüzdesi	1	50	45	4

Grafik 20: Eski Bilgileri Harekete Geçirme

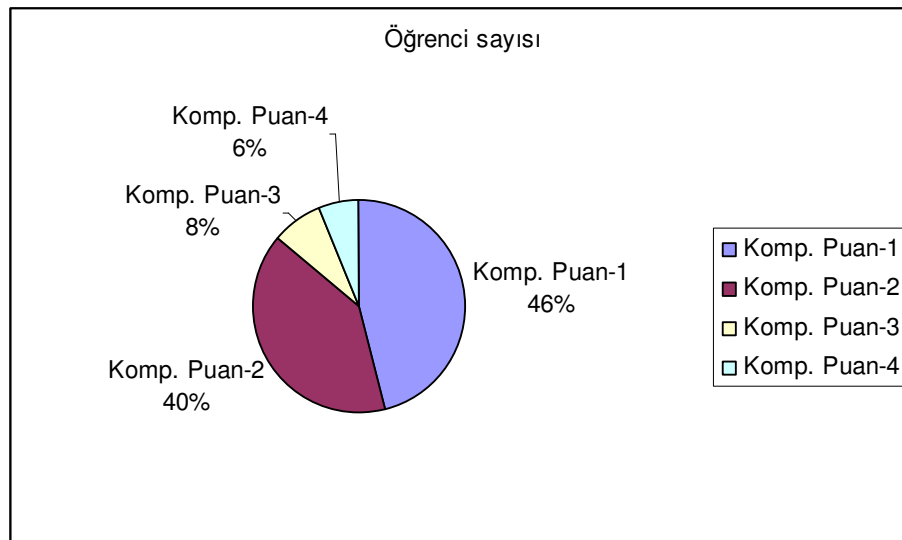
4.3.1.20. Konuyu Kendine Özgü İfadelerle Anlatma

Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 46 öğrenci 1, 40 öğrenci 2, 8 öğrenci 3, 6 öğrenci 4 puan almıştır.

Tablo 35: Konuyu Kendine Özgü İfadelerle Anlatma

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4
Öğrenci sayısı	46	40	8	6
Öğrenci yüzdesi	46	40	8	6

Grafik 21: Konuyu Kendine Özgü İfadelerle Anlatma

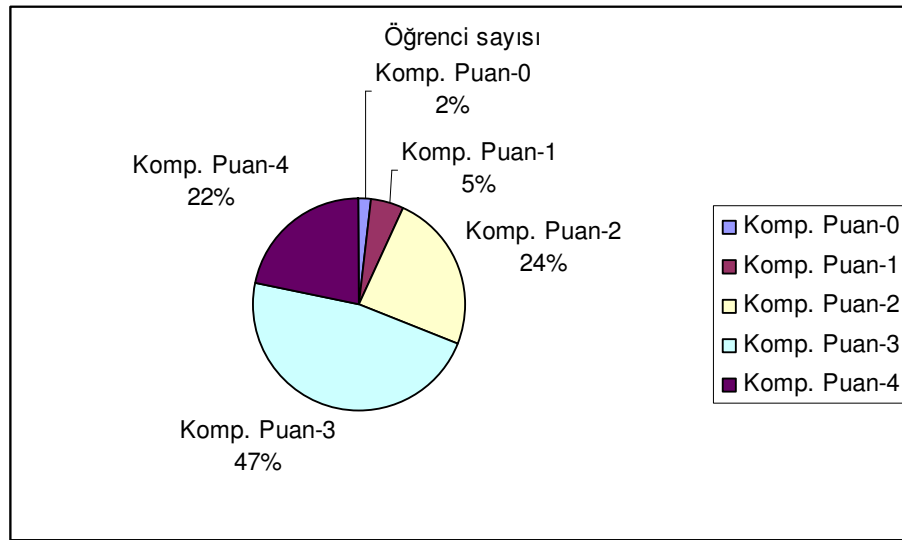
4.3.1.21. Yazıda Gereksiz Yere Başka Dillerden Gelen Kelime/Terim Kullanma

Öğrencilerin özellikle bilgisayar ve internetin etkisi ile çok daha fazla yabancı kelime kullanacakları düşünülebilir; ancak kompozisyonlarda durumun böyle olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin Türkçe dersinde yazılı anlatımda kendi aralarında kullandıkları dili kullanmamaları umut vericidir. Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 2 öğrenci 0, 5 öğrenci 1, 24 öğrenci 2, 47 öğrenci 3, 22 öğrenci 4 puan almıştır.

Tablo 36: Yazıda Gereksiz Yere Başka Dillerden Gelen Kelime/Terim Kullanma

	Komp. Puan-0	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4
Öğrenci sayısı	2	5	24	47	22
Öğrenci yüzdesi	2	5	24	47	22

Grafik 22: Yazıda Gereksiz Yere Başka Dillerden Gelen ve Kelime/Terim Kullanma

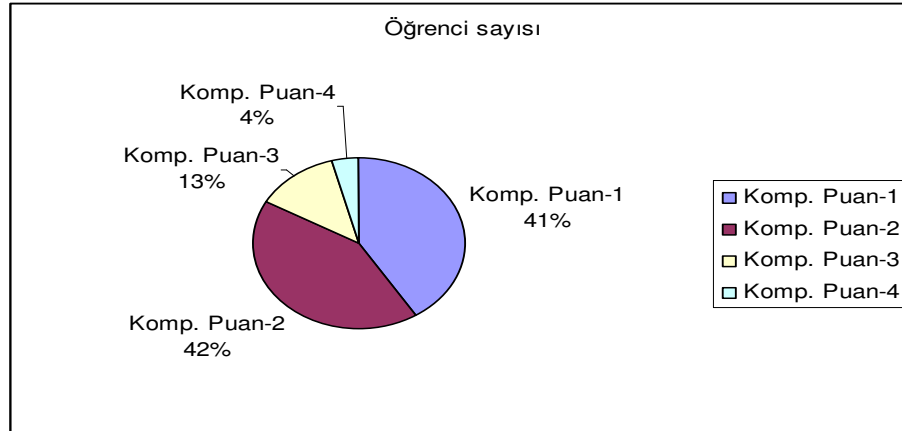
4.3.1.22. Yazının Şekil ve İçerik Bakımından Öğrencinin Seviyesini Yansıtması

Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 41 öğrenci 1, 42 öğrenci 2, 13 öğrenci 3, 4 öğrenci 4 puan almıştır.

Tablo 37: Yazının Şekil ve İçerik Bakımından Öğrencinin Seviyesini Yansıtması

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4
Öğrenci sayısı	41	42	13	4
Öğrenci yüzdesi	41	42	13	4

Grafik 23: Yazının Şekil ve İçerik Bakımından Öğrencinin Seviyesini Yansıtması

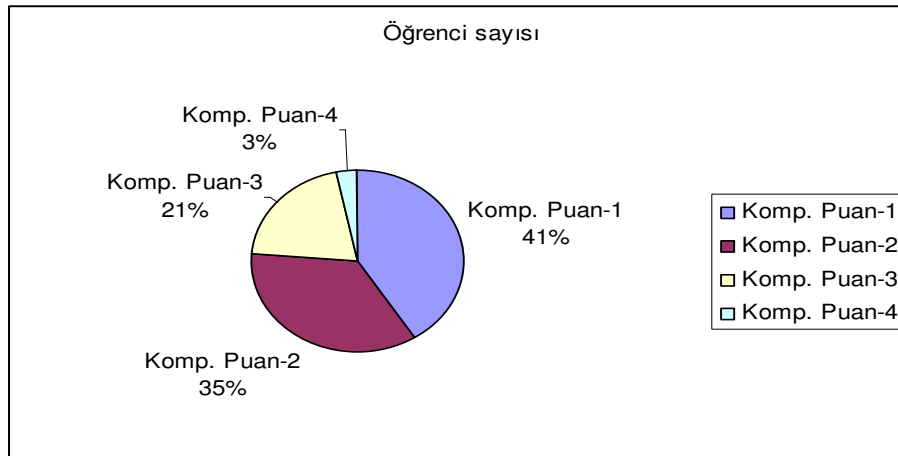
4.3.1.23 Yazıda Noktalama İşaretlerine Uyma

Öğrencilerin çok fazla sayıda noktalama hatası yaptıkları görülmüştür. Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 41 öğrenci 1, 35 öğrenci 2, 21 öğrenci 3, 3 öğrenci 4 puan almıştır.

Tablo 38: Yazıda Noktalama İşaretlerine Uyma

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4
Öğrenci sayısı	41	35	21	3
Öğrenci yüzdesi	41	35	21	3

Grafik 24: Yazıda Noktalama İşaretlerine Uyma

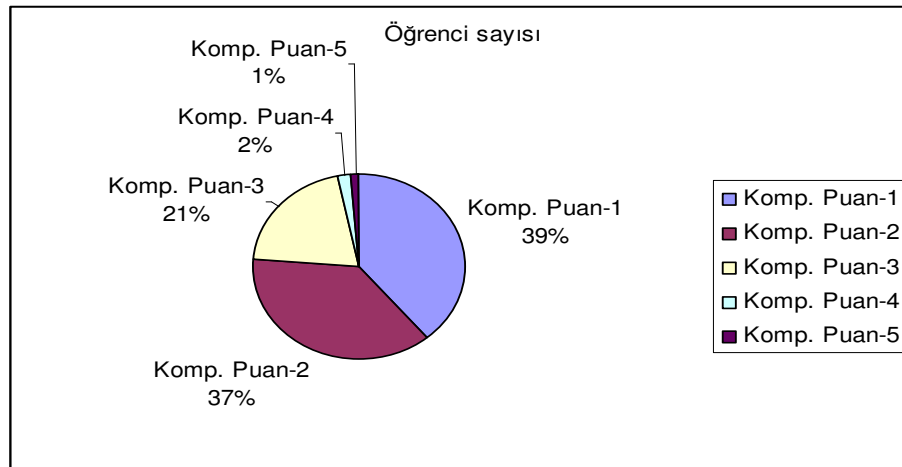
4.3.1.24. Yazıda İmla Kurallarına Uyulması

İmla hataları sıklıkla yazılarda tespit edilmiştir. Ölçüt 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 39 öğrenci 1, 37 öğrenci 2, 21 öğrenci 3, 2 öğrenci 4, 1 öğrenci 5 puan almıştır.

Tablo 39: Yazıda İmla Kurallarına Uyulması

	Komp. Puan-1	Komp. Puan-2	Komp. Puan-3	Komp. Puan-4	Komp. Puan-5
Öğrenci sayısı	39	37	21	2	1
Öğrenci yüzdesi	39	37	21	2	1

Grafik 25: Yazıda İmla Kurallarına Uyulması

4.3.2. Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarının Kompozisyon Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu kısmında, EK: 2'de verilen kompozisyon ölçütlerine göre incelenmiş ve bu ölçütlere uymayan bölümler tespit edilmiş ve öğrencilerden beklenen yazılı anlatım ile ilgili bilgi, beceri eksiklikleri örneklendirilmiştir.

4.3.2.1. Kompozisyona Uygun Başlık Seçme

Kısa tanımıyla başlık, yazının adıdır. Tabiatta görülen her varlığın bir adı olduğu gibi her yazının da bir başlığı vardır. Başlıksız metin tamamlanmamış bir çalışmadır. Başlık, yazanın konudan uzaklaşmasını önler; yazarı konunun içine çeker. Yazının özgünlüğü başlıkla sağlanır. İyi seçilmiş bir başlık aynı zamanda yazının içeriği hakkında bilgi de verir. Ayrıca başlık, işlenen fikre uygun olduğu takdirde yazı daha anlamlı ve tesirli olur (Aktaş, Gündüz: 2005).

İncelenen kompozisyonlarda öğrencilerin yazılarına başlık koymadıkları; var olan başlıklarına orijinallikten uzak, sıradan olduğu görülmüştür.

4.3.2.2. Düzgün, Okunaklı, İşlek Bir Yazı Yazma

Yazının okunabilirliği, itina ile yazılmış olması okuma isteği uyandırır.

Günümüzde görsellik oldukça ön plandadır. Kişinin yazılı anlatımda görsel sunumu, dış planlamanın yanı sıra yazının düzgün, işlek ve okunaklı olması ile sağlanır. Bu nedenle ilköğretim yazma ile ilgili beklenen becerilerden biri düzgün yazı yazmaktır.

Aşağıya öğrencilerin yazılarını örnekleyen kompozisyonlar alınmıştır:

Örnek 1 (Kompozisyon no: 35):

Caner Eren Bozan
1329

AAAL

BOŞLUK

Boşlukta olmak en tehlikeli durumlardan biridir. Tek olduğumuz zaman yapabileceğimiz tek şey düşündürmektir.

Etrafında hiçbir şey olmayan nesne, sermesin; uzayda olan bir nesne, ne yapacağını bilmez. Kendi etrafında döner durur ve kendisine karşı gelecek her tehlikeye açıktır. Etrafında birden kendisinden büyük nesnelere belirebilir ve onların içinde yok olabilir. Bu yoksunluk, tek olmayı, başkalarıyla birlikte olmamayı çok rahat bir şekilde bir lise öğrencisine benzetebiliriz. Günümüz devri olarak bunalmaya girmek için birçok nedenimiz var. Örneğin: ÖSS, okul sınavları, arkadaşlarımızla olan kavgalarımız, sevgililerimiz... Böyle bir bunalmada tek başımıza sıkılmayız. İşte tam bunalmadayken, uzaydaki bir nesneye benzeriz. Ne yapacağımızı bilemeyiz. Etrafımızda öylece dolanırız. Bu esnada bizler her tehlikeye açık durumdayız.

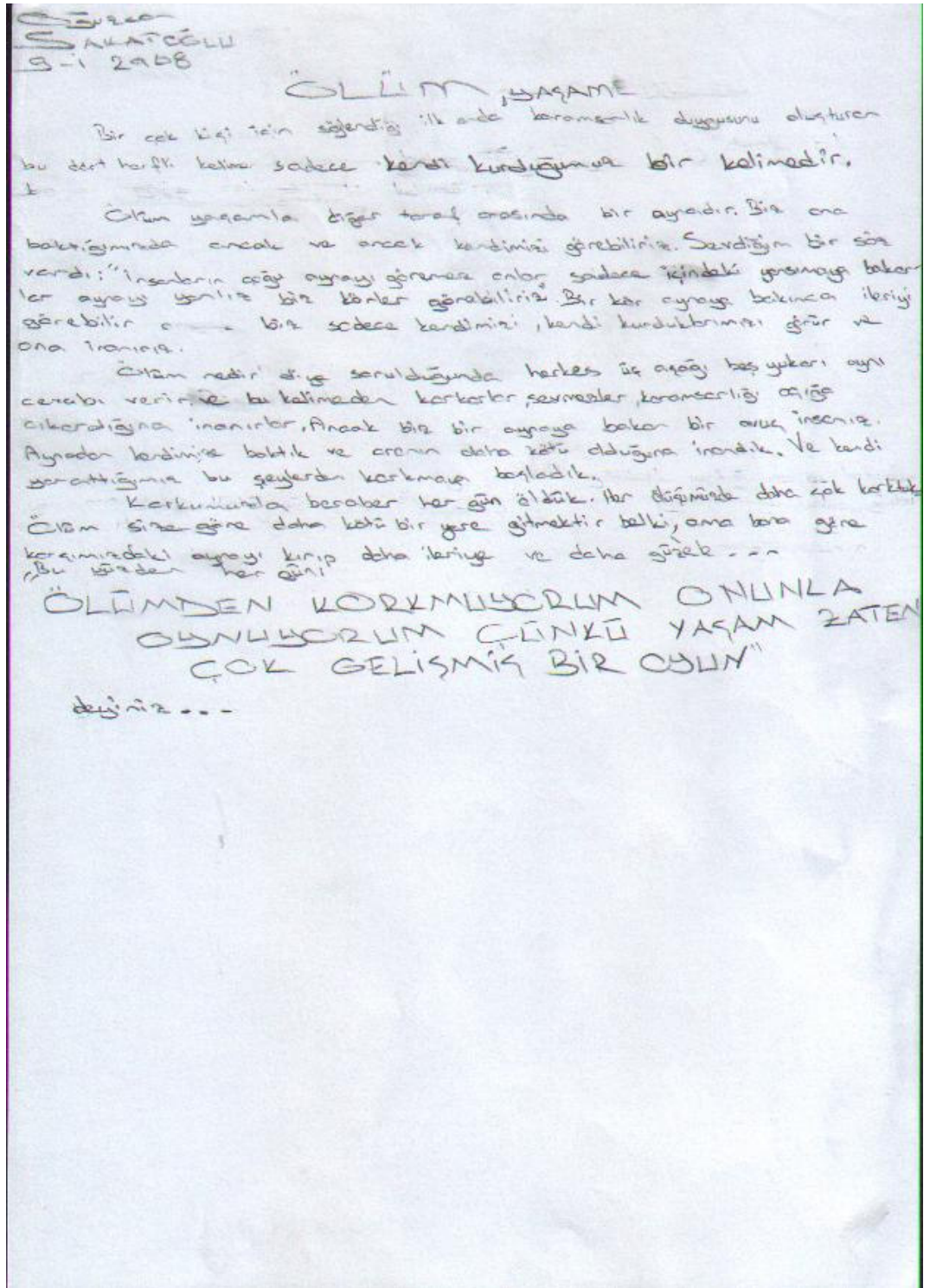
örnek verecek olursak; Yanlış arkadaşlarla bir-
 likte olabiliriz. Bunun sonucunda kötü alış-
 kanlıklar kazanabiliriz bantlar, eroin, Labetin,
 Uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı, zararlı
 maddeler olabilir. Bunalmı, atlatmamız da biz-
 lere öncelikle ailelerimiz yardımcı olurlar.
 Ama bunalımın ilerisi safhalarındaysak
 bu da yeterli olmayabilir. Bugün sabah
 gazeteden bir haber okudum. Haber
 bir babanın ameliyat yaparak oğluna uyus-
 turucu parası kandığını anlatıyordu. Çocu-
 ğuna ilk başlarda uyuşturucuyu bedava ya
 vermişler ve çocuk artık uyuşturucunun
 bağımlısı olmuş. Bu andan itibaren de uyus-
 turucuyu artık parayla satmaya başlamışlar.
 Ama çocuk bir kere başladı artık bira-
 kamıyor. Babası yalvarıyordu gazetecilere,
 "Ben artık para yetiştiremiyorum." diye.
 Bu neden kaynaklanıyor diye düşünürsek
 burada suçun belli bir bölümünü babanın
 üzerine yükleyebiliriz.

Başlıkta kalmak bir adamın ölümlerini
fermanın okunması demektir bence. Gün-
kü birkere yalnızlığa giren insan kolay
olarak o durumu anlatırmış.

Caner Eren DOĞAN

1329 AAAL

Örnek 2 (Kompozisyon no: 57):

4.3.2.3. Dış Planlama

İçerik kadar kâğıt düzeni de büyük bir öneme sahiptir. Kurallara uygun olarak düzenlenmiş yazılar okuyucu üzerinde çok daha etkili olur ve yazının amacına ulaşmasında son derece önemli bir özellik gösterir.

Aşağıya alınan kompozisyonlarda dış planlamaya dikkat edilmemiştir.

Örnek 1 (Kompozisyon no: 74):

Melike KARACAM 9-12942
16 Mart 2007

BANA DOSTLUĞU ÖĞRETEN İNSAN
Hümeysra

Antara'ya geldiğinden beri Beypazarı'na büyük özen duymamın en büyük nedeni: O benim en yakın arkadaşım ve hele de öyle. Artık çok az görüşebiliyor olmama rağmen o benim için esikler ne idiyse, şimdi de aynı Hümeysra.

Bu durum canımı sızılmıyor değil. Buradayken her gün istediğim istemediğim her insana görüşebiliyorken, o yok. Sanırım bu hayatın acımasızlığı biraz da. Bir acıdan da iyi oldu diyebilirim; çünkü Beypazarı'ndayken küçük şeylerden hoşlanırdım. Bazen 1 ay görüşemediğim bile olurdu. Çocukluk işte... Şimdi onun değerini daha iyi anladığımı ve dostluğun ne anlama geldiğini öğrenmişim.

Hümeysra benim 4 yaş büyük. Uzun boylu, kahverengi saçlı ve yeşil gözlidir. Beklemedim ki o kadar kimsede sezemediğim bir anlam vardı. Onunla konuşurken hissettiğim gibi olurum bazen. Kendini o kadar başarılı ifade eder ki... Onunla beraberlik benim için bir kavram silinmiştir hayatımdan. Beni etkileyen çok iyi başarı. O mutlu olduğunda benim de mutlu olmaktan başka seçeneğim yoktur. O bunu saçlar için. Şimdiye kadar her işi anında yanında olabilmek, beni quidirektörüm. OKS sonrasında gördüğüm yastan beni vespereydi. Ve o zaman farkettim ki, ben onun yanında gezdiğim kadar olamadım. O yeşil gözetken yastarla dolmuşunda azerde kahyırım, yorke yardım edemedim. Ona hayran olmama bir nedeni de bu. Çünkü o kulanı felsefesiyle başlanmış, bana "dost"un anlamını kavratmıştır. Buradayken en çok eradığım şey de bu zaten. Karşılık beklemesinin onun gibi olabileceğini. O güder kendini badekte hissettim ve çok üzülüm ondan ayrı kalışına.

Kıvrık olarak çok güzel bir yapıya sahiptir Hümeysra. Kararlıdır ve bu kararından hiç kimse onu vespereemez. Biraz insandır da ki bu benle de var ve beraber gelebileceğimize bazı anları sırf bu yüzden küs olarak hercadık ve o zamanlarda da biriktirdik daha iyi arkadaş, kendis gibi olduk artık.

Kendisi benim için her şeyden o benim için bir aile gibidir. Çok zaman kaprislerini almıştır ve aslo ama aslo vesperemezler. Ne zaman elimiz takılır, bir konu olsa ona danışırım. Çünkü hayatın görüşüne en değer verdiğim insan olur. Her zaman mantıklı düşünceleri ama bir o kadar da duygusal bürür o.

Kararlıların bir-birinden ayrılması çok zordur ya. Bu da oldu bilimsel de. İki tırnakları ayırdığımız işte. Bazen hayatı beni yaşadığını düşünüyorum kabretmeyi öğreniyorum böylelikle. Onunla o kadar çok şey öğrendim ve o yokken bile bana bir şeyler öğretmeyi başarıyor.

Onunla tanıştıktan bu yana hep beni büyütüyor ve onun herkesten ayrı bir yapıya sahip olduğunu, özel birini olduğunu düşünüyordum. En küçük şeylerden mutlu olma ve beni de mutlu etmeyi bildi. O söylediği sözler o kadar önemliydi ki benim için. Ve o, o kadar önemliydi ki... Onun iyi bir davranışı bir çok büyük olaydan daha çok mutlu edebilmeyi beni. Gururlandırmıştır ayrıca... Çünkü onun gibi biryle dost olmak kendini özel hissettirmiştir bana. Herkesin sahip olabileceği bir şey değil. Çünkü gerçek dost. Sadece sahip olduğun arkadaşlar değil. Bu nedele düşünmek: Saçlı insanlardan benim için o var.

Bu düşününce beni zaman zaman kulancığe de itmiştir. Şimdi bile onun her gün yanında olma sanası olan insanları kışkırtılmaktadır. Ama düşünün ki bu da bana dostluğun anlamını öğretiyor. Anımda ne kadar mesafeli olursa olsun neşeliyle başlı olma... Beraber geleceğimize her şeyden önce için yapmadığın planları... Ona apt şey borclu oluyorum... Ama onun sanları benim hissetmem için yapmadığın. Bu konuda mütevazî olamayacağım. Belli su anla yaşadığım yorke doğum... Belli onlar şimdi onunla birle. Ama bir fertimiz var. Onun dostu olan benim ve hayatta bir dostu olur insan... Ve ben bu yüzden özlem!

Örnek 2 (Kompozisyon no: 83):

Ad: GİZEM
 Soyad: GÖRÜLÜOĞLU
 Sınıf: 9-P
 No: 1726
 Konu: "Gevrenizde bulunan, sevdiğiniz bir kişinin bütün özelliklerini anlatan bir yazı yazınız."
 Okul: Ankara ATATÜRK Lisesi

MINİK KUS

İlayda; teyzemin kızı, 4 yaşında ve çok zeki bir çocuk. Onun zekâsı geuresindeki her tane saçtıcağ derece de dikkat çekici. Çok güzel bir çocuk olan İlayda herkese mutluluk kaynağı oluyor ve bence diğer çocuklardan çok daha sevecen ve cana yakın.

İlayda'nın qâlet; mahalledeki çocukların oynadığı mistetler kadar güzel ve eleğeli. Saçları kıvrıktır, tatlı sürekli kesildiği için dalga aşamasına gelmiş ama her hatıyla çok güzel saçlarının o kıvrımı sanki; gittikçe büyüyen İlayda'nın tanımının basit hatıyla ifadesi; gittikçe karmarık ve hareketli olan kişiliği, yavaş yavaş olgunlaşıyor. Kafa setli aynı babasının gibi. Hafif ügen :) Ama saçları bunu saklıyor.

Burnu çok hoş ve çok sekilli; küçük ve sını, Dudakları çok ince ve sekilli. Genesi ise kardeşimden sonra hayatımda gördüğüm en güzel gene: küçük, hafif kalkan.

Yandan Picasso'nun tablolarındaki karakterlerin genesi kadar net. Elmacık kemikleri yuvarlak bir şekilde hafif çıkık. Bu yönüyle onu, herkes bana benzettir. Omuzları çok narin. Boyu çok uzun. Bu özellik babasından geliyor olabilir ama genekten yaşlarına göre boya b yep baelliği gösteriyor. Eller ve ayakları ise boyayla orantılı olarak çok boyok. Benim 3. sınıfta giydiğim ayakkabıları, şu an o giyiyor.

Kisilik olarak henüz pek bir şey söyleyemez ama yeni yeni oturmaya başlayan bu unsurun onda çok güzel bir şekilde gelişeceğinden eminim. Hareketli bir çocuk olan İlayda genelde kıyafet ve ayakkabı seçimlerinde, annesiyle beraber pembe rengini tercih ediyor. Nerede pembe bir tuta ve ya albise görse hemen annesini bunu alması için zorluyor. Yeni kıyafetlerini ise eve getince bizlere, sanki onları giymeye kıyamıyormuşçasına zevince ve rahattama ifadesiyle küçük bir podyum gösterisi yapıyor.

Kuzenim, kardeşim, minik tuşum İlaydayı size bir kompozisyonla anlatabilirdim. Sen ne mutlu! İlayda'yı aklımda bu kadar kocak bir parçade anlatılmaya öne İlayda bu...

Örnek 3 (Kompozisyon no: 88):

BİLGİSAYAR OYUNLARININ İNSANLAR ÜZERİNDEKİ OLUMLU ETKİLERİ

Konu bilgisayar oyunları olduğunda insanların aklına hep çocukların üzerindeki olumsuz etkileri gelir. Toplumumuzdaki yetişkin insanlarında %97,69'u bu konu hakkında olumsuz şeyler düşünür. Çok az insan, bu insanların tek yönlü bakış açısı olmayıp, için onları kutluyorum, bilgisayar oyunlarının çocukların üzerindeki olumlu etkilerini görebilmiştir.

Bilgisayar oyunlarının olumlu ve olumsuz etkilerini saydığımızda, çok açık görülmektedir ki olumlu etkiler olumsuz etkileri mağlup eder. Herkesin söylediği; bilgisayar oyunlarına da bilgisayara iki saatten fazla bakmak ileride göz hastalıklarına yol açar, sözünün yanlış olduğu kanıtlanmasına rağmen, toplumumuzda %97,69 oranı yalnızca %82,43'e düşmektedir. Bunun kanıtlanmasına karşın insanların hala ve hala buna aksetmesi, toplumumuzda kalıplaşmış düşüncelere sahip çok sayıda insan olduğunu göstermektedir.

Bilgisayar oyunları, özellikle sıkıntısı geçen insanların ilacıdır. Hem de çocuklar küçük yaşta bilgisayar oynamaya başlarsa, kelimeleri sürekli duydukları için ve insan beyninin küçük yaşta öğrenme yeteneği gelişmiş seviyede olduğu için dilin %60'ı kafalarına yerleşir. Ayrıca oyun çeşitlerinden özellikle ilgili olan oyunlar da çocukların tarih bilgisini geliştirmektedir.

Tabii ki de çocuklar bilgisayar oyunlarına aşırı derecede bağlanmamalıdır. Fakat çocuklara sadece hafta sonu şeklinde kısıtlamalar da koyulmamalıdır.

Bilgisayar oyunları küçük bir çocuğa koca bir dünyayı tanıtır, ona hayata bir nebze de olsa hazırlar.

Yazan: Fatih Burak Belce (the conqueror)

Okul: Ankara Atatürk Lisesi (sihhiye)

No: 1954

Sınıf: 9-A

4.3.2.4. Kelime Zenginliği

Düşüncelerimizi, duygularımızı sözcüklerle ifade ederiz. Düşünceleri doğru ve içimizden geçtiği gibi aktarmak sözcüklerin yerinde kullanılmasına ve düşünceyi tam karşılayacak nitelikte olmasına bağlıdır. Düşüncenin taşıyıcısı her seviyedeki dil göstergeleridir. Dil göstergeleri bütünü içinde sözcükler önemli yer işgal eder. Herhangi bir konuda konuşabilmek ya da yazabilmek sözcük bilgimizin yeterli olmasına bağlıdır (Aktaş, Gündüz: 2005).

Aşağıdaki örneklerde öğrencilerin kelime hazinesinin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Örnek 1’de kompozisyonda kullanılan kelime sayısı 117, Örnek 2’de ise 99’dur; ancak programda öğrencilerin en az 150 kelimedenden oluşan metinler oluşturmaları gerektiği belirtilmiştir (MEB 1981:172).

Örnek 1 (Kompozisyon no: 12):

Uygut imzalı konu
404 408
R.K.M.A. Üssel Ç. K. T. G. re. tat. lele. hazırlanmış olan bir yer ve o yerin
Görsel özelliklerini anlatan bir yazı yazınız

Bir Başkadır Benim Memleketim

Çünkü memleketimiz için önem çoktur. Her
vatandaşımızın gözetilmesini görmek için bir ilimiz. Gerek doğal
güzellik gerek tarihi yapıyla başkadır bir şehirdir.

Anladık bu ilimizi önemli yerler de
tarihî. I. Dünya Savaşında Rusya'ya yardım göndermek ve "Hasta adam"
kaldırarak yardım isteyen İttihat Devletleri askerlere onlara nazaran az sayıda
ama imat ve vatan sevgisiyle dolu olan askerimiz arasındakî
Korpusunda hadîseler burayı önemli yapmıştır. Tarihî esine eder
rastlanan bir kahramanlık birliği sergileyen Mehmetlik
simolü görselimizi belirtiyor.

Ber de tarihini bilen ve ondan ders alan
bir Türk gençisi olarak bu ilimize gittim. Ve onun manevî
havasını tattım. Şehitliklerimize giderek atalarımıza ne kahraman
ne fedakâr olduğun bir kez daha anladım.

Bu dedi her Türk gençin hatması dileğiyle...

Örnek 2 (Kompozisyon no: 84):

GÖZDE KARACAN Atatürk Anadolu Lisesi (9.kıta)
 S-P 1931
 KAN:5

ARKADAŞLIK

Arkadaşlık, karşılıksız kendinden bir şeyler verebilmektir. Arkadaşlığa kolaylıkla bakılrsa da aslında gerçek değerler gerektirir. Günümüzde belki de bu yüzden gerçek arkadaşlıklar kurulamamasının nedeni budur.

Arkadaşlık, insanı yönlendiren, gelişiren bir olgudur. Bu nedenle arkadaş seçimine de özen gösterilmelidir. Duygularını, düşüncelerini paylaştığınız, birlikte zaman geçirdiğiniz bu kişiler özel olmalı ve özenle seçilmelidir.

Arkadaşlar birbirlerini etkilerler. Belli bir süre sonra arkadaşlar arasında düşünce benzerlikleri oluşabilmektedir.

Arkadaşlar arasında gırtlı kalan hiçbir şey olmaması gerektiğinden öyle durumlar oluşur ki... Onun üslubunu için etkinden geleni yaparken hiçbir zaman kendi çıkarlarının da düşünülmemesi. Arkadaşlığı sekteye getiren bu etmen bir gün yok dursa 'iste o zaman gerçek arkadaşlıklar kurulacaktır!'

4.3.2.5. Düşüncelerini Paragraflar Hâlinde İfade Etme

Tam ve doğru bir yazılı anlatım gerçekleştirmede en önemli öğelerden biri paragraflardır. Ana düşüncenin diğer fikirlerden ayrılması, yardımcı fikirlerin ortaya konması, yazının içerik yönünden planlanması paragraflar sayesinde olur.

Paragraflar yazarın bir düşünceden başka bir düşünceye geçtiğini göstererek, fikirlerin birbirinden ayrılmasını sağlayarak rahat bir okuma sağlarlar ve anlaşılmayı kolaylaştırır.

Paragraf sistemli bir şekilde düzenlenmelidir. Her bir paragrafın metin içerisindeki yeri ve önemi düşünülerek en uygun yerde bulunması gerekmektedir.

Öğrencilerin metinleri incelendiğinde, paragraf oluşturmada yeterli olmadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki örnekte, paragrafta birden fazla düşünce bir arada verilmiştir.

Örnek:

Bu üç mumun arasında arkadaşlığın önemi de bambaşkadır. Arkadaş, sizinle hiç bir çıkarı, hiç bir kan bağı olmadığı halde, hatta sadece sizin gibi insan olduğu için yanınızda olan, zor gününüzde size yardım eden, ve sadece ona verdiğiniz sevgi ile beslenen, karşılıksız seven kişidir. Arkadaşlık ise ortak yaşamının getirdiği bir kardeşlik duygusu, savunmak için bir araya gelme içgüdüdür. Maddi bir anlamda değil, tamamen manevi olarak açlığını gidermektir. İster kabul edin, ister etmeyin, ben sevginin de bir açıklığı olduğuna inanıyorum. Bunu kanıtlayacak bir sürü parçası var insan hayatının. Buna rağmen arkadaşlığın sadece bu açıklığı doyurmak için değil, aynı zamanda o temel koruma, yardım etme -hatta en doğru tabirle iyilik etme- isteğini gidermek için insanı insana yaklaştıran bir his olduğu kanısındayım. (Komp. 4)

Yukarıdaki paragrafta üç farklı düşünce bir arada verilmiştir. “Arkadaş, arkadaşlık, sevgi” bu üç konu bir paragrafta verilerek anlamın karışmasına sebep olunmuştur. Doğru bir anlatımda olması gereken *duruluk* bu paragrafta yoktur. Paragrafın başındaki cümlelerde *arkadaşın* kendisi için ne anlam ifade ettiğini anlatan öğrenci, bir süre sonra *arkadaşlığın* kendisi için ne ifade ettiğini anlatmaya başlamıştır. Daha sonra *sevgi* ile ilgili

düşüncelerini anlatıp sonra tekrar *arkadaşlık* konusuna dönmüştür. İfade edilmek istenen düşünceler birbiri içinde tam olarak ifade edilememiştir.

Örnek:

Arkadaşlar, hayat boyu yaşadığımız olayları, anıları, mutlulukları paylaşabileceğimiz insandır(1). Gerçek arkadaşlık kolay kolay kazanılamaz(2). Hayatımız boyunca yüzlerce arkadaşımız olur(3). Bu arkadaşların sadece çok küçük bir kısmı, bir menfaati olmadan bize bağlanmıştır(4). İşte bu insanlar gerçek arkadaşdır(5)...(Komp. 7)

Yukarıda, gelişme bölümünden bir paragrafın ilk beş cümlesi alınmıştır. Bu cümlelerin birincisinin anlattığı şey “arkadaş”ın yazan kişi için ne ifade ettiği ve kendine göre tanımıdır. İkinci cümlenin anlattığı şey ise birinci cümleden farklıdır ve “gerçek arkadaşlık” ile ilgili düşünce bu cümlede dile getirilmiştir. Diğer cümlelerde yeniden “arkadaş” kavramına dönülmüş ve bu konu ile ilgili olarak insanların hayatı boyunca sahip olduğu arkadaşın sayıca çokluğu, gerçek arkadaşın ne demek olduğu anlatılmıştır.

Paragraf bağdaşıklık açısından ele alındığında bu cümlelerin bir paragraf içinde değil, her birinin farklı paragraflarda yer alması ve cümlelerin de doğru sıralandığı bir biçimde anlatılması gerekmektedir.

Örnek:

10 numaralı kompozisyonun tamamı bir paragraftır.

Yeliz Yıldız
OKS Puanı: TM: 600
MF: 355
OKUL: F. K. M. Anadolu Lisesi
Konu: Karadeniz

Belki yazdığım bu kompozisyon bir romanın altlığı; olacak, fakat ben yazdığım kompozisyonlarda serbestliği seviyorum. Gezdiğim bir yerden bahsederken oranın ben de yaşadığı, hislerin içinde kaybolmayı çok seviyorum. Karadeniz Bölgesi belki de hayatında gördüğün en güzel yerdi. Gösterimi: yerli den almak istesen de alamıyordum. Karadeniz, tabiat yarısıyla deniz ve gök muayyenin belkide en güzel birleştiği yerdir. Oraya mitem ve aile dostlarımla gidip 2 gün kaldık. Fakat kendimi bence aşık ettirdi. Doğu Karadeniz'in Rize iline geliştirmiş günü' herkesin kıbarmak yemek yenmeye gelüp bu yüzden as kaldığı lüks bir lokantada geindik. Allah'ın lokantanın yanında Karadeniz'in havin dalgalarının sempitiği bayulit bir yervardı. Aklanda birlikte lokantadan siliip denize sayre daldık. Nasıl bir denizdi o öyle? Nege kızmıştı? Neden bu kadar hırıandı? Bu sorularına hiçbir yanıt alamıyordum. Almak zinde varamadım zaten. Denizin rüçğeri ihini üpertti. Aklanda kaptırdı kendini bu hırıan sayre. O çok duygusal biridir. Belki Karadeniz'i; oranın da en çok seven o oldu. Babamın ailenin sebebiyle Anadolu'nun her köşesini dalaşip dururuz. Kaldığımız yerlerde otururken nevrerler hırları de görürüz tabiki. Karadeniz bunlar arasındaki en güzeline değir bir yerdi. Sadece de bir mi güzel idi? Hayır! İnsanlar bu şehrin güzelliğinde bir türlü' bütölse muayyenlerdi. Caktıkkantlılar sanlardı. Lokantadaki yemeğimizi den sonra bir orduvünde kaldık. Ondan sonra İnanların rahmeti ile bade edebilmeleri, Tom'yla yanlı bulabilmeleri için dalgaların sert kuyuklarına ayarak yaptırıldı. r. İbadetleri, Sümele Manastırını gezdik. Ben oradan ziyade oraya aktarken yaptığımız beuük patika yolu gezisi heyecanlanırdım. Ondan sonra Uzungöl'ü Yağlayına, oradan da Ayder'ü Yağlayına gittik. Bir an fazla okuyandan zehir kocaşım diye korkmuştum. Akşam her birlikle bir pansiyonda kaldık. Hayatımın en güzel uykusunu orada uyumuştum. Bu yüzden uyanmamış ve o güzelin yaylayı gezmekten yoksun kalmışım. Amayinde mutluydum. Her güzel sayin bir sanı oldu. Şu gibi bu güzel sayin de bir sanı vardı elbette. Kahvaltısı ve hiçbir gürlüğüden sonra bu güzel şehri derkenide bırakıp babamın yayın yerlerinden bir olan Erzurum'a ayr; dölük zorundaydık. Tatil süresi 2 gündü, ardından yorucu bir okul temposu bizi bekliyordu. Yokla dikkatimi celbeden bir say oldu. Gösterimi bir türlü alamadığım o güzel yerli, birnakte de bitti ve yerini: Erzurum'un karı dizinde bağında hiçbir say karıdemediği dalgaları oldu. Bu beni ümüştü, ama dediğine gibi, her güzel sayin bir sanı vardı elbette. Fıslında kompozisyon yazması, hayal dünyasının iurine dalıp gitmeyi çok belemişim. Çünkü lisenin yorucu temposu değil kompozisyon yazmak, edebiyattan sağınama dahi sebep oldu. Karadeniz'i hatırlamak beni bir an heyecanlanırdı. Realbarnayana inanmadığım habde bir ön önceki hayatında Doğu Karadeniz'de uyanan bir yetti olduğumu düşündüm. Eğer hayatın yorucu temposundan sıyrılabilsem Karadeniz'de yaşamak istirdim. Ama bunun inkansiz olduğunun ve daima ders çalışmam gerektiğinin farkındayım. Bir an hayal dünyasına dolsan da okula haftaya sıracığın zerli İngilizce sinavı gelirdi. Bu yüzden bu esnelci: geziden sıyrılıp haftaya sıracığı sıralığı düşünmeye başlıyorum.

Örnek:

(1)Günüümüzde arkadaşlığa pek fazla önem verilmemekte. (2)Aslında önem verilmesi gerekir. (3)Çünkü arkadaş bir insanın karakterinin oluşmasında önemli bir yer tutar. (4)Şu anda sergilediğimiz birçok iyi ya da kötü huyların temelinde arkadaşlarımız vardır. (5)Arkadaşlarımız bizim alışkanlıklarımızın belirlenmesinde büyük pay sahibidir. (6)Arkadaşımız ya da arkadaşlarımız iyi olursa biz büyük ölçüde onları örnek alırız. (7)Eğer derslerinde başarılıysa biz de onun gibi başarılı olmak için ders çalışırız. (8)Bu durumun tersi de söz konusu. (9)“Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.” (10)Bu söz çok güzel bir söz. (11)Çünkü bir anlamı var. (12)eğer senin arkadaşının davranışları kötüyse ya da iyiye sen de – belki istemeyebilirsin ama- onu davranışlarını bir süre sonra davranış haline getirebilirsin. (13)Bu nedenle bu sözün üzerinde durulması gerekir. (14)Arkadaşlığa başka bir açıdan bakacak olursak; arkadaş gerektiğinde senin kötü yanlarını eleştiren, gerektiğinde iyi yanlarını örnek alan, kötü zamanlarında seni sırtüstü bırakmayan bir kimse olmalıdır. (15)Bu nedenle arkadaş kötü günde belli olur. İşte arkadaşlık böyle bir şeydir. (16)Bu konuda anne ve babalara önemli görevler düşmektedir. (16)Çocuğunu arkadaş seçerken nelere dikkat etmesi konusunda uyarmalıdır. (18)Çocuğuna öğütler vermelidir. Çocuğuna gerekirse kızabilmelidir. (Komp. 14)

Yukarıda bir paragrafta birden fazla düşünceye yer verilmiştir. Bu düşünceler:

- Birinci cümlede “**arkadaşlık**” konusundan bahsetmekte ve arkadaşlığa fazla önem verilmediğini ifade etmektedir.
- İkinci cümleden on dördüncü cümleye kadar “**arkadaşın** insan hayatındaki önemi, **arkadaşın** karakterin oluşmasındaki yeri” anlatılmıştır.
- On dördüncü cümlede “Arkadaşlığa başka bir açıdan bakacak olursak” diye söze başlanıp tekrar “**arkadaşlık**” üzerine konunun yönü çevrilmiştir; ancak ifadelerde görülür ki cümlenin devamı “iyi bir **arkadaşın** özellikleri”dir. Bu durum on beşinci cümlenin sonuna kadar devam etmektedir.

- On altıncı cümlelerin konusu “çocukların arkadaş seçimi konusunda anne ve babaya düşen görevler”dir.

Bu paragrafta “arkadaş ve arkadaşlık” kavramları birbirine karıştırılmıştır. Paragraf içerisinde ne anlattığı konusunda öğrenci, karmaşa yaşamıştır. Karmaşanın sebebi **arkadaş** ve **arkadaşlığın** birbirine yakın kavramlar olmasıdır. Ayrıca **arkadaş** ile ilgili yan fikirlerin hepsi bir paragrafta verilmiştir.

Örnek:

(1)Özgürlük, tüm insanların sahip olmak istediği ve olması gerektiği bir kavramdır. (2)Özgür insan, başkasının özgürlüğünü kısıtlamadığı takdirde istediğini yapar. (3)Yani bir insanın özgürlüğü, başka bir insanın özgürlüğünün başladığı yerde biter. (4) özgür olduğunu hissetmek güzeldir. (Komp.21)

Bu paragrafta cümlelerde görülen imla ve noktalama hatalarının dışında, düşünceleri geliştirmede her fikir için bir paragraf yapılmaması da önemli bir anlatım hatasıdır.

- Birinci cümlede, özgürlüğün tanımı yapılmış ve ne olduğu anlatılmıştır.
- İkinci cümlede, özgür insanı sınırlayan ölçü belirtilerek, özgür insanın her şeyi yapabileceği anlatılmıştır.
- Dördüncü cümlede ise bu anlatılanların dışında bir konu anlatılmış ve özgürlüğü hissetmenin güzel olduğu belirtilmiştir.

Görüldüğü üzere, özgürlükle ilgili her biri ayrı olan fikirler, bir paragrafta toplanmıştır.

Örnek:

(1)Güzelim dünyamız sürekli değişiyor. (2)Bazen iyi bazen ise kötü yönde oluyor bu değişiklik. (3)Günümüzde bu değişiklik sürekli kötü yönde ilerliyor. (4)Neden mi? (5)Allah yazgısı değil bu olanlar, sadece bizim dikkatsizliğimizin, umursamazlığımızın sonucunda oluşan ve ilerleyen bir kıyamet.(Komp. 30)

Yukarıdaki paragrafta anlatılanlarda, bir düşünceden başka bir düşünceye geçişler vardır. Birinci ve üçüncü cümlede dünyanın değişiminden bahsedilmektedir. Dördüncü cümlede, bu değişimin kötü yönde ilerlemesinin nedeni sorularak –Bu soru konuyla ilgili yan fikir olarak başka bir paragrafın konusudur.- okuyucu başka bir noktaya çekilmiştir. Beşinci cümlede okuyucuya değişimin nedeninin anlatılacağı beklenmektedir; ancak beklenen olmaz. Dördüncü cümlede neden sorulamamış da değişimin nasıl olduğu sorulmuş gibi özelliği anlatılır. Değişimin nasıl özelliklere sahip olduğu anlatılarak başka bir konuya geçilir.

4.3.2.6. Gereksiz Sözcük Kullanımı

Örnek:

*Maddi **bir** anlamda değil, tamamen manevi olarak açlığını gidermektedir.(Komp. 4)*

Bu cümlede “bir” kelimesi gereksiz kullanılmıştır.

Örnek:

Vatan, bir milletin içinde yaşadığı onun için bir anlam ifade eden vatan denilen o yere sahip olmak için binlerce şehidin can verdiği “ Şehitler ölmez” kutsal bir toprak parçasıdır.(Komp.25)

Cümle içindeki “Şehitler ölmez.” ifadesi gereksiz kullanılmıştır.

4.3.2.7. Cümlede Belirsizlik Bulunması (Muğlâk Cümle)

Örnek:

“İnsanoğlu hayatları boyunca oksijene gereksinim duymuştur. Bu; oksijene ihtiyaç duyduğu kadar çiçeklere, hayvanlara, ağaçlara... Canlılara da oksijen kadar ihtiyaçları vardır. Yani bunlardan biri olmazsa hayatın olmayacağını; bunu dolaylı yoldan anlayabiliyoruz.”(Komp. 2)

Yukarıdaki cümlelerde yapı bakımından görülen yanlışlıkların dışında, anlatılmak istenen düşüncelerin tam olarak ifade edilemediği ve ifadede karışıklık ortaya çıktığı görülmektedir.

Metinlerin anlam bütünlüğünün oluşmasında yani bağdaşıklıkla sağlanmasında, gönderimler önemli bir unsurdur.

Gönderim, bir metinde bir kavram, varlık veya durumu ifade eden bir söz, bir kez söylendikten sonra aynı cümlede veya yakınındaki bir başka cümlede bu sözün aynen söylenmesi yerine, onu karşılayan bir başka kelimenin, kelime grubunun veya ekin kullanılması ile oluşur. Gönderim ögeleri metinde yüklendikleri anlamları tek başlarına yansıtmazlar, metindeki gerçek anlamlarını başka bir ögeyle kurdukları gönderim ilişkisi ile kazanırlar. Gönderim ifadenin gereksiz yere uzamasını engeller, böylece daha anlaşılır olmasını sağlar. Bu durumu bir örnekle açıklayalım (Coşkun, 2005)

Örnek: *Çağrı'nın okuduğu okula yeni gelen arkadaşı çok zeki, saygılı ve esprili bir öğrenciydi. Çağrı kısa sürede ona kısa sürede almış ve onu çok sevmişti.*

Bu örnekte görülen ikinci cümledeki “o” zamiri, birinci cümledeki “Çağrı'nın okuduğu okula yeni gelen arkadaşı çok zeki, saygılı ve esprili bir öğrenci”ye karşılık olarak söylenmiştir. Böylece iki cümle arasında sıkı bir anlam ilişkisi oluşturan gönderim oluşmuştur.

En belirgin gönderimler zamirler vasıtasıyla yapılan gönderimlerdir (Günay, 2003; 62).

2 numaralı kompozisyondan alınan örnekte “Bu; oksijene...” şeklinde başlayan cümlede, gönderim ile ilgili bir hata görülmektedir. Kompozisyonun daha ilk paragrafından alınan bölümde, ikinci cümlede “bu” zamiri ile yapılan gönderimin karşılığı metinde görülmemektedir. Anlatım muğlâk bir hâl almıştır.

4.3.2.8. Birbiriyle Çelişen İfade

Örnek:

Dürüstlük konusunda benim elime su dökemez ama çok dürüst biridir. (Komp. 23)

Cümlede görülen noktalama hatalarının dışında, çelişkili bir anlatım söz konusudur. “Dürüstlük konusunda benim elime su dökemez...” şeklindeki ifadeden “Ben ondan çok dürüstüm, o benden daha az dürüst.” demek istenilmiştir. Cümlenin ikinci

kısımında ise bahsedilen kişinin “çok dürüst biri” olduğu ifadesi vardır. O halde birinci ifadeyi düşünürsek nasıl “çok dürüst” biri olmuştur? Yazılanlar birbiri ile çelişmektedir.

Örnek:

Daha iyi tanıdığım zaman ne şekilde olur bilmiyorum ama bu kadar mükemmel bir insanla arkadaşlığımın, düşüncelerim değişmediği müddetçe ömür boyu sürmesini isterim.(Komp. 29)

Bu cümlede birbiri ile çelişen ifadeler vardır. Arkadaşlığın sürmesi, düşünceler değişmediği müddetçe mi, ömür boyu mu istenmektedir?

4.3.2.9. Sözcüğün Anlamca Cümleye Uymaması

Örnek:

“Aslında Armutlu burdan 500-600 km. civarındaydı.”(Komp. 3)

Cümlede, “civarındaydı” sözcüğü anlamca cümleye uymamaktadır. Güncel Türkçe sözlükte “civar” kelimesi, “Yöre, yakın yer, havali, dolay” olarak tanımlanmıştır. Bu cümlede ise “bulunulan yere uzaklık” kastedilmiştir. Cümle:

“Aslında, Armutlu buradan yaklaşık olarak 500-600 km uzaklıktaydı.” Şeklinde ifade edildiğinde anlatılmak isteneni tam olarak karşılayacaktır.

Örnek:

Bu cümlelerin beni bu kadar etkilemesinin sebebi bu gerçeği sorguladığım halde hiç pürüzsüz kabul etmiş olmamdır.(Komp. 4)

Yukarıdaki cümlede “pürüzsüz” kelimesi anlamca bu cümleye uymamaktadır. Türkçe Güncel Sözlük’te bu kelime:1-Pürüzü olmayan. 2-Düzgün, falsosuz. Şeklinde tanımlanmıştır. Bu nedenle kelime bu cümle için uygun değildir. “Pürüzsüz” yerine “hiçbir düşünceye yer bırakmayacak şekilde”, “hemen” kullanılabilir.

Örnek:

Kim ki bu hüznü günü unutursa; “Türk’üm” demesin. (Komp 7)

Bu cümlede “bu hüzünlü gün” ile gönderim yapılan zaman “Çanakkale Zaferi”dir. Türk Milleti’nin çok büyük acı ve kederin yaşadığı, yüz binlerce şehidin bu toprak için canını verdiği, vatana kurban olduğu bir zaman için “hüzün” kelimesinin kullanılması anlatımın eksik kalmasına sebep olmuştur.

4.3.2.10. Mantık Hataları

Örnek:

Bu cümlelerin beni bu kadar etkilemesinin sebebi bu gerçeği sorguladığım halde hiç pürüzsüz kabul etmiş olmamdır. (Komp. 4)

Yukarıdaki cümlede, daha önce belirttiği cümlelerin kendisini neden bu kadar etkilediğinin cevabı verilmiştir; ancak verilen cevap bir mantık hatasına sebep olmuştur. Etkilenmenin sebebi, “hemen kabul etme olarak verilmiştir; hâlbuki bir şey, etkilenildiği için hemen kabul edilir, hemen kabul edildiği için etkilenilmez.

Örnek:

Ahmet’in babası onu küçük yaşta okuldan almıştı. Ailenin durumu da pek iyi değildi. O, işlek bir otoparkta araba yıkama işinde çalışıyordu. Günde onlarca arabayı yıkıyor, genç yaşta günün büyük bir bölümünü işi ve ailesi için harcıyordu.

Günler ayları kovaladı. Ahmet artık yaşlanmış torunu ile gençlik yıllarını anlatıyordu... (Komp. 22)

Yukarıya alınan metnin birinci paragrafı, kompozisyonun giriş bölümüdür. İkinci paragrafta kompozisyonun gelişme bölümüne geçilmiştir. Bu paragrafta bir mantık hatası vardır.

“Günler ayları kovaladı.”ifadesi, “Üç, beş, yedi vb. ay geçmiş olabilir.”düşüncesini aklımıza getirmektedir; ama cümlelerin devamında, Ahmet’in yaşlanıp torun sahibi olduğu belirtilmiştir. Hem birinci paragraftaki düşüncenin ve olayların gelişimi hem de ikinci paragrafın başlangıç ifadesi, Ahmet’in bu kadar çabuk yaşlanıp, torun sahibi olamayacağını göstermektedir.

Örnek:

Vatan, bir milletin içinde yaşadığı onun için bir anlam ifade eden vatan denilen o yere sahip olmak için binlerce şehidin can verdiği “ Şehitler ölmez” kutsal bir toprak parçasıdır.(Komp.25)

Cümlede fiilimsilerde görülen hatanın, noktalama hatalarının, gereksiz sözcük kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğunun dışında, bir de mantık hatası vardır. Cümlede “...binlerce şehidin can verdiği...”ifadesi bulunmaktadır. Şehitler zaten canını vermiştir. Şehitlerin tekrar can vermesi mümkün değildir. “Şehit” yerine “asker vb.” bir kelime kullanılabilirdi.

Aynı kompozisyonda, aynı mantık hatası tekrar edilmiştir.

Örnek:

*Nice Çanakkale’de Sakarya, Başkumandanlık Meydan Savaşında **şehitlerimiz** bizlere bu yurdu bırakmak için **şehit oldu**.(Komp. 25)*

4.3.2.11. Deyimin/Atasözünün Yanlış Kullanımı**Örnek:**

*İleride **vicdan azaba çekmemek** adına, herkesin küresel ısınma konusundaki uyarıları daha çok dikkate alması gerektiğine inanıyorum.(Komp. 6)*

Yukarıdaki cümlede deyim yapıları bozulmuş, içinde olmayan bir ek getirilerek anlatımda hata yapılmıştır.

Örnek:

Mimar Sinan’ın ustalık eserim dediği Selimiye görenleri hayrete düşürüyordu. (Komp 13)

Bu cümlede kullanılan “hayrete düşürüyordu” deyimini anlamca cümleye uymamıştır. “Hayrete düşmek” deyimini yerine “hayran bırakmak” deyiminin kullanılması daha doğru olacaktır.

Örnek:

*Arkadaşlığa başka bir açıdan bakacak olursak; arkadaş gerektiğinde senin kötü yanlarını eleştiren, gerektiğinde iyi yanlarını örnek alan, kötü zamanlarında seni **sırtüstü bırakmayan** bir kimse olmalıdır.(Komp.15)*

Yukarıdaki cümlede kullanılan deyimın aslı “yüzüstü bırakmak”tır. “Sırtüstü bırakmak” şeklinde yanlış kullanılmıştır.

4.3.2.12. Fazlalık İle İlgili Cümleler**Örnek:**

*Sözün özü; çok küçük şeylerde mutluluk ve huzur aramanın gereksiz olmadığı ve insanın huzurunun **her şeyden önce ön planda** tutulması gerektiği kanıtlanmaktadır bu resimde.(Komp. 9)*

Bu cümlede, aynı anlama gelen sözcükler bir arada kullanılmıştır.

4.3.2.13. Tekrar Sıklığı İle İlgili Cümleler

Metinlerde kelimelerin tekrar edilmesi, anlam bütünlüğü sağlaması bakımından önemlidir. Bağdaşıklık adını verdiğimiz bu durum metin içinde cümlelerin birbiri ile kurduğu ilişkilerle sağlanmaktadır.

Bir metni, metin olmayan ifadelerden ayıran, metnin bölümlerini bir arada tutmayı sağlayan, metindeki anlam ilişkilerini düzenleyen şey bağdaşıklıktır. (Halliday ve Hasan, 1976:3-4) Metin içinde bağdaşıklığı sağlayan pek çok unsur bulunmaktadır. Bu unsurlardan biri de “kelimelerin cümle içerisinde aynen tekrar edilmesi”dir.

Metin içerisinde cümlelerin birbirinden kopuk ve ayrı birimler hâlinde bulunmasını önleyen metin içindeki kelime tekrarları, sık ve tenafür oluşturacak biçimde kullanılarak anlatım bozukluğuna da sebebiyet vermektedir.

Öğrencilerin kompozisyonlarından alınan aşağıdaki örneklerde, kelimelerin sık tekrar edilmesinden kaynaklanan anlatım bozuklukları vardır.

Örnek:

*Ama savaşta şehit olmuş çeyrek milyon insanın çocukları, torunları ve ve bütün akrabaları bu muhteşem ötesi yere, güzellikleri görmek için değil, vatan için kendini siper etmiş o cesur Türk yiğitlerini, **içinde** garip bir burukluk ve gurur **içinde**, bu koruyucu meleklerin çiçeğini sulamaya geliyor.*

Bir cümlede aynı kelimenin tekrar edilmesi anlatım bozukluğuna yol açmıştır.

Örnek:

*Ankara'dan **yola** amcamlarla birlikte iki araba **yola** çıktık.(Komp. 28)*

Bir cümlede aynı kelimenin tekrar edilmesi anlatım bozukluğuna yol açmıştır.

4.3.2.14. Öge Eksikliği

Aşağıdaki örneklerde özne eksiktir.

Örnek 1:

Her insanın bir hayali vardır ve bazen bu hayallerine ulaşabilmek için hiç beklenmedik ve yapılması imkansız şeyler yapabilir.(Komp. 26)

Yukarıdaki bağlı cümlelerin ikincisinde özne eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır. İkinci cümleye “insan” sözcüğü ile başlanarak anlatım düzeltilebilir.

Örnek 2:

*Elli yaşındaki bir adamın 2070 yılından gönderdiği mektup şöyleydi: **elli yaşında olmasına rağmen seksenbeş yaşında gösterdiğini, susuzluk nedeniyle böbrek sorunları çektiğini, nüfusun görüntüsünün susuzluk nedeniyle karışık ve sıska, ultraviyole ışınları nedeniyle yaralı olduğunu, hijyen sağlayabilmek adına kafalarını kazıttıklarını ve mineral yağlı havlular kullandıklarını, devletin soludukları hava için onlardan para aldığını, oksijensizlikten dolayı yeni neslin beyin kapasitesinin azaldığını, işsizlik oranının arttığını ve işçilerin maaşlarını içme suyu olarak aldığını haydutların bir bidon su için insan öldürdüklerini ve televizyonlarda, radyolarda, posterlerdeki uyarıları diğerleri gibi dikkate almadığı için vicdan azabı çektiğini anlatıyor.**(Komp. 6)*

Yukarıdaki örnekte verilen ve koyu puntolarla yazılmış olan cümlelerin öznesi yoktur. “.....yı anlatan kim? sorusuna cevap cümle içerisinde yoktur. Bu nedenle anlamda eksiklik meydana gelmiştir.

Örnek 3:

Artık babam araba yıkamayı çok sevdiği halde az yıkıyor, annem temizlik yaparken daha az su harcıyor ve banyo yaparken suyu daha dikkatli kullanıyoruz. (Komp. 6)

Yukarıdaki sıralı cümlelerin ilk ikisinde özne doğru ve yerinde kullanılmıştır; ancak üçüncü cümlelerin öznesi ilk ikisi ile ortak olmadığı hâlde ikinci cümlelerin öznesine bağlanmıştır. Üçüncü cümlelerin çoğul yüklemine “hepimiz” öznesi getirildiğinde anlatımda görülen bozukluk giderilecektir.

Aşağıdaki örnekte dolaylı tümleş eksiktir.

Örnek:

Sonuç olarak; bizlerde insanları küresel ısınma konusunda bilinçlendirmeli onları gelecekte nelerin beklediğini göstermeliyiz. (Komp.19)

Yukarıdaki cümlede imla ve noktalamada görülen hataların dışında “dolaylı tümleş” eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu görülmektedir. Cümlede “göstermeliyiz” kelimesinden önce “onlara” veya “insanlara” sözcükleri getirilmelidir.

Aşağıdaki örnekte yüklem eksiktir.

Örnek:

İleride iklimin değişmesi sonucunda Tropikal Kuşakta yaşayan hayvanlar ve bazı canlılar Orta kuşağa, Orta Kuşakta yaşayan hayvanlar ve bazı canlılar Kutup Kuşağına ve en önemlisi Kutup Kuşağında yaşayan canlıların nesilleri tükenecektir. (Komp.2)

Yukarıdaki cümlede “İleride iklimin değişmesi sonucunda Tropikal Kuşakta yaşayan hayvanlar ve bazı canlılar Orta kuşağa, Orta Kuşakta yaşayan hayvanlar ve bazı

canlılar Kutup Kuşağına...” kadar olan kısmı bir yükleme bağlanmamıştır. Cümlemin buraya kadar olan kısmı bir yargıya bağlanmalıydı. Anlam, yargı tamamlanmadığı için eksik kalmış ve istenilen tam olarak ifade edilememiştir.

4.3.2.15. Özne-Yüklem Arasındaki Uyumsuzluk

Örnek:

Arkadaşlar, hayat boyu yaşadığımız olayları, anıları, mutlulukları paylaşabildiğimiz insandır.(Komp.8)

Çoğul olan “arkadaşlar” öznesi, “hayat boyu yaşadığımız olayları, anıları, mutlulukları paylaşabildiğimiz insandır” şeklinde kelime grubu hâlinde olan tekil yükleme bağlandığı için anlatımda aksaklık ortaya çıkmıştır.

4.3.2.16. Tamlama Uyumsuzluğu

Sıfat tamlamalarında görülen yanlışlıklar:

Örnek:

Onunla arkadaşlık kurmayı çok istiyordum. Çünkü sınıftaki OKS’de en yüksek puanı o almıştı.(Komp. 1)

Yukarıdaki cümlede, “sınıftaki” sıfatı “OKS”nin önüne getirilmiş, OKS’yi nitelemiştir; ancak öğrencinin anlatmak istediği “sınıftaki en yüksek puanın arkadaş olmak istediği öğrenciye ait olmasıdır. Bu durumda “*Onunla arkadaşlık kurmayı çok istiyordum. Çünkü sınıftaki öğrencilerin içinde OKS’de en yüksek puanı o almıştı.*” şeklinde bir ifade, doğru anlatımı sağlayacaktır.

Örnek:

Arkadaşlığı bir bütün olarak düşünürsek, olmazsa olmaz dediğimiz parçasını da sevgi olarak ele alabiliriz.(Komp. 4)

Yukarıdaki cümlede “...olmazsa olmaz dediğimiz parçası...” şeklinde gördüğümüz tamlanan, “arkadaşlığı” kelimesine bağlanmıştır; ama bu tamlanan için yanlış bir

tamlayandır. Cümlenin devamına “arkadaşlığın” tamlayanı getirilerek bu yanlışlık düzeltilebilir.

Örnek:

Bir bütünü incelemeye parçalarından başlarız.(Komp. 4)

Burada da isim tamlamasında “tamlayanın” söylenmemesinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır. “. . . bütünüün parçalarından başlarız.”denilmeliydi.

Örnek:

Bütünü bunlar bir yana insan sevdiği biri için fedakarlık yapar. Sonucunu görür, mutlu olur.(Komp. 4)

Yukarıdaki cümlelerin ikincisinde, “sonucunu” tamlananı bir tamlayana bağlanmamıştır. Bu kelimedden önce “yaptığı fedakarlığın” tamlayanı getirilerek anlatım bozukluğu giderilebilir.

Örnek:

Ertesi gün gezdiğimiz yerlerdeki insanların efsane gibi anlattıkları Teşvikiye Şelalesi'ne gidecektik. Bu Çınarcık'tan bayağı uzakmış. (Komp. 5)

Yukarıdaki cümlede, bu sıfatının nitelediği isim söylenmediği için anlatım bozukluğu söz konusudur. Üstelik “Bu”dan sonra virgül kullanılmadığı için “Çınarcık”ın sıfatı gibi algılanmaktadır. Bu da bir başka anlatım bozukluğuna sebep olmuştur.

Örnek:

Oğluna yemyeşil ovaları, yağmuru, nehirlerde yüzmeyi anlatırken onu hayretle dinlediğini ve neden su yok diye sorduğunda boğazının düğümlendiğini anlatıyor. (Komp.6)

Bu cümlede, isim tamlamalarında tamlayanların söylenmemesinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır. Eksik tamlayanlar ve gerekli noktalama işaretleri yerine konulduğunda cümledeki anlam karışıklığı giderilmektedir.

Oğluna yemyeşil ovaları, yağmuru, nehirlerde yüzmeyi anlatırken, oğlunun onu hayretle dinlediğini ve oğlu “Neden su yok?” diye sorduğunda boğazının düğümlendiğini anlatıyor.

Örnek:

*Ama savaşta şehit olmuş çeyrek milyon insanın çocukları, torunları ve ve bütün akrabaları bu muhteşem ötesi yere, güzellikleri görmek için değil, vatan için kendini siper etmiş o cesur Türk yiğitlerini, **İçinde garip bir burukluk ve gurur içinde**, bu koruyucu meleklerin çiçeğini sulamaya geliyor.(Komp. 7)*

Bu cümlede tekrar edilen kelimededen kaynaklanan hatanın dışında, “garip bir” sıfatının “ve” bağlama edatı ile “gurur” u da niteleyerek “garip bir gurur” şeklinde algılanmasına sebep olan bir anlatım bozukluğu görülmektedir.

Örnek:

*Arkadaşlık, iki insanın doğası gereğiyle bir şekilde karşısındaki insana bağlanması, ona güvenmesi, **hayatından** bir şeyleri paylaşmasıdır.(Komp.8)*

Metinde “hayatından” tamlananının bir tamlayana bağlanmamasından kaynaklanan anlatımda belirsizlik söz konusudur. “Onun” hayatı mı? “Kendi” hayatı mı? Belli değildir.

Örnek:

İşte bu noktada duyguların paylaşıldığı; düşüncelerin, fikirlerin ve ideolojilerin uyuşmazlığı olsada saygı duyulduğu zaman arkadaşlık ve ilerisinde ise dostluk başlar.(Komp. 11)

Yapı ve yazım açısından görülen diğer hataların dışında, “ilerisinde” tamlananının bir tamlayana bağlanmamasından kaynaklanan anlatım bozukluğu söz konusudur. “Arkadaşlığın” tamlayanı cümleye getirilmelidir.

Örnek:

Şehitliklerimize giderek atalarımız ne kahraman ne fedakar olduğunu bir kez daha anladım.(Komp. 12)

Yukarıdaki cümlede “atalarımız” sözcüğüne “-ın” ilgi hali eki getirilip “atalarımız**ın** ne kahraman ne fedakar olduğunu” şeklinde ifade edildiğinde var olan anlatım bozukluğu giderilebilir.

Örnek:

Aslında bu ilimizi önemli yapan daha çok tarihidir.(Komp.12)

Cümlede tamlayanın söylenmemesinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır. “Tarihidir” tamlananı, “bu ilimizin” ya da “onun” tamlayanı ile tamamlanarak düzgün bir ifade sağlanabilir.

Örnek:

Sessiz, güzel, temiz duygulara sahip ve benim için en dikkat çekici özelliği olan sağlığı beni ona çeken en önemli özelliklerdir.(Komp. 29)

Yukarıdaki cümlede bulunan sıfatların aynı ismi niteleyecek şekilde ard arda sıralanmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır. Cümle okunduğunda “sessiz duygulara sahip” şeklinde algılanmaktadır. Cümledeki anlam kargaşası, cümlelerin tam bir yargıya bağlanmadan bırakılmasından kaynaklanmaktadır. Sıralı cümlelerde bu hataya düşmemek için noktalama işaretlerinin doğru ve tam olarak uygulanması gerekmektedir. “Sessiz” sözcüğünden sonra noktalı virgül kullanılsaydı, böyle bir yanlış olmazdı.

4.3.2.17. Ek Uyumsuzluğu**Örnek:**

“İnsanoğlu hayatları boyunca oksijene gereksinim duymuştur.”(Komp.2)

Örnek:

Ve sonunda Ankara’yı çıkmıştık işte.(Komp. 5)

Bu cümlede kelimelere getirilen hal eklerinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır.

Örnek:

Arabadakilerini aldık ve odalarımıza çıktık. (Komp.5)

“Arabadakilerini” kelimesinin sonunda bulunan tekil üçüncü şahıs iyelik eki gereksiz kullanıldığı için ifadede yanlışlık ortaya çıkmıştır.

Örnek:

Arkadaşlık, iki insanın doğası gereğiyle bir şekilde karşısındaki insana bağlanması, ona güvenmesi, hayatından bir şeyleri paylaşmasıdır.(Komp. 8)

Yukarıdaki cümlede “ile” edatı fazlalıktır. Bu ek atıldığında kelime, cümle içerisinde doğru bir şekilde kullanılmaktadır.

Örnek:

Çanakkale memleketimiz için önemi çoktur.(Komp.12)

Cümlede “memleketimiz için önemi” tamlananı bir tamlayanla tamamlanmadığı için anlatım bozukluğu oluşmuştur. “Çanakkale” sözcüğüne “-nin” ilgi hali eki getirilerek cümledeki anlatım bozukluğu giderilebilir.

Örnek:

Bu tadı her Türk gencin tatması dileğiyle...(Komp.12)

Yukarıdaki cümlede tamlama eki eksiktir. Cümledeki tamlamanın “...her Türk gencinin tatması ...” şeklinde olması gerekirdi.

4.3.2.18. Etken-Edilgen Fiillerin Bir Arada Bulunması**Örnek:**

Önceden yetişkin bir insanın günde sekiz bardak su içmesi söylenirken, şu anda sadece yarım bardak su içebildiğini anlatıyor. (Komp.6)

Yukarıdaki cümle, yapı bakımından bozuktur; çünkü cümlede etken ve edilgen fiil kökleri bir arada kullanılmıştır. Bu da anlatım bozukluğuna yol açmıştır.

4.3.2.19. Noktalama Yanlışlıkları

Aşağıda noktalama ile ilgili hatalar tespit edilmiştir.

4.3.2.19.1. Cümle Sonunda Nokta Kullanılmaması

Örnek:

Hadi onuda anladım batıyı taklit edersin bilim yönünden teknoloji yönünden ondan bir şeyler almaya onların Rönesana'ta yaptığı onlardan alıp o bilgiye yenilerini ekleyip onlardan daha ileride olursun (Komp.25)

Cümlede görülen “de, da” bağlacının yazımı ile ilgili hatanın, fiilimsilerle kurulmuş olan girişik bileşik cümlenin yanlış eyleme bağlanmasından oluşan yapı bozukluğunun, tamlanan ekinin kullanılmamasının dışında cümle sonunda nokta konulmamasından kaynaklanan bir hata da alınan örnekte vardır.

“Hadi onuda anladım” cümlesi, nokta konulduktan sonra bir başka cümleye başlanmalıydı.

4.3.2.19.2. Gerekli Yerlerde Virgül Kullanılmaması

Örnek:

Bunları geçtikten sonra birbirine kenetlenmiş ağaçların altında insanların kendi bahçelerinden topladıkları meyveleri sunuşları vardı. (Komp.5)

Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan öğeleri belirtmek ve özel olarak vurgulanması gereken öğelerden sonra virgül konur.

Virgüle ilgili yukarıda belirtilen kural, 5 nolu kompozisyondan alınan örnekte uygulanmamıştır. Oysa cümle “*Bunları geçtikten sonra, birbirine kenetlenmiş ağaçların altında, insanların kendi bahçelerinden topladıkları meyveleri sunuşları vardı.*” şeklinde yazıldığında hem söyleyiş bakımından güzel hem de anlam bakımından daha kuvvetli olacaktır.

Örnek:

Ertesi gün gezdiğimiz yerlerdeki insanların efsane gibi anlattıkları Teşvikiye Şelalesi'ne gidecektik.(Komp. 5)

Yukarıdaki örnekte gereken virgölün kullanılmaması, anlam karışıklığına yol açmıştır. “Ertesi gün gezdiğimiz ...” şeklinde “gezdiğimiz” yerlerin –fiilimsinin-

zamanını mı belirtiyor? Yoksa, “Ertesi gün ... Teşvikiye Şelalesi’ne gidecektik.” şeklinde yüklem zamanını mı belirtiyor?

Öğrencinin yazdıklarından “yüklem” zamanını belirttiğini çıkarabilmek mümkün; ancak “*Ertesi gün, gezdiğimiz yerlerdeki insanların efsane gibi anlattıkları Teşvikiye Şelalesi’ne gidecektik.*” şeklinde virgül konularak anlam karışıklığı düzeltilebilir.

Örnek:

Aslında bu ilimizi önemli yapan daha çok tarihidir.(Komp.12)

“Aslında” sözcüğünden sonra virgül konulduğunda daha güzel bir anlatım ortaya çıkacaktır.

Örnek:

I.Dünya Savaşı’nda Rusya’ya yardım göndermek ve “Hasta adam’ı” kalbinden vurmaya isteyen İtilaf Devletleri askerleriyle onlara nazara az sayıda ama imanlı ve vatan sevgisiyle dolu olan askerlerimiz arasındaki çarpışmalar hadisesi burayı önemli yapmıştır.(Komp. 12)

Yukarıdaki cümlede “çarpışmalar” sözcüğünden sonra virgül kullanılmalıdır.

Örnek:

Oteller dolmuş taşmış millet parklara, çayırlara çadır kurmuş yatıyordu.(Komp. 13)

“Dolmuş” ve “taşmış” sözcükleri eş görevli sözcüklerdir. Eş görevli sözcüklerin birbirinden virgülle ayrılması gerekirdi.

Örnek:

Gelişme teknoloji adı altında batıyı taklit ediyoruz.(Komp.25)

Bu cümlede “gelişme” sözcüğünden sonra virgül kullanılmalıdır.

4.3.2.19.3. Virgölün Yanlış Kullanılması

Şart ekinden sonra virgül konmaz. Bu kurala aşağıdaki cümlede uyulmamıştır.

Arkadaşlığı bir bütün olarak düşünürsek, olmazsa olmaz dediğimiz parçasını da sevgi olarak ele alabiliriz.(Komp. 4)

Metin içinde tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz. Aşağıdaki örnekte bu kurala uyulmamıştır.

Cümle şöyleydi: “Biz severiz; bu bizim hem lanetimiz, hem mutluluğumuzdur.” (Komp.4)

Örnek:

Bu üç mumun arasında arkadaşlığın önemi de bambaşkadır. Arkadaş, sizinle hiç bir çıkarı, hiç bir kan bağı olmadığı halde, hatta sadece sizin gibi insan olduğu için yanınızda olan, zor gününüzde size yardım eden, ve sadece ona verdiğiniz sevgi ile beslenen, karşılıksız seven kişidir.

Yukarıdaki cümlede “ve” bağlacından önce virgül kullanılarak noktalama hatası yapılmıştır.

Örnek:

Nice Çanakkale’de Sakarya, Başkumandanlık Meydan Savaşında şehitlerimiz bizlere bu yurdu bırakmak için şehit oldu.(Komp. 9)

Cümlede görülen diğer hataların dışında virgölün kullanımı ile ilgili hata vardır.

“Çanakkale’de” sözcüğünden sonra virgül kullanılması gerekirdi.

4.3.2.19.4. Kesme İşaretinin Yanlış Kullanılması veya Hiç Kullanılmaması

Aşağıya alınan örnek cümlelerde kesme işareti ile ilgili kurallara uyulmamıştır.

Örnek:

Artık Armutluya gelmiş sayılırdık.(Komp.3)

“Armutlu’ya” şeklinde yazılmalıydı.

Örnek:

Şükriü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşlarının olduğu yerleride gezin.(Komp.13)

“Balkan Savaşları’nın” şeklinde yazılmalıydı.

4.3.2.19.5. Tırnak İşaretinin Yanlış Kullanılması veya Hiç Kullanılmaması

Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.Bu kurala aşağıdaki cümlede uyulmamıştır.

Örnek:

Oğluna yemyeşil ovaları, yağmuru, nehirlerde yüzmeyi anlatırken onu hayretle dinlediğini ve neden su yok diye sorduğunda boğazının düğümlendiğini anlatıyor. (Komp.6)

Yukarıdaki cümlede koyu renkle belirtilmiş olan cümle, “Neden su yok?”şeklinde tırnak içine alınmalıydı.

4.3.2.19.6. Noktalı Virgölün Yanlış Kullanılması veya Hiç Kullanılmaması

Aşağıdaki cümlelerde virgüllerle ayrılmış tür veya takım olmamasına, sıralı cümleler olmamasına rağmen noktalı virgöl kullanılmıştır.

Örnek:

Çanakkale; güzel yurdumuzun cennetten kopmuş bir parçası...(Komp. 7)

Anlama güç kazandırmak için kullanılan noktalama işareti virgüldür; yukarıdaki cümlede ise noktalı virgöl kullanılmıştır. Bu nedenle bir noktalama hatası yapılmıştır.

Örnek:

Kim ki bu hüznü günü unutursa; “Türk’üm” demesin. (Komp 7)

Şart ekinden sonra noktalı virgöl kullanılmaz.

Bu kural yukarıdaki cümlede uygulanmamıştır.

Örnek:

Resim; sadece ressamın duygu ve düşüncelerini aktarmada bir araç olmayıp, yorumlayanların da duygu ve hayallerine tercüman olmada birebirdir.(Komp. 9)

Vurgulanmak istenen “resim” kelimesinden sonra noktalı virgül yerine, *virgül* kullanılmalıydı.

Örnek:

Her insanın hayatında sevdiği; gördüğü ve iyi bildiği bir takım insanlar vardır.(Komp. 11)

Noktalı virgül yerine, *virgül* kullanılmalıydı.

Örnek:

Oteller dolmuş taşmış millet parklara, çayırlara çadır kurmuş yatıyordu.(Komp. 13)

Sıralı cümlelerin birbirinden ayrılmasında noktalı virgül kullanılır; ancak bu cümlede noktalı virgül kullanılmamıştır.

4.3.2.19.7. Soru İşaretinin Kullanılmaması

Aşağıdaki örneklerde soru işareti kullanılmamıştır.

Örnek:

Biz ne yapıyoruz onun giyim tarzıymış, modasıymış, rapiymiş müziğiymiş, onu taklit ediyoruz.

Bu cümlede virgülün kullanılmamasından kaynaklanan noktalama hatasının dışında soru işaretinin kullanılmamasından kaynaklanan bir başka noktalama hatası vardır. “Biz ne yapıyoruz” ifadesiyle bir soru sorulmuştur. Bu sorunun cevabı beklenmese de soru anlamı vardır. Bu nedenle soru işaretinin konulması ve bir sonraki cümleye büyük harfle başlanması gerekir.

Benzer hata tekrar edilmiştir:

Bizim ne yapmamız lazım eğitime öğretime önem vermemiz lazım.

Bunun için ne yapmamız lazım doğudaki insanları eğiterek bu olaylara karşı çıkmamız lazım.

4.3.2.20. İmla Hataları

Aşağıda kompozisyonlarda bulunan imla hataları örneklendirilmiştir.

4.3.2.20.1. Ayrı ve Bitişik Yazılış Hataları

Öğrencilerin kompozisyonlarından alınan aşağıdaki örneklerde öğrencilerin bu konuda yanlışlık yaptıkları görülmektedir.

“...İkimizde bilgisayar oynamayı çok seviyorduk...”(Komp. 1)

Bu örneğin alındığı kompozisyonun önceki kısımlarında ve aynı kompozisyondan aldığımız örnekte, bağlaç olan “de,da”nın yazımının doğru olduğu da görülmektedir.

“...Onun da indiğini görmemiştim...”(Komp. 1)

Örnek:

Bu ne kadar can yaksada etraftaki insanlara “Vaybe!” dedirtmek hoşuma gidiyor.
(Komp. 5)

Bu cümlede ayrı yazılışla ilgili iki yanlışlık vardır. Birincisi “Vaybe!” bitişik yazılmıştır; ancak “Vay be!” şeklinde ayrı yazılmalıdır. İkincisi ise bağlaç olan “da”nın bitişik yazılmasıdır. Oysa “...yaksa da...”şeklinde ayrı yazılmalıydı.

Örnek:

İnsanlar her türlü mide ağrıları için o sudan içiyorlarmış. Bizde içtik. (Komp. 5)

“Biz de içtik.”şeklinde ayrı yazılmalıydı.

Örnek:

Belki de sıcak olupta can yakmayan tek sudur...(Komp. 5)

5 nolu kompozisyonu yazan öğrenci, OKS’de 420 puan almış ve diğer öğrencilere göre epey puan almıştır. 410 puanın üstünde puan alan öğrenci sayısı 400-410 puan alanlara göre daha azdır. Bu nedenle OKS’de aldığı puana göre daha başarılı olduğu

düşünülmektedir; ancak yukarıdaki cümle içinde “de, da” bağlacının yazımı ile ilgili doğru imla öğrencide netlik kazanmamıştır. Aynı cümlede “de, da” bağlacı ile ilgili bir doğru bir yanlış imla görülmektedir. Üstelik bitişik yazdığı için bir de “da” bağlacı sertleşmiştir.

Örnek:

Bu tür arkadaşlarıda seçmek ve bulmak zordur.(Komp.7)

Ayrı yazılması gereken “de,da” bağlacı bitişik yazılmıştır.

Örnek:

*Her insanın hayatında sevdiği; gördüğü ve iyi bildiği **bir takım** insanlar vardır.(Komp. 11)*

“Bir takım” şeklinde ayrı yazım yanlıştır. Belgisiz sıfat olarak kullanılan “birtakım” bitişik yazılmalıdır.

Örnek:

*İşte bu noktada duyguların paylaşıldığı; düşüncelerin, fikirlerin ve ideolojilerin uyuşmazlığı **olsada** saygı duyulduğu zaman arkadaşlık ve ilerisinde ise dostluk başlar.(Komp. 11)*

Yukarıdaki cümlede “da” bağlacının ayrı yazılması gerekirdi.

Örnek:

*Şükriü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşlarının olduğu **yerleride** gezin.(Komp.13)*

“Yerleri **de**” şeklinde “de” bağlacı ayrı yazılmalıydı.

Örnek:

Aşağıda verilen örneklerin hepsi aynı kompozisyon metninden alınmıştır.
(Komp.15)

*Teknoloji geliştikçe enerji **ihtiyacida** artıyor.*

*Sadece teknolojinin gelişmesi değil dünyadaki canlı sayısının **artmasıda** enerji gereksinimini artırıyor.*

***Buda** küresel ısınmaya sebebiyet veriyor.*

*Dünyamız **belkide** son demlerini yaşıyor.*

*Galiba **bizlerde** son zamanlarımızı yaşıyoruz.*

*Küresel ısınma yüzünden **belkide** su kaynakları yok olacak.*

*Atalarımız bize dünyayı nasıl bıraktıysa **bizde** gelecek kuşaklara öyle bırakmalıyız.*

*Ulaşım için özel arabalarımızı **değilde** toplu taşıma araçlarını kullanmalıyız.*

*Bu sayede **kendimizde** can vermiş oluruz.*

Örnek:

*Sonuç olarak; **bizlerde** insanları küresel ısınma konusunda bilinçlendirmeli onları gelecekte nelerin beklediğini göstermeliyiz.(Komp.19)*

Örnek:

*1.İnsan, akli ve zekasıyla istediği zaman, istediklerine sahip olabilen, bazen yalnız kalmaya, kendini dinlemeye **bazende** kalabalığa karışma ihtiyacı duyan bir varlıktır.*

*2.Öyle bir zaman **gelirki**, kendinizden başka kimseyi istemezsiniz yanınızda.*

*3.Öyle bir zaman **gelirki**, dünyanın bu karmaşasından kurtulmak, ok uzaklara gitmek istersiniz. (Komp.20)*

Yukarıdaki üç cümle aynı kompozisyondan alınmıştır. “de,da” ve “ki” bağlacı ile ilgili imla hataları hemen fark edilmektedir. Bu öğrenci OKS’de Türkçe testinden sadece bir soru yapamamıştır. Bu soru, paragrafın ana fikri ile ilgili bir anlama sorusudur. Geri kalan dil bilgisi ve imla kuralları ile ilgili soruları doğru cevaplamıştır. OKS’de Türkçe testinde çok başarılı olan bu öğrenci, yazılı anlatımında bildiği kuralları uygulamamaktadır.

Örnek:

*Bizim vatanımız olan Türkiyemiz **içinde** nice savaşlarda onbinlerce şehidimiz can verdi.(Komp 25)*

Örnek:

*Ağladığında **bende** tutamıyorum gözyaşlarımı.*

*Beni uyarır arkadaşım kötü bir şey yaptığımda; **Bende** onu uyarırım.*

*Ben mutlu olduğumda **oda** mutlu, üzgün olduğumda **oda** üzgündür.*

*Bundan **sonrada** böyle olsun inşallah.(Komp. 27)*

Yukarıdaki örneklerin hepsi aynı kompozisyondan alınmıştır ve “de,da” bağlacı hepsinde de yanlış yazılmıştır.

Örnek:

*(1)Bu özelliği **dolayısıyla da** çevresine hemen ısınmıyor. (2)İçi, güzellik ve iyilikle dolu olan bu insanın içi kadar **dışıda** mükemmel.(Komp. 29)*

Yukarıdaki iki cümlede “de, da” bağlacı kullanılmıştır; ancak birinci cümlede doğru imla ile ikinci cümlede yanlış bir biçimde yazılmıştır. Çocuklar öğrendikleri kuralları, tutarlı bir biçimde yazılı anlatımlarında kullanmamaktadırlar.

4.3.2.20.2. Cümle Başında Küçük Harf Kullanılması

Büyük harfle cümleye başlanması, iki noktadan sonra gelen cümlelerin büyük harfle başlaması kurallarına aşağıdaki örnekte uyulmamıştır.

*Elli yaşındaki bir adamın 2070 yılından gönderdiği mektup şöyleydi: **elli** yaşında olmasına rağmen seksenbeş yaşında gösterdiğini...(Komp. 6).*

Örnek:

Yani bir insanın özgürlüğü, başka bir insanın özgürlüğünün başladığı yerde biter. özgür olduğunu hissetmek güzeldir.(Komp 21)

“Özgür” kelimesi cümle başında olduğu halde küçük harfle başlanılarak yazılmıştır.

4.3.2.20.3. Özel İsimlerin Yanlış Yazılması

Özel adların yazımı ile ilgili TDK Yazım Kılavuzunda belirtilen:

“Kıta, deniz, nehir, göl, dağ, boğaz, geçit, yayla; ülke, bölge, il, ilçe, köy, semt, bulvar, cadde, sokak vb. coğrafyayla ilgili yer adları kesme işareti ile ayrılır.” şeklinde bildirilen kesme işaretinin kullanımı ile ilgili kurala, aşağıdaki örnekte uyulmamıştır.

“Yolumuza devam ettik. Artık Armutluya gelmiş sayılırdık.”(Komp. 3)

Örnek:

Bu söz çok güzel bir söz. Çünkü bir anlamı var. eğer senin arkadaşının davranışları kötüyse ya da iyiye sen de -belki istemeyebilirsin ama- onu davranışlarını alışkanlık haline getirebilirsin.(Komp. 14)

Yukarıdaki cümlede, noktadan sonra küçük harfle başlanmıştır.

4.3.2.20.4. Hecelerin Yanlış Bölünmesi

Hecelerin bölünmesi ile ilgili aşağıdaki yanlışlıklar görülmektedir.

Örnek:

28 numaralı kompozisyonda heceler, satır sonuna sığmadığında doğru yerden kısa çizgi ile bölünmüştür; ancak hata bunu gösteriş biçimidir.

.....Trab
zon...

Görüldüğü üzere kısa çizgi yanlış yerdedir.

Aynı kompozisyonda hece bölünmesi ile ilgili başka hatalar da yapılmıştır.

Örnek:

.....a-
lan...

.....o-
na...

Satır sonunda ve satır başında tek harf bırakılmaz; ancak cümlede böyle bir hata yapılmıştır.

4.3.2.20.5. Büyük Harflerle İlgili Yanlışlıklar

Aşağıdaki cümlelerde büyük harflerin yazımı ile ilgili hatalar görülmektedir.

Örnek:

Diyeceğim Eğer Edirne'ye yolunuz düşerse Selimiye, Eski Cami ve Üç Şerefeli Cami'yi mutlaka gezin. (Komp. 13)

Altı çizili kelime gerekli olmadığı hâlde cümle ortasında büyük harfle başlamıştır.

Örnek:

*Beni uyarır arkadaşım kötü bir şey yaptığımda; **B**ende onu uyarırım. (Komp.27)*

Örnek:

Amcamlar, Halamlar, biz, babaannem, dedem...(Komp.28)

Bu cümlelerin ortasında gerekli olmadığı hâlde büyük harf kullanılarak imla hatası yapılmıştır.

4.3.2.20.6. Mahallî Söyleyiş veya Konuşma Dilinin Yazıya Aktarılması**Örnek:**

*“Aslında Armutlu **burdan** 500-600 km. civarındaydı.”(Komp. 3)*

Örnek:

*Belki **burda** yaşanmış olan bazı olaylar yaşanmamış olsaydı, buraya gelenin içini tatlı bir huzur kaplardı.(Komp. 7)*

4.3.2.20.7. Sayıların Yazımı ile İlgili Yanlışlar**Örnek:**

*Onunla arkadaşlığımız liseye başladığım **2.** hafta başladı. (Komp. 1)*

Yukarıdaki cümlede matematik, istatistik vb. bir konu olmadığı hâlde, metin içerisinde rakam kullanılmıştır.

Örnek:

*Elli yaşındaki bir adamın 2070 yılından gönderdiği mektup şöyleydi: **elli***

*yaşında olmasına rağmen **seksenbeş** yaşında gösterdiğini...(Komp. 6)*

Bu cümlede para ile ilgili işlem ve senet, çek vb. ticarî belgelerde geçen sayı olmadığı hâlde, cümledeki sayı, metin içinde “seksenbeş” şeklinde bitişik yazılmıştır.

Örnek:

*Bizim vatanımız olan Türkiyemiz içinde nice savaşlarda **onbinlerce** şehidimiz can verdi.(Komp 25)*

“onbinlerce” şeklinde yazılan bu sözcüğün “on binlerce” şeklinde ayrı yazılması gerekir.

4.3.2.21. Fiilimsilerle İlgili Yanlışlar

Örnek:

Daha doğrusu sevginin ham maddesi olduğu, insan ilişkilerinden biri olan, arkadaşlık (Komp. 4).

Yukarıdaki cümlede *arkadaşlık* “olduğu ve olan” sıfat-fiilleri ile nitelenmiştir; ancak bu durum fiilimsilerle ilgili bir anlatım bozukluğuna sebep olmuştur. Cümlede “olduğu” kelimesi çıkarılıp yerine “ve” bağlacı getirilebilirdi.

Örnek:

Özgürlük, tüm insanların sahip olmak istediği ve olması gerektiği bir kavramdır. (Komp.21)

Yukarıdaki cümlede sıfat-fiilde görülen bir hata vardır. Cümlede “gerektiği” yerine “gerekten” sıfat-fiili kullanılmalıdır.

4.3.2.22. Sıra Yanlışlığı İle İlgili Cümleler

Kompozisyondan alınan aşağıdaki cümlede, öğelerin dizimi ile ilgili bir yanlışlık yapılmıştır. Yüklem sonda olması gerekirken cümlede dolaylı tümleş sonda bulunmaktadır.

Örnek:

Yola tekrar koyulduk.(Komp.3)

Bu cümlede tekrar yapılan iş “koyulmak” değil “yola koyulmak”tır. Bu nedenle deyim yapısı bozulmadan cümle kurulmalı “tekrar” kelimesi “yola koyulmak” deyiminin başına getirilmeliydi.

Örnek:

Nice Çanakkale’de Sakarya, Başkumandanlık Meydan Savaşında şehitlerimiz bizlere bu yurdu bırakmak için şehit oldu. (Komp. 25)

“Nice” sözcüğünün cümledeki sırasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu söz konusudur. “Nice” Çanakkale’nin değil “şehitler”in çokluğunu ifade etmek için kullanılmıştır. “Nice” sözcüğünün şehitlerimiz kelimesinin önüne alınması gerekmektedir.

4.3.2.23. Bağlı ve Sıralı Cümlelerde Kişi ve Zaman Uyumsuzluğu**Örnek:**

(1)*Biz onunla eğleniriz, yaşamadığımız iyi ya da kötü her şeyi beraber yaşarız.*
(2)*Bitmediğimiz yeni yerlere gittik, hayatımın ilk deneyimlerini onunla yaşarız, aklımıza eser buz patenine tenis sahasına gideriz...(Komp.27)*

Yukarıdaki paragrafta fiiller geniş zaman (-ar, -er) ve çoğul birinci şahıs (-k/ -iz, -uz, -üz) ile çekimlenmiştir; ancak ikinci cümlede bu durumu bozan bir durum söz konusudur. Geniş zaman(-ar, -er) yerine, görülen geçmiş zaman (-dı, -di, -du, -dü, -tı, -ti, -tu, tü) kullanılmıştır. Bu da sıralı cümlelerde zaman uyumsuzluğuna sebep olmuştur.

4.3.2.24. Metnin Bütünlüğünü Bozacak Şekilde Geçişler Yapılmasından Kaynaklanan Aksaklık

Grosz, Joshi ve Weinstein’in öncülük ettiği Merkezleme Kuramı’na (Centering Theory) göre, metni oluşturan birimler, belli merkezler içerir ve bu merkezler arasındaki geçişler yardımıyla metin içinde bir tutarlılık oluşur. Bu geçişler:

a.Devam Geçişi (Continue): Konuşmayı/yazıyı aynı varlık üzerinde yürütmek.

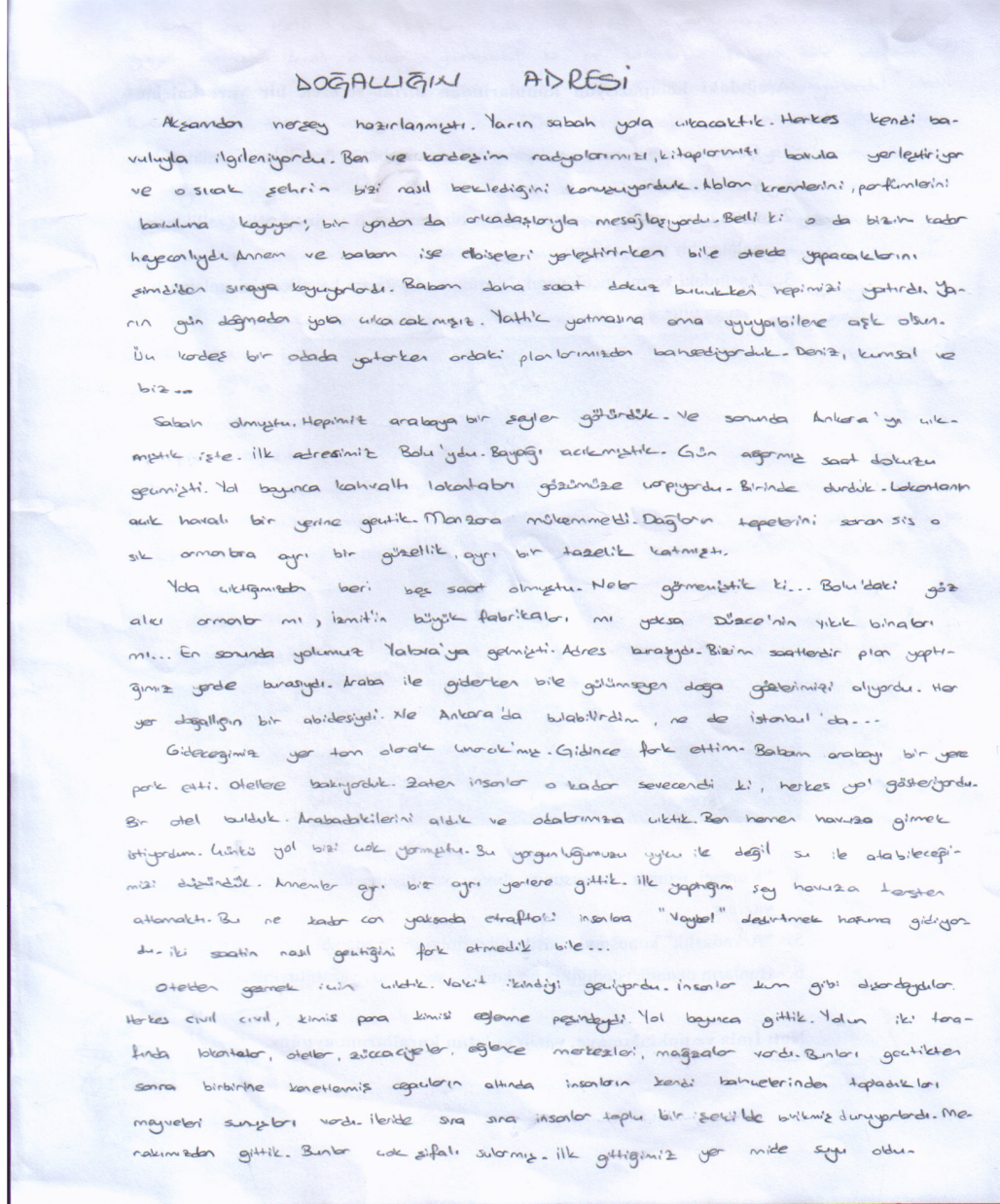
b.İçerme Geçişi (Retain): Konuşmayı/yazıyı aynı varlık üzerine sürdürürken yeni bir varlıktan da söz etmek.

c.Yumuşak Dönüş (Smooth Shift): Konuşmada/yazıda bir merkezden bir başkasına atlamak.

d.Tam Dönüş (Rough Shift): Konuşma ve yazının merkez içermeme durumudur (Aktaran: Coşkun, 2005).

Yukarıda belirtilen geçişlerden ilk üçü metnin bütünlüğüne olumsuz bir etkide bulunmazken, dördüncüsü metnin anlam bakımından parçalanmasına yol açmaktadır. Öğrencilerin yazdığı kompozisyonda bu durum örneklenmektedir.

Örnek: (Kompozisyon 5)

5 nolu kompozisyonda, metnin başından sona yaklaşıncaya kadar Çınarcık anlatılmıştır. Çınarcık'a gidiş, gidişte yaşanan olaylar, otele varış, Çınarcık yakınlarında bulunan yerleri gezme vb. Çınarcık ile ilgili yaşananlar anlatılmıştır; ancak son paragrafa kadar. Son paragrafta Çınarcık ile ilgili görüşlerin yerini, Çınarcık yakınındaki Teşvikiye Şelalesi almıştır. Hatta metnin sonucunu oluşturan cümlelerde bu şelaleden bahsedilmiştir. Son cümle ile belirtilen ana düşünce, ne Çınarcık'ın doğal güzellikleri ne de tatilin insana

verdiği rahatlık üzerine kurulmuştur. Sadece “Herkesin Teşviki’ye Şelalesi’ni görmesini tavsiye ediyorum.” şeklinde bir tavsiye ile sonuç bağlanmıştır.

Metnin sonunda görülen bu ani geçiş, metnin sonunda ana düşünceyi değiştirecek kadar anlatımı olumsuz etkilemiştir.

4.3.2.25. Sonucun Gerekli Şekilde Bağlanmaması veya Sonuç Bölümünün Hiç Olmaması

Aşağıdaki örnekte kompozisyonun sonucu ilgili hata yapılmıştır.

Örnek:

3 nolu kompozisyon birdenbire ve beklenmedik bir şekilde sonuca bağlanmaktadır. Yolculuk ile ilgili anlatım devam ederken, okuyucuda metnin daha devam edeceği, anlatılacak şeylerin var olduğu düşünülürken birden bire bitmektedir.

Aşağıda verilen bölüm metnin son paragrafıdır.

Karnımızı doyurduk. Yolumuza devam ettik. Artık Armutluya gelmiş sayılırdık. Otele vardığımızda kendimi hemen duşa attım. Ardından uyku bütün yol yorgunluğumu alacaktı.
(Komp. 3)

4.4. OKS Başarısı İle Yazılı Anlatım Başarıları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin OKS’de aldıkları puanlar ile kompozisyonlardan aldıkları puanların doğru orantılı olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo 40: Kompozisyon Puanları ile OKS Puanlarının Sıralaması

Kompozisyon_puanları	OKS_puanları
30	457,285
31	424,038
31	459,745
33	419,839
34	404,125
35	401,786
35	404,187
35	424,85
35	448,331
36	399,664
36	401,134
36	446,871
37	404,452
37	432,802
38	400,817
38	441,865
39	402,454
39	444,962
39	448,331
40	405,955
40	422,454
40	424,637
41	401,005
41	404,042
41	415,404
41	419,854
41	421,6
41	441,001
41	447,449
42	400,004
42	400,334
42	414,393
42	420,513
42	421,022
42	423,43
42	440,393
43	400,87
43	401,61
43	411,839
43	414,09
43	417,03
43	420,413
43	425,665
43	427,428
43	428,604
43	432,675
43	440,796
43	447,071
43	454,007
44	400,993
44	401,129
44	403,22
44	403,833
44	422,545

44	423,345
44	425,467
44	443,474
44	448,17
44	451,26
44	452,339
44	456,815
44	460,229
44	468,808
48	444,962
48	449,401
49	426,492
49	446,356
51	455,284
52	453,211
53	414,247
53	416,847
53	446,246
53	454,199
54	403,385
54	415,847
54	418,07
54	428,429
55	431,322
55	455,253
56	415,766
57	427,381
57	440,68
58	441,64
58	460,793
59	401,635
59	431,434
60	440,817
60	444,398
60	452,645
60	471,446
62	418,176
63	451,238
65	468,081
68	418,89
69	455,991
72	443,135
74	412,091
77	421,827
79	447,632
83	450,493

Tablo 41: OKS Puanları ile Kompozisyon Puanlarının Sıralaması

OKS_PUAN sıralaması	Kompozisyon_puanları	Komp_puan_dereceleri
399,664	36	25-44 geçmez

400,004	42	25-44 geçmez
400,334	42	25-44 geçmez
400,817	38	25-44 geçmez
400,87	43	25-44 geçmez
400,993	44	25-44 geçmez
401,005	41	25-44 geçmez
401,129	44	25-44 geçmez
401,134	36	25-44 geçmez
401,61	43	25-44 geçmez
401,635	59	55-69 orta
401,786	35	25-44 geçmez
402,454	39	25-44 geçmez
403,22	44	25-44 geçmez
403,385	54	45-54 geçer
403,833	44	25-44 geçmez
404,042	41	25-44 geçmez
404,125	34	25-44 geçmez
404,187	35	25-44 geçmez
404,452	37	25-44 geçmez
405,955	40	25-44 geçmez
411,839	43	25-44 geçmez
412,091	74	70-84 iyi
414,09	43	25-44 geçmez
414,247	53	45-54 geçer
414,393	42	25-44 geçmez
415,404	41	25-44 geçmez
415,766	56	55-69 orta
415,847	54	45-54 geçer
416,847	53	45-54 geçer
417,03	43	25-44 geçmez
418,07	54	45-54 geçer
418,176	62	55-69 orta
418,89	68	55-69 orta
419,839	33	25-44 geçmez
419,854	41	25-44 geçmez
420,413	43	25-44 geçmez
420,513	42	25-44 geçmez
421,022	42	25-44 geçmez
421,6	41	25-44 geçmez
421,827	77	70-84 iyi
422,454	40	25-44 geçmez
422,545	44	25-44 geçmez
423,345	44	25-44 geçmez
423,43	42	25-44 geçmez
424,038	31	25-44 geçmez
424,637	40	25-44 geçmez
424,85	35	25-44 geçmez
425,467	44	25-44 geçmez
425,665	43	25-44 geçmez
426,492	49	45-54 geçer
427,381	57	55-69 orta
427,428	43	25-44 geçmez
428,429	54	45-54 geçer
428,604	43	25-44 geçmez
431,322	55	55-69 orta
431,434	59	55-69 orta
432,675	43	25-44 geçmez

432,802	37	25-44 geçmez
440,393	42	25-44 geçmez
440,68	57	55-69 orta
440,796	43	25-44 geçmez
440,817	60	55-69 orta
441,001	41	25-44 geçmez
441,64	58	55-69 orta
441,865	38	25-44 geçmez
443,135	72	70-84 iyi
443,474	44	25-44 geçmez
444,398	60	55-69 orta
444,962	48	45-54 geçer
444,962	39	25-44 geçmez
446,246	53	45-54 geçer
446,356	49	45-54 geçer
446,871	36	25-44 geçmez
447,071	43	25-44 geçmez
447,449	41	25-44 geçmez
447,632	79	70-84 iyi
448,17	44	25-44 geçmez
448,331	35	25-44 geçmez
448,331	39	25-44 geçmez
449,401	48	45-54 geçer
450,493	83	70-84 iyi
451,238	63	55-69 orta
451,26	44	25-44 geçmez
452,339	44	25-44 geçmez
452,645	60	55-69 orta
453,211	52	45-54 geçer
454,007	43	25-44 geçmez
454,199	53	45-54 geçer
455,253	55	55-69 orta
455,284	51	45-54 geçer
455,991	69	55-69 orta
456,815	44	25-44 geçmez
457,285	30	25-44 geçmez
459,745	31	25-44 geçmez
460,229	44	25-44 geçmez
460,793	58	55-69 orta
468,081	65	55-69 orta
468,808	44	25-44 geçmez
471,446	60	55-69 orta

Bu tabloda da görülmektedir ki iki değerlendirme arasında anlamlı bir ilişki de yoktur. OKS'de araştırmaya katılan en başarılı öğrenci, kompozisyonda 60 puan almıştır. Kompozisyon puanı yüksek öğrenci ise OKS'de araştırmaya katılan öğrenciler içerisinde ortalama bir seviyededir.

Bu sonuç gösterir ki OKS, öğrencileri sadece bilgi düzeyinde ölçmekte Yazılı anlatım becerisi yönünden ölçmemektedir. Türkçe bilgi ve becerilerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde yazılı anlatım becerisinin ölçülmemesi büyük bir eksikliklerdir.

5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen sonuçlar belirtilmiş, bunlar benzer içerikli başka araştırma sonuçları ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle de önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Araştırmaya katılan 100 öğrencinin Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünden alınan 2006 OKS Türkçe bölümü sonuçlarına göre başarılı oldukları görölmüştür. Öğrencilerin en düşük puanı 399,664; en yüksek puanı ise 471,446'tür. Bu öğrenciler OKS sonuçlarına göre en iyi okullara yerleştirilmişlerdir.

Sınavda öğrenciler Türkçe testini başarı ile cevaplamışlardır. 25 soruda ortalama 21 soru doğru cevaplanmıştır. Buna göre başarı oranı %84'tür. Öğrencilerin 5'i 17 doğru cevap, 7'si 18 doğru cevap, 12'si 19 doğru cevap, 18'i 20 doğru cevap, 21'i 21 doğru cevap, 19'u 22 doğru cevap, 9'u 23 doğru cevap, 8'i 24 doğru cevap, 1'i 25 doğru cevap vermiştir.

Sözcükte anlam ile ilgili sorulan ilk 6 soru ortalama %84'lük bir başarı ile cevaplanmıştır. 100 öğrencinin ortalama 16'sı bu sorulara yanlış cevap vermiştir. Sözcükte anlam soruları içerisinde yer alan sorulardan birinde öğrenciler (2006 OKS A kitapçığı 6. soru) çok başarısız olmuşlardır. 100 öğrencinin 32'si soruyu yanlış cevaplamış, 8'i boş bırakmıştır. Bu soruda başarı oranı %60'tır.

Cümlede anlam ile ilgili sorulan 7 soru ortalama % 81, 86'lık bir başarı ile cevaplanmıştır. 100 öğrencinin ortalama 18,14'ü cümlede anlam ile ilgili sorulara yanlış cevap vermiştir.

Paragrafta anlam ile ilgili 9 soru sorulmuştur. Bu soruların cevaplanmasında ortalama başarı oranı % 86,44'tür. Ortalama 13,66 öğrenci bu sorulara yanlış cevap vermiştir. Ayrıca öğrenciler paragraf sorularında daha başarılıdırlar. 100 öğrencinin 100'ünün de cevapladığı tek soru bu alandadır.

Atasözü ve deyimlerle ilgili bir soru sorulmuştur. Ortalama başarı %97'dir. 100 öğrencinin sadece 3'ü soruyu yanlış cevaplamıştır.

Sözcük türlerinden zamirin sorulduğu tek sorudaki başarı %90'dır. Bu soruyu 100 öğrencinin 10'u yanlış cevaplamıştır.

Fillerle ilgili sorudaki başarı %70'tir. 100 öğrencinin 30'u bu soruyu yanlış cevaplamıştır.

Araştırmaya katılan 100 öğrenciye yazdırılan kompozisyonların incelenmesinde öğrencilerin OKS'de gösterdikleri başarıyı, yazılı anlatımda gösteremedikleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin %63'ü başarısız olmuştur. Geri kalanların ise durumu beklenildiği kadar başarılı değildir. Hiçbir öğrenci 85 ve üzerinde bir puan alamamıştır. Öğrencilerin aldığı en yüksek puan 83, en düşük puan 30'dur.

Öğrencilerin yazdığı kompozisyonlar geliştirilen ölçekteki alt ölçütlere göre ayrıntılı bir biçimde incelenmiş ve şu sonuçlar elde edilmiştir:

“Kâğıdın Kenarlarında, Paragraf ve Satır Aralarında Uygun Boşluklar Bırakma” başlığı altındaki ölçüt 100 puan üzerinden 2 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre yapılan incelemelerde 32 öğrencinin kâğıdının kenarlarında hiç boşluk bırakmadığı görülmüştür. 58 öğrenci yeterli olmasa da bir miktar boşluk bırakmıştır. 10 öğrenci istenilen şekilde ve miktarda kâğıdını düzenlemiştir.

“Düzgün, Okunaklı ve İşlek Bir Yazı Kullanma” ölçütü 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Yapılan incelemelerde 3 öğrenci 0, 35 öğrenci 1, 42 öğrenci 2, 14 öğrenci 3, 5 öğrenci 4 ve sadece bir öğrenci 5 puan almıştır.

Öğrencilerin çoğunluğunun konuyla ilgili bir başlık koymasına karşılık 11 öğrenci yazısına başlık koymamıştır ve 0 puan almıştır. 20 öğrenci 1, 69 öğrenci 2 puan almıştır.

“Giriş Cümlelerinin Ana Fikri Göstermesi”, başlığı altındaki ölçüt 100 puan üzerinden 2 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre yapılan incelemelerde 1 öğrenci 0, 36 öğrenci 1, 63 öğrenci 2 puan almıştır.

Öğrencilerin konuya girişlerde açık, etkili ve güzel cümleler kuramadığı görülmüştür. Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 1 öğrenci 0, 39 öğrenci 1, 54 öğrenci 2, 5 öğrenci 3, 1 öğrenci 4 puan almıştır.

Öğrencilerin ana fikre ulaşırken bir düşünce zinciri kuramadıkları gözlenmiştir. Genellikle akıllarına ne gelirse onu yazmışlardır. Ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 16 öğrenci 1, 40 öğrenci 2, 33 öğrenci 3, 11 öğrenci 4 puan almıştır.

Ana fikri destekleyici yardımcı fikirler yazmada öğrenciler, beklenen düzeyde değildirler. Ölçüt 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 10 öğrenci 1, 50 öğrenci 2, 35 öğrenci 3, 4 öğrenci 4, 1 öğrenci 5 puan almıştır.

“Düşünceyi Geliştirmede Her Fikir İçin Paragraf Düzenlenme” 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 4 öğrenci 0, 44 öğrenci 1, 29 öğrenci 2, 14 öğrenci 3, 5 öğrenci 4, 4 öğrenci 5 puan almıştır.

Yazıda verilmek istenen ana fikre ulaşma, 100 puan üzerinden 6 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 8 öğrenci 1, 28 öğrenci 2, 32 öğrenci 3, 15 öğrenci 4, 10 öğrenci 5, 7 öğrenci 6 puan almıştır.

Sonuç ifadesi yazabilme 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 20 öğrenci 1, 48 öğrenci 2, 22 öğrenci 3, 10 öğrenci 4 puan almıştır.

Yazıda mantık yönünden çelişkiler bulunup bulunmaması; sebep-sonuç, amaç-sonuç ilişkileri kurabilme ile ilgili ölçüt 100 puan üzerinden 6 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 8 öğrenci 1, 32 öğrenci 2, 28 öğrenci 3, 27 öğrenci 4, 4 öğrenci 5, 1 öğrenci 6 puan almıştır.

Öğrencinin tanımlamadan, betimlemeden, örneklemeden, karşılaştırmadan, tanık göstermeden ve sayısal verilerden yararlanarak ana fikri desteklemesi 100 puan üzerinden 6 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 38 öğrenci 1, 38 öğrenci 2, 17 öğrenci 3, 3 öğrenci 4, 1 öğrenci 5, 3 öğrenci 6 puan almıştır.

Anlatımın zenginleştirilmesi 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 1 öğrenci 0, 49 öğrenci 1, 35 öğrenci 2, 11 öğrenci 3, 1 öğrenci 4, 3 öğrenci 5 puan almıştır.

Cümle kuruluşlarının dil bilgisine uygunluğu 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 9 öğrenci 1, 30 öğrenci 2, 47 öğrenci 3, 12 öğrenci 4, 2 öğrenci 5 puan almıştır.

Örnek ve benzetmelerin yeterliliği ve içeriğe uygunluğu 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 37 öğrenci 1, 48 öğrenci 2, 14 öğrenci 3, 1 öğrenci 4 puan almıştır.

Kelimeleri yerinde ve doğru anlamda kullanma 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 8 öğrenci 1, 44 öğrenci 2, 41 öğrenci 3, 7 öğrenci 4 puan almıştır.

Öğrenci yazılarında kelime zenginliğinin arandığı ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 12 öğrenci 0, 49 öğrenci 1, 33 öğrenci 2, 4 öğrenci 3, 2 öğrenci 4 puan almıştır.

Cümlede kelime tekrarları 100 üzerinden 2 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre yapılan incelemelerde 6 öğrenci 0, 43 öğrenci 1, 51 öğrenci 2 puan almıştır.

Eski bilgilerin hatırlanarak metinde uygun biçimde kullanılması ile ilgili madde 100 puan üzerinden 3 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre yapılan incelemelerde 1 öğrenci 0, 50 öğrenci 1, 45 öğrenci 2, 4 öğrenci 3 puan almıştır.

Konuyu kendine özgü ifadelerle anlatma 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 46 öğrenci 1, 40 öğrenci 2, 8 öğrenci 3, 6 öğrenci 4 puan almıştır.

Yazıda gereksiz yere başka dillerden gelen ve kelime/terim kullanma 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 2 öğrenci 0, 5 öğrenci 1, 24 öğrenci 2, 47 öğrenci 3, 22 öğrenci 4 puan almıştır.

Yazının şekil ve içerik bakımından öğrencinin seviyesini yansıtması 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 41 öğrenci 1, 42 öğrenci 2, 13 öğrenci 3, 4 öğrenci 4 puan almıştır.

Öğrencilerin çok fazla sayıda noktalama hatası yaptıkları görülmüştür. Bu ölçüt 100 puan üzerinden 4 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 41 öğrenci 1, 35 öğrenci 2, 21 öğrenci 3, 3 öğrenci 4 puan almıştır.

Kompozisyonlarda, imla hataları tespit edilmiştir. İmla hataları ile ilgili ölçüt 100 puan üzerinden 5 puanla değerlendirilmiştir. Buna göre 39 öğrenci 1, 37 öğrenci 2, 21 öğrenci 3, 2 öğrenci 4, 1 öğrenci 5 puan almıştır.

Düşüncelerini paragraflar hâlinde ifade edememe, paragrafta birden fazla düşüncenin bir arada verilmesi, gereksiz sözcük kullanımı, birbiriyle çelişen ifade kullanma, sözcüğün anlamca cümleye uymaması, metinde mantık hataları, deyim/atasözünün yanlış kullanımı, öge eksikliğinden kaynaklanan hatalar, hecelerin yanlış bölünmesi, imla ve noktalama ile ilgili hatalar, sonucun gerekli şekilde bağlanmaması veya sonuç bölümünün hiç olmaması gibi hatalar tespit edilerek örneklendirilmiştir.

OKS başarısı ile Yazılı anlatım başarısı arasında anlamlı bir ilişki de bulunamamıştır. OKS’de araştırmaya katılan en başarılı öğrenci, kompozisyonda 60 puan almıştır. Kompozisyon puanı en yüksek öğrenci ise OKS’de ortalama bir seviyededir.

5.2. Öneriler

Elde edilen sonuçlara bakıldığında iki önemli nokta ortaya çıkmaktadır, bu noktalardan hareketle önerilerde bulunulmuştur:

1. a) Türkçenin önemli temel becerilerinden olan “yazma”nın öğrencilerin hayatlarını etkileyecek bir sınavda ölçülememesi büyük eksikliklerdir.

Öğrenciler, yoğun bir bilgi kuşatması altındadır. Ezberci eğitim anlayışı, çoktan seçmeli sınavlar, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerine engel olmaktadır. Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerinde yazma önemli bir araçtır. Bu nedenle yapılan sınavlar, yazma becerisini kapsayacak biçimde geliştirilmelidir.

b) “OKS akademik yetenek sınavı olarak hazırlansa da aslında üst düzey zihinsel süreçleri yoklamaktadır. Zihinsel süreçlerin gelişmesine etki eden pek çok faktör vardır. Etki eden faktörlerin neler olduğunu tespit edebilmek için, uluslararası düzeyde gerçekleştirilen TIMMS (Üçüncü Uluslararası Matematik ve Fen Çalışması) ve PISA (Uluslararası Öğrenci Başarısını Belirleme Programı) çalışmalarında olduğu gibi OKS’de de öğrenci, öğretmen ve okul anketleri geliştirilmelidir (Güzeller, 2006:410).” Çalışmalar ve geliştirilen anketlerden hareketle yapılan bir ölçme-değerlendirme daha geçerli ve güvenilir hâle gelir, öğrencilerin hayatlarını etkileyen bu sınavda bu yolla daha doğru bir seçme yapılabilir.

2. Öğrencilere ilköğretim ikinci kademedeki yeterli düzeyde yazma alışkanlığı ve becerisinin kazandırılmamasıdır. Öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin istenilen düzeyde geliştirilebilmesi için çok yönlü çalışılmalıdır. Öğretmen, öğrenci, aile, okul işbirliği ile gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarının geliştirilebilmesi için araştırma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

a) Öğretmenlerin yazma çalışmasına başlamadan bir ön hazırlık yapması –anlatım biçimleri ile ilgili kısa bilgiler, öğrencileri motive etme, o ders için yazma çalışmasında istenilenin tam olarak anlatılması, konunun belirlenmesi, konu ile ilgili çeşitli yönlerin

gösterilmesi vb.- kompozisyon çalışmalarını olumlu etkilemektedir. Yazma çalışmalarından önce mutlaka bir ön hazırlık yapılmalıdır.

b) Sınıfta yazmaya istek uyandırılmalıdır. Yazmaya heveslendirme, yazma konusunda kendini yetersiz görenleri cesaretlendirme, yazılanları okuma alışkanlığı kazandırma yazmada motivasyonu sağlayacaktır.

c) “Yazma kişinin kendi çabasıyla kazanacağı bir beceridir. Var olan yazma potansiyeli ancak yazarak açığa çıkarılabilir. Yazma ile ilgili kurallar bilgisi, öğrenci yazma eylemini gerçekleştirirken anlamlı olabilir (Şahin, 2004:93).” Uygulama olmadan kuramsal çalışmaların karşılığı alınamaz. Bu nedenle yazma becerisinin gelişmesinde bol bol yazma uygulamaları yapılmalıdır.

ç) “Öğrencilerin yazma düzeyi birden gelişmez yavaş yavaş, basamak basamak gelişir. Çünkü yazma birkaç günde elde edilecek bir bilgi değil, çeşitli alıştırmalarla kazanılacak bir beceridir, bu nedenle zaman ister (Göğüş, 1978:241).” Öğretmenlerin sınıf içindeki yazma etkinliklerinde, kolaydan zora doğru bir eğitim öğretim faaliyeti düzenlemeleri gerekmektedir.

d) Öğrencilerin daha ilköğretimde edinmeleri gereken yazma becerilerini edinmedikleri görülmüştür. Öğretmenlerin her bir öğrencinin bilgi ve beceri eksikliklerini tespit etmesi ve bunu giderecek önlemler alması gerekmektedir.

e) Öğrencilerin yazma sırasında karşılaştıkları sorunların çözümüne -konu seçiminde, konuya uygun başlık seçmede, konuya giriş yapmada, düşüncelerini sıralamada...- yardımcı olunmalıdır.

f) Yazma etkinliklerinde, öğrencilerin kendi düşünce, duygu, deney, yaşantı ve bilgilerini anlatma olanağı verecek konular seçilmelidir. Öğrencilere uygun, yazmalarını sağlayacak açık uçlu konular verilmeli -mümkünse yazacakları konuya öğrenciyle beraber karar verilmeli-; seçilen konunun yazımı için ister sınıfta ister ev ödevlerinde yeterli süre tanınmalıdır.

g) Öğrencilerin Türkçe öğretmenlerinin gözetiminde okul dergisi, okul gazetesi, duvar gazetesi çıkarma gibi yazma uygulamaları yapabilecekleri faaliyetler gerçekleştirilmeleri sağlanmalıdır.

ğ) Öğrencilerle yapılan yazma uygulamaları sırasında kullanılan yazılı anlatım türlerinin, öğrencilerin günlük hayatında karşısına çıkabilecek özellikte olmasına dikkat edilmeli, bu türdeki yazılı anlatım türlerinin kullanılmasına öncelik verilmelidir.

Edebî türlerin –hikâye, şiir, deneme vb...- yazılmasında yaratıcılık önemli bir unsurdur. Öğrencilerden beklenen türlerin özelliklerini kavrayarak bir plan ve amaç dâhilinde yazma alışkanlığı kazanmalarıdır. Daha sonraki aşamalarda öğrenciden orijinal ve estetik eserler ortaya koyması beklenebilir.

h) Yazma uygulamaları beş bölüm hâlinde düşünülebilir. Cümle çalışmalarında, cümleyi meydana getiren sözcükler, sözcüklerin anlamları üzerinde durulur. Kompozisyon çalışmalarının en önemli ögesi paragraf çalışmalarında, paragrafın konusu, paragrafta ele alınan düşünce, paragrafta bütünlük, paragraf oluşturma konuları üzerinde durulur ve paragraf yazma alıştırmaları yapılır. Kompozisyon çalışmalarında öğrencilerin anlamlı, düzenli, estetik, duygu ve düşünce yönünden zengin, bir düşünce etrafından kopmadan kompozisyon yazma çalışmaları yapılır. Kitap çalışmalarında, bir kitap üzerinde çok yönlü inceleme yapma ve sınıfça, gruplar hâlinde birleşerek kitap meydana getirme çalışmaları yapılır. Kütüphane çalışmalarında ise istenilen kitabı bulma, bibliyografya tespiti, kaynaklardan bilgi toplama, bilgileri fişleme yapılır.

ı) Yapılan yazma faaliyetlerinde öğrencilerin kazanması beklenen bilgi ve beceriler, ulaşılmak istenen hedefler, amaçlar düşünülerek farklı yöntem ve teknikler uygulanmalıdır. Mesela, öğrencilerin öğrendikleri kelime, kavram, deyim ve atasözlerini anlatımlarında kullanarak kalıcı kılmak ve böylece söz varlıklarını zenginleştirmek için “kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma”; herhangi bir konudaki duygu, düşünce ve hayallerini yazmalarını sağlayarak ifade güçlerini ve yazılı anlatım yeteneklerini geliştirmek için “serbest yazma”; algılama güçlerini ve dikkatlerini geliştirmek için “duyulardan hareketle yazma” uygulamaları yaptırılabilir.

Yazma çalışmalarında, amaca uygun olacak biçimde “not alma, özet çıkarma, boşluk doldurma, kontrollü yazma, güdümlü yazma, yaratıcı yazma, metin tamamlama, tahminde bulunma, bir metni kendi kelimeleri ile yeniden oluşturma, bir metinden hareketle yeni bir metin oluşturma, grup olarak yazma, tüme varım, tümünden gelim, eleştirel yazma” yöntem ve teknikleri de kullanılabilir.

i) Öğrencilerin yazdığı metinler öğretmen ve öğrenci tarafından incelenmeli, öğrencinin yaptığı yanlışlıklar, hatalar öğrenciye gösterilmelidir. Öğrencilerin yaptığı hatayı tekrarlayıp tekrarlamadığı kontrol edilmelidir. Öğrencilerin yazma becerini geliştirmeleri düzenli olarak takip edilmelidir.

j) “Bütün sınıflarda öğrencilere haftada en az bir veya iki yazma ödevi verilmeli; bu ödevler öğretmenler tarafından değerlendirilip, hataları belirtildikten sonra öğrencilere iade edilmelidir (Özby, 1995:227).” Bu şekilde hem öğrencilerin yazma faaliyetini okul dışına taşınması hem de derste yaptıkları alıştırmalardan kazandıkları bilgi ve becerileri kullanma imkânı bulmaları sağlanmış olur.

k) Metin incelemeleri ve edebî eser okuma öğrencinin duygu ve düşüncelerini geliştirir. Öğrencinin kendi iç ve dış hayatından daha iyi haberdar olmasını sağlar. Çok okuma ve edebî metin incelemeleri düşünme ve yazma kabiliyetinin gelişmesinde büyük rol oynar.

l) Yazılı anlatım ile dil bilgisi arasındaki ilişki her zaman göz önünde bulundurulmalı. İki beceri arasındaki ilişki ayrı ayrı ders saatlerinde değil birbiri içinde kavratılmalıdır. Dil bilgisi kuralları doğrudan yazma becerisi kazandırmaz. Bu bilgiler yazma etkinlikleri içerisinde, öğrenciler gereklilik duydukça verilmeli, hemen uygulanmasına geçilmelidir.

m) Yazılı anlatım da sözlü anlatım gibi yalnızca Türkçe dersleri içerisinde yer almamalı, bütün derslerin yapısı içinde düşünülmelidir. Çocuğun yazdığı her yazı, bir “yazılı anlatım” olarak kabul edilmeli ve ona göre değerlendirilmelidir (Binbaşıoğlu, 1991: 160). Yazma sadece kompozisyon dersleri ile sınırlanmamalı öğrencinin hayatını kapsayacak şekilde alışkanlık kazandırılmalıdır.

n) Aileler, öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal güçlerinin yeterince gelişmesini sağlamak için eve düzenli olarak yayınların girmesini sağlamalıdır.

o) Öğrencinin yaşam alanında kitaplık bulunmasına özen gösterilmeli evde ve okulda bu alanların etkin bir biçimde kullanılması sağlanmalıdır. Kütüphaneler, öğrenciler için daha çekici hale getirilmelidir.

ö) İnsanoğlunun yeryüzünde kalıcı olmasını sağlayan yazı ve buna bağlı olarak metin oluşturma çok yönlü zihin faaliyeti gerektiren bir beceridir. Estetik bakış açısı, düşünceleri toplama, düzenleme, sonuca varma, yaratıcı olma, lüzumlu olan her şeyi içine düzenli bir şekilde alarak lüzumsuz olanları dışarıda bırakmayı sağlayacak hassas bakış açısı gerektiren yazma faaliyetinin geliştirilmesi oldukça zordur. Yazma becerisinin geliştirilmesinde özveri sahibi, bilgili, yeterli, kendini iyi geliştirmiş, öğrencilerini seven, dilini, dilini öğretmeyi seven, anlayışlı, becerikli Türkçe öğretmenlerine ihtiyaç vardır. Genelde Türkçeyi iyi öğretecek, özelde yazma becerisini tam ve doğru bir şekilde geliştirecek öğretmenler yetiştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- AĞCA, Hüseyin. (2001). **Sözlü ve Yazılı Anlatımda Türkçenin Kullanımı**. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- AĞCA, Hüseyin. (1999). **Yazılı Anlatım**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- AKBAYIR, Sıdık (2006). **Yazılı Anlatım Biçimlerinin Yazma Becerisi Edinimindeki İşlevleri**. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- AKSAN, Doğan (1975). *Ana Dili. Türk Dili*. C. XXXI (285), 423-434.
- AKSAN, Doğan (1995). **Her Yönüyle Dil**. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 439.
- AKTAŞ, Tahsin. (1994). *Metin Oluşumunda Bağlaçların Yeri*. Türk Dili, (505), 53-64
- AKTAŞ, Şerif. GÜNDÜZ, Osman. (2005). **Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: Akçağ Yay.
- ARAT Reşit Rahmeti (1966). **Dil Tabii Bir Varlıktır**, Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yay: 25, Seri: IV-Sayı A5.
- ATILGAN, Hakan. KAN, Adnan. DOĞAN, Nuri. (2006). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. ATILGAN, Hakan. (Editör). Ankara: Anı Yayıncılık.
- AVCI, Emine (2006). **İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Yaptıkları Yazılı Anlatım Yanlışlarının İncelenmesi (Muğla İli Örneği)**. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Anakara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Ana Bilim Dalı.
- AVCIOĞLU, Hasan (2000). **İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuma Becerilerinin Değerlendirilmesi**. Eğitim ve Bilim, 25 (115), 10-17.

BAHAR, Mehmet (2006). **Teorik Gramer Bilgisi İle Yazılı Anlatım Bozukluğu Arasındaki İlişki(İlköğretim II. Kademe Uşak Örneği)**. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi ABD.

BAŞARAN, İbrahim Ethem. (1994). **Eğitim Psikolojisi (Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri)**. Ankara:Yargıcı Matbaası

BAYKUL, Y., (2000). **Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması**. Ankara: ÖSYM Yayınları.

BEYDOĞAN, H.Ö. (1998). **Okullarda Ölçme ve Değerlendirme**. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit. (1991). **Öğrenme Psikolojisi**. Ankara.

CEMİLOĞLU, Mustafa. (2001). **Türkçe Yazılı Anlatım ve Anlatım Teknikleri Öğretimi**. (3.Baskı). İstanbul: Alfa

CAN, Seda (2003). **Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme Ve Yerleştirme Sınavı Sözel Bölümünün Madde Tepki Kuramı Modellerine Göre Analizi**. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri ABD.

CORBALIS, Michael C.(2003). **İşaretten Konuşmaya Dilin Kökeni ve Gelişimi**. Çev. Aybek Görey. İstanbul: Kitap Yayınevi.

ÇELİKPAZU, Ekinci (2006). **Erzurum Merkez İlçe İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir Araştırma**. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi ABD/Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı

ÇAĞLAR, Doğan. (1983). **Başarının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi**. Bursa.

DEMİREL, Özcan. (1996). **Genel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: USEM Yayınları.

DEMİREL, Özcan. (2003). **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

DENİZ, Kemalettin (2000). **Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy Ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu**. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ERGİN, Muharrem (1993). **Türk Dil Bilgisi**. (20. Baskı) İstanbul: Bayrak Basım.

GÖĞÜŞ, Beşir. (1978). **Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

GÖKÇE, Birsen. (1988). **Toplumsal Bilimlerde Araştırma**. Ankara: Savaş Yay.

GÜÇEL, Gülay (1993). **Cumhuriyet Döneminde Türkçe Öğretimi Ve Okuma-Yazma Alışkanlığı Üzerine Bir Değerlendirme**. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı, Ankara.

GÜZEL, Abdurrahman (1987). **“Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Programları”. Öğretmen Yetiştiren Kurumların Dünü, Bugünü, Geleceği Sempozyumu**. 8-11 Haziran. -Tebliğiler-Ankara:435-448

GÜZELLER, Cem (2006). **Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme sınavının Türkçe Dil Yeterlilikleri Açısından Modellenmesi**. Kastamonu Eğitim Dergisi. Ekim. 14. 2.

HATIPOĞLU, Recep (2000). **Yazılı ve Sözlü Dönütün Öğrencilerin Düzeltmeleri Üzerindeki Etkisinin Karşılaştırılması**. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

HENGİRMEN, Mehmet. (1998). **Türkçe Dilbilgisi**. Ankara: Engin Yayınevi.

KANTEMİR, Enise (1981). **Yazılı Sözlü Anlatım**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

KAPTAN, Saim. (). **Bilimsel araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri**. Ankara.

KARASAR, Niyazi (2001). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. (12. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

KAVCAR, Cahit. OĞUZKAN, Ferhan. SEVER, Sedat. (2004). **Türkçe Öğretimi Türkçe ve sınıf Öğretmenleri İçin**. (Genişletilmiş 7. Baskı) Ankara: Engin Yayınevi

KAYALP İsa (2002). **İletişimde İnsan Dili**. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

KARASOY, Yakup. YAVUZ, Orhan. KAYARSANDIK, Ahmet. DİREKÇİ, Bekir (2005). **Uygulamalı Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri**. 4.Baskı. Konya: Tablet Yayınları

KAYMAN, Fatma (1997). **Ortaokullarda Türkçe Öğretiminde En Çok Kullanılan Öğretim Metotları ve Bu Metotların Uygulanmasında Karşılaşılan Problemler (Ankara İlinde Bir İnceleme)**. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı

KAYNAK, S.. (2000). **Ortaöğretimdeki Branş Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Ölçme ve Değerlendirme İle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi**.

Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.

KORKMAZ, Zeynep (1992). **Gramer Terimleri Sözlüğü**. Ankara

KORKMAZ, Zeynep (1995). **Türk Dili Üzerine Araştırmalar**. Ankara: TDK.

c.1.

KORKMAZ, Zeynep ve başkaları (2001). **Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri**. Ankara:Yargı Yayınları..

KÜÇÜK, Salim. (1998). **Şehirleşmenin İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Okuma-Anlama Becerisine Etkileri**. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MARSHALL, Julia. (1994). **Ana Dili ve Yazın Öğretimi**. (Çev. Cahit Külebi), Ankara: Başak Yayınları.

MEB **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**. 2003. Ankara: MEB Yayınları

MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005). **İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu 6.7.8. Sınıflar**. Ankara.

OKURER, C. (1967). **Kompozisyon Öğretimi**. İstanbul: MEB Basımevi

ÖNCÜ, Figen (1999). **Yazılı Anlatımda Videonun Ön Çalışma Olarak Kullanılması**. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖNEN, Emine (2003). **Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme Ve Yerleştirme Sınav Başarısı Ve Lise 1'inci Sınıftaki Akademik Başarıya İlişkin** Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri ABD/ Ölçme ve Değerlendirme/ Psikometri

ÖZBAY, Murat (1995).**Ankara Merkez Ortaokullarındaki Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir Araştırma**. Yayımlanmamış

Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı

ÖZBAY, Murat (1997). *Test Türü İmtihanların Türkçe Öğretimindeki Yeri.*

Bilge (Kış 11).

ÖZBAY, Murat (2003). **Türkçe Öğretimi Bibliyografyası.** Ankara: Pegem Yayıncılık

ÖZBAY, Murat (2006). **Özel Öğretim Yöntemleri II.** Ankara: Öncü Kitap.

ÖZÇELİK, D.A. (1981). **Test Hazırlama Kılavuzu.** (Genişletilmiş 2. Baskı).

Ankara: ÖSYM.

ÖZÇELİK, D.A. (1992). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.** (Genişletilmiş 2. Baskı). Ankara: ÖSYM.

ÖZDEMİR, Emin ve BİNYAZAR, Adnan (1998). **Yazma Öğretimi Yazma Sanatı.** İstanbul: Papirüs

ÖZKIRIMLI, Atilla. (1994). **Dil ve Anlatım.** Ankara: Ümit Yayıncılık.

PUNCH, F. Keith. (2005). **Sosyal Araştırmalara Giriş (Nicel ve Nitel Yaklaşımlar).** Ankara: Siyasal Kitabevi

RUHİ, Şükriye. (1994). **İlköğretim Öğrenci Kompozisyonlarındaki Bağdaşıklık Sorunları.** Çağdaş Türk Dili, VI (77-78), Temmuz-Ağustos, 1994, 24-26

SAĞIR, Mukim (2002). **Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Saussure, F. de (1985) **Genel Dilbilim Dersleri.** Çeviren: Berke Vardar. Ankara: Birey ve Toplum.

SEVER, Sedat. (2004). **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Ankara: Anı Yayıncılık.

SEVER, Sedat. (1993). **Türkçe Öğretiminde Uygulanan Tam Öğrenme Kuramı İlkelerinin Öğrencilerin okuduğunu anlama ve Yazılı anlatım Becerilerindeki Erişime Etkisi**. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

SOYSAL, M. Orhan. (2004). **Türk Dili ve Edebiyatı ile Türkçe Öğretmenin El Kitabı**. İstanbul: MEB Yay.

ŞAHİN, Cumhur. (2005). **İlköğretim İkinci Kademe Yazılı Anlatım Becerisinin Etkin Öğrenme Yöntemleriyle Geliştirilmesi**. Basılmamış yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Talim ve Terbiye Kurulu'nun. 27.IV. 1953 gün ve 181 sayılı kararı (T.D. 744.)

Talim ve Terbiye Kurulu. 16.5.1970 gün ve 2423/4-10084 sayılı genelge T.D.:1611

Talim ve Terbiye Kurulu'nun 22. 09.1981 tarih ve 172 sayılı kararı (06. 07. 1981 tarih ve 2098 sayılı Tebliğler Dergisi)

TAN, Ş. ve ERDOĞAN, A. (2004) **Eğitimi Planlama ve Değerlendirme**. Ankara: Pegema

TEKİN, H. (2000). **Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı anlatım becerisini Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi**. Ankara

TEKİN, H. (2000). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Gözden geçirilmiş 14.baskı, Ankara: Yargı Yayınevi.

TEKŞAN, Keziban. (2001). **Yazılı Anlatımı Geliştirmede Ön Hazırlığın Etkisi**. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı.

TEMUR, Turan (2001). **İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Beceri Düzeyleri İle Okul Başarıları Arasındaki İlişki**. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TURAL, Sadık Kemal. (1992). **Sorulara Cevaplarla Kültür, Edebiyat, Dil**. Ankara: Ecdad Yayınları.

TURAL, Sadık Kemal. (1979). **Kompozisyon Eğitimimiz Etrafında Düşünceler**. Milli Eğitim ve Kültür. (1),109

TURGUT, M. Fuat. (1997). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları** (Onuncu Baskı). Ankara: Yargıcı Matbaası

TURGUT, Fuat (1971).**Şans Başarı'nın Test Puanlarına Etkisi**. Ankara: ODTÜ Yayınları. Yayın no:22

UGAN Bilal (1990). **Milli kültürümüzde Dilin Yeri ve Önemi**. Mili Kültür. Sayı: 78, Kasım.

UYGUN, Selçuk (1996). **Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Kurumları Türkçe Eğitim Programının Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

UYSAL,Şefik (1976). **Sosyal Bilim araştırmalarında Kullanılan Araçların Geçerlik ve Güvenirlikleri**. Toplum Bilimlerinde Araştırma ve Yöntem. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Ens. Yay., 35-37.

ÜLGER, Ülkü.(2003). **İlköğretim 6.7.8. Sınıflarda Türkçe Dersi Yazılı Sınav Soruları Üzerine Bir Değerlendirme**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı

EKLER

EK 1:**AÇIKLAMA**

Arka sayfada verilen kompozisyon konuları, bir orta öğrenim kurumu olan Anadolu liselerini, OKS’de önemli bir başarı göstererek kazanmış olan öğrencilerin, Türkçe yazılı anlatım becerilerinin ne seviyede olduğunu tespit etmede veri toplamak amacıyla belirlenmiştir.

Yazılacak olan kompozisyonlardan elde edilecek tespitler; ilmî çalışmalar dışında kullanılmayacak, başka kişi veya makama verilmeyecektir. Bu tespitler, ilköğretim ikinci kademedeki okutulan Türkçe dersi eğitim ve öğretiminin daha da geliştirilmesi yönünde önemli faydalar sağlayacaktır.

Yazılacak olan kompozisyonlarda, imla ve noktalamaya ve diğer yazılı anlatım kurallarına uymak, doğru tespitlerin yapılması için çok önemlidir.

İlginiz ve katkınız için teşekkür ederim.

Songül ÖZDEMİR

Aşağıdaki kompozisyon konularından birini seçerek bir yazı kaleme alınız.

7. Çevrenizde bulunan, sevdiğiniz bir kişinin bütün özelliklerini anlatan bir yazı yazınız.
8. Çıktığınız tatilde hoşunuza giden bir yeri ve o yerin çeşitli özelliklerini anlatan bir yazı yazınız.
9. Aşağıdaki resmi inceleyerek; düşünce, duygu ve hayallerinizi anlatan bir yazı yazınız.

10. “Küresel ısınma” konusunda duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir yazı yazınız.
11. “Arkadaşlık” konusunda düşündüklerinizi ifade eden bir yazı yazınız.
12. Bunların dışında istediğiniz bir konuyu seçip yazı yazabilirsiniz.

Not: İmla ve noktalamaya, yazılı anlatım kurallarına uyunuz.

EK 2:

KOMPOZİSYON DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

Ölçüt puanlı arı	ÖLÇÜTLER
2	1. Kâğıdın kenarlarında, paragraf ve satır aralarında uygun boşluklar bırakılmıştır.
5	2. Düzgün, okunaklı ve işlek bir yazı kullanılmıştır. (Bitişik eğik el yazı)Harfler doğru yazılmıştır.
2	3. Yazıda, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulunmaktadır.
2	4. Giriş cümlelerinin anafikri göstermektedir.
3	5. Giriş cümleleri açık ve etkileyicidir.
5	6. Ana fikre ulaşmada düşünce zinciri vardır.
5	7. Yardımcı fikirler anafikri desteklemektedir
5	8. Düşünceyi geliştirmede her fikir için paragraf düzenlenmiştir.
6	9. Yazıda verilmek istenen ana fikre ulaşılmıştır.
4	10. Sonuç ifadesi konuyu bağlayıcı ve etkileyicidir.
6	11. Konu, mantıksal tutarlılık ve bütünlük içinde anlatılmıştır. (Yazıda mantık yönünden çelişkiler bulunmamaktadır. Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurmuştur.
6	12. Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yolları kullanılmıştır.(Tanımlama, betimleme, örnekleme, karşılaştırma, tanık
5	13. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirmiştir.
6	14. Cümle kuruluşları dil bilgisi kurallarına uygundur.
4	15. Örnek ve benzetmeler yeterli olup içeriğe uygundur.
4	16. Kelimeler yerinde ve doğru anlamda kullanılmıştır.
3	17. Yazıda kelime zenginliği vardır. (Programda, öğrencilerin en az 150 kelimedenden oluşan metinler yazması istenmiştir. (T.P: 221)
2	18. Cümlede kelime tekrarları yapılmamıştır.
3	19. Eski Bilgileri Harekete Geçirme
4	20. Konuyu kendine özgü ifadelerle anlatmıştır.
4	21. Yazıda gereksiz yere başka dillerden gelen ve kullanımdan oldukça kalkmış kelime/terim kullanılmamıştır.
4	22. Yazı şekil ve içerik bakımından yazarın seviyesini yansıtmaktadır. (Öğrenci yazılarında kullanılır ve öğrencinin kendi sınıf grubu
5	23. Yazıda noktalama işaretlerine uyulmuştur.
5	24. Yazıda imlâ kurallarına uyulmuştur.

EK 3:**2006 OKS SORU VE CEVAPLARI****(A kitapçığı)**

1.“Söylenmek” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde, “Bilgisayar, reklâmlarda söylendiği gibi ucuz değil.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- D)Yaptığım kötülüğü anlayınca bana söylendi.
- E)Bugün tarlalarda ilaçlama yapılacağı söylendi.
- F)Bir kere söylenmeye başladı mı susmazdı.
- D)Senin, çocuğa neden söylendiğini öğrenmek istiyorum.

(Cevap: B)

2.Nihayet sabah oldu. Gecenin keskin ayazına yenik düşmedim. Yorgunluktan yataklarında sızıp kalanları uyandırmakla işe başladım. Biraz acele edersek güneş yükselmeden yola çıkabilirdik.

Parçada altı çizili sözcüklerden hangisi mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Nihayet B) Yükselmeden C) Sızıp D) Keskin

(Cevap: D)

3.1- Bütün eşyalarını toplayıp bize yerleşti.

2-Çocuk, bozuklukları istemeyince ona bütün para verdi.

3-Bütün bir ekmeği, bir öğünde bitirdi.

4-Bilgisayarla ilgili bütün dergileri takip ederdi.

“Bütün” sözcüğü yukarıdaki cümlelerde kaç değişik anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

(Cevap: C)

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükler birbiriyle karşıt anlamlı olarak kullanılmamıştır?

- A)Pazarlama işinden iyi para kazandı; ama kötü harcadı.
 B)Kaba tezgâhlarda dokunan kilimlerin ince motifleri vardı.
 C)İnsan dostunu da düşmanını da zor günlerinde tanıyor.
 D)Yokuşta zorlanan atlarımız inişte rahat etti.
 (Cevap: A)

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “aynı” sözcüğü diğerlerinden farklı anlamda kullanılmıştır?

- A)Bu davetlerde devamlı aynı kişileri görürdük.
 B)Bu mobilyalar, aynı bizim evdekilerdendi.
 C)Ali Efendi, aynı paltoyu yıllardır giyiyordu.
 D)Dönüp dolaşp aynı sokağa geliyorduk.
 (Cevap: B)

6. Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde, “nicelik ve nitelik” birlikte verilmiştir?

- A)Kısa günün kârı az olur.
 B)Eğri otur, doğru söyle.
 C)Az olsun öz olsun.
 D)Horozu çok olan köyün sabahı geç olur.
 (Cevap: C)

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “sorunu kapatma” anlamı vardır?

- A)Bu parayı verelim gitsin.
 B)Madem kalemi istiyorsun verdim gitti.
 C)Ona bu kitabı verirsen gitti gider.
 D)Sen gelinceye kadar çekti gitti.
 (Cevap: A)

8. “Eğer bir kimse iyi bir kitap yazarsa, iyi sözler söylese, yahut da komşusununkinden iyi bir fare kapanı yaparsa, yuvasını ormanlar içinde bile kursa, insanlar ona ulaşırlar.” Sözüyle anlatılmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsan, isminin kalıcı olmasını istiyorsa, kalıcı eserler ortaya koymalıdır.
- B) Gerçek başarı, insanlığın yararına yapılan işlerden elde edilir.
- C) İnsanlar sadece kendileri için değil, toplum için de çalışmalıdır.
- D) Başarılı işler yapanlar nerede olsa aranıp bulunur.

(Cevap: D)

9. “Üzere” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisine koşul anlamı katmıştır?

- A) Yeniden yollara düşmek üzere evden ayrıldı.
- B) Anlaşmada belirtildiği üzere ödemeler zamanında yapıldı.
- C) Yarın getirmek üzere istediğin kitabı alabilirsin.
- D) Ümitler ümitsizliğe dönüşmek üzere iken geldi.

(Cevap: C)

10. 1- Sadece kendine hayrı dokunanın, kimseye hayrı yoktur.

2-Kartalın beğenmediğini kargalar paylaşır.

3-Kendini beğenmek, insanın yaradılışında vardır.

4-Yalnız kendini düşünen adam, yumurtasını pişirmek için komşusunun evini yakar.

Yukarıdaki sözlerden hangileri birbiriyle yakın anlamlıdır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4

(Cevap: D)

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “gerçekte olmayıp öyle sanılan bir durum” söz konusudur?

- A) Kızı da annesi gibi güzel resimler çiziyor.
- B) Ahşap ev, bana, temelinden sallanıyor gibi geldi.

- C) Güneş, bulutların arasından çıkacak gibi oldu.
 D) Parası pulu yokmuş gibi eski püskü şeyler giyiyor.
 (Cevap: B)

- 12.** Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim açıklamasıyla verilmemiştir?
 A) Eline geçen bütün kitapları gözden geçirdi; ama aradığını bulamadı.
 B) Ben bu kanepeleri vermeye razıyım; zaten onları gözden çıkardım.
 C) İnsan sokulgan ve sevimli, yani cana yakın olursa, elbette sevilir.
 D) Birisi ötekine, o da başkasına söyleyince söz, ağızdan ağıza yayıldı.
 (Cevap: A)

13. İçimden hep iyilik geliyor
 Yaşadığımız dünyayı seviyorum
 Kin tutmak benim harcımdır değil
 Çektiğim bütün sıkıntıları unuttum
 Parasız puluzum ne çıkar
 Gelecek güzel günlere inanıyorum

Necati CUMALI

- Dizelerden şairle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi çıkarılamaz?
 A) Kendisiyle barışık olduğu
 B) Umutlu olduğu
 C) Pişman olduğu
 D) Açık yürekli olduğu
 (Cevap: C)

14. Yeni şiir, eski şiirin büyük heyecanlarının, önemli konularının yanı başında yer alan küçük, sıradan olayları ve sıradan insanları anlatmaktaydı. Ama yeni şiir yayılıp pek çok kimse tarafından tutulunca iş değişti. Genç okuryazarlar hatta bu işle

uğraşanlar sandılar ki şiir yalnız olayların gelişigüzel bir dille anlatılmasıyla oluşur. Böylece bu basitlik şiirin tarifi oldu.

Paragrafta aşağıdakilerin hangisinden yakınılmamıştır?

- A) Yeni şiirin yanlış anlaşılmasından
- B) Yeni şiirin sıradan olayları anlatmasından
- C) Genç okuryazarların şiire yaklaşımlarından
- D) Yeni şiirin dilindeki özensizlikten

(Cevap: B)

15. Füzûzan'ın hikâyelerindeki en belirgin özellik, hikâyeyi okuyup bitirdikten sonra kahramanların sözlerinden çok görünüşleriyle, davranışlarıyla, tutkularıyla, vazgeçemedikleri alışkanlıklarıyla hafızalarda capcanlı kalmalarıdır.

Parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kahramanların hikâyelerde başarılı bir biçimde yansıtıldığı
- B) Füzûzan'ın iyi bir hikâye yazarı olduğu
- C) Hikâyelerdeki kahramanların belirgin özelliklere sahip olduğu
- D) Füzûzan'ın hikâyelerindeki kahramanların sevildiği

(Cevap: A)

16. “Ben kendimi şair sanarak değil, şair olmanın gereğine inanarak ve şiirin gereğini yerine getirmek için bu alanda sıkı ve düzenli bir çalışma yürütülebileceğini kabul ederek işe başladım.” diyen bir kişi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İnandığı şeylerin peşinden gittiği
- B) Sorumluluk sahibi olduğu
- C) Disiplinli çalışmaya karar verdiği
- D) Başarılı bir şair olduğu

(Cevap: D)

17. Sen insansın! Derinde dur ama kıyıcı da kaybetme, kıyının pek de uzağına düşme. Çık mağarandan, kuytudan kaç, genişliğe gel, ferahlıkta dur, ufka bak.

Parçada aşağıdakilerden hangisi önerilmemiştir?

- A) Yardımsever olmak
- B) Toplumla birlikte yaşamak
- C)Karanlıktan çıkmak
- D)Geleceği düşünmek

(Cevap: A)

18. 1- Hiç olmadık bir zamanda tahammül gücümü zorlayan, içimi geren bu kuşatıcı sesin gitmesini sabırla bekledim.

2- Çığırkan öfkeler saçarak sanki dağları yara yara gelen bir motosiklet, çatal kapının önünde durdu.

3- O mavi sessizliği dayanılmaz esmer bir gürültüyle kirletip duruyordu.

4- Yayla evimizde, gölgesi balkona dökülen ceviz ağacının altındaki yazı masama henüz oturmuşum.

5- Ama gitmedi.

Yukarıdaki cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturmak için sıralama nasıl olmalıdır?

- A) 1-5-4-3-2
- B) 2 - 3 - 4 - 5 - 1
- C) 4-2-1-5-3
- D) 3-5-2-1-4

(Cevap: C)

19. 19. Yeryüzünde insanların meydana getirdikleri en muhteşem, en ömürlü eserler şehirlerdir. Bir şehrin kimin tarafından yapıldığı da belli değildir. Onlarla milletler övünç duyarlar. Herkes onu kendi eseri sayar. Böyle saydığı için de büyük bir sevgi ile şehrine, kasabasına ölünceye kadar bağlı kalır. Eski bir filozof “Eğer şehirler bir kişi tarafından yapılsaydı daha güzel olacaktı.” demiştir. Belki daha güzel olurdu. Ancak, asırlar boyunca, nesilden nesile milletin emeği ile meydana gelmiş olan şehirler gibi sevilmezdi.

Parçada aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- A) Şehirlerin belirgin özellikleri nelerdir?
- B) Bir insanın oluşturacağı şehir neden daha güzel olur?
- C) Övünç duyulan şehirler nasıl meydana getirilmiştir?
- D) Şehirlere duyulan bağlılığın temelinde ne vardır?

(Cevap: B)

20. (1) Akılcılıkla bilim ve teknoloji arasında sıkı bir ilişki vardır. (2) Bunlar birbirinin bütünleyicisidir. (3) Bu değişme ve gelişmelere ayak uydurmak gerekir. (4) Akılcılığın olmadığı yerde bilim ve teknolojiden, bilim ve teknolojinin olmadığı yerde de akılcılıktan söz edilemez. (5) Olaylara akılcılıkla yaklaşmayan, bilim ve teknolojiye sırt çeviren toplumlar hiçbir zaman ilerleyemez.

Paragrafın akışını bozan cümle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 2
- B) 3
- C) 5
- D) 4

(Cevap: B)

21. “Ben fikrimi değiştirdim, şimdi eskisi gibi düşünmüyorum.” diyen adam az görülür. Bugün söyledikleri dün söylediklerine uymayanlar bile: “Ben değişmedim, dün de böyle düşünüyordum, değiştirdiğimi sananlar beni anlamamış.” derler.

Parçanın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlar düşüncelerini ifade etmekte çoğu zaman güçlük çekerler.
- B) İnsanın düşüncelerinde günden güne değişiklikler görülebilir.
- C) Yaşam şartları değiştikçe insanların düşünceleri de değişir.
- D) Fikirleri değişse de insanların bunu dile getirmesi zordur.

(Cevap: D)

22. “da, de” aşağıdaki cümlelerin hangisine “aşırılık” anlamı katmıştır?

- A) O gömlek üzerine hiç de yakışmamış.
- B) Sustu sustu da sonradan iyi konuştu.
- C) Önerdiğin kitabı okudum da anlayamadım.
- D) Bilge gelecek de tiyatroya gideceğiz.

(Cevap: A)

23. Çiçek açar, domur domur dal verir,

1

Kimi uzar, birbirine el verir,

2

Kimi meyve verir, kimi gül verir;

3

Ağaçlar üstünde dillenir kuşlar.

4

Dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangilerinin çeşidi aynıdır?

A) 1-2   B) 2-3   C) 3-4   D) 1-4

(Cevap: B)

24. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemin yönü bellidir?

A) Satıcının yaptıklarına karşı çok şey söyleyebilirdik.

B) Yorgunluktan ancak sabaha karşı uyuyabildim.

C) Şiire karşı ilgim çocuk yaşlarda başladı.

D) Köyün yaşlıları güneşe karşı oturmuşlardı.

(Cevap: C)

25. 1- Giriş kapısını bu kartla açabilirsin.

4- Yağmurun başlamasıyla herkes kaçıştı.

5- Yıllardır görmediği arkadaşına hasretle sarıldı.

Bu cümlelerde, "ile" aşağıdaki anlam ilgilerinden hangisini kurmamıştır?

A) Neden - Sonuç   B) Nitelik   C) Birliktelik   D) Araç

(Cevap: C)